MERIDIANE

ERNEST HEMINGWAY

NUVELE

EDITURA DE STAT
PENTRU LITERATURĂ ŞI ARTĂ

ERNEST HEMINGWAY * NUVELE

Lei 2,25

Meridiane

ERNEST HEMINGWAY

NUVELE

În romînește de
I. BUJES

EDITURA DE STAT PENTRU LITERATURĂ ȘI ARTĂ

Din volumul
The First Forty-nine Stories
by
ERNEST HEMINGWAY
Jonathan Cape, Thirty Bedford Square
London, 1955

CUVÎNT ÎNAINTE

Scriitorilor americani care au început să creeze în anii imediat următori primului război mondial li s-a spus, cu o denumire rămasă celebră, „generația pierdută". Cei mai mulți dintre ei nu împliniseră încă douăzeci de ani cînd se dezlănțuise războiul. Tinerețea lor începuse cu sînge, cu dureroasa zdrobire a iluziilor. Acum, în ritmul amețitor al Americii postbelice, în feerica scînteiere a luminilor electrice, în umbra coloșilor de beton și de metal, căutau cu deznădejde împlinirea visurilor pentru care luptaseră. Copleșiți de sentimentul zădărniciei jertfelor din război, ei nu mai izbuteau să descopere în jurul lor nimic capabil să-i înflăcăreze, nici un ideal care să le poată da perspective mai largi. Negînd totul, luptînd cu înverșunare împotriva idolilor lumii capitaliste — fără, însă, să pună nimic în loc — ei și-au creat faima unor intelectuali veșnic nemulțumiți, ai unor damnați de tipul eroilor byronieni.

O mare parte din critica americană îl socotește pe Hemingway drept cel mai reprezentativ scriitor al acestei generații de „oameni născuți prea tîrziu". Personalitatea sa covîrșitoare, uriașul răsunet al primelor sale scrieri care l-au așezat încă de la început în primele rînduri ale scrii-

torilor contemporani cu el au condus la concluzia că opera sa ar strînge întreaga esență a concepțiilor acestor tineri dezamăgiți distilîndu-și durerea cu un rafinament de sinucigaș.

Doar o analiză superficială sau o voită confuzie de termeni ar îndreptăți această concluzie. E foarte adevărat că el nu e un scriitor de *happy-end*-uri (împotriva cărora s-a și pronunțat în cîteva rînduri). E adevărat că atmosfera degajată de scrierile lui e întunecată, grea, plumburie. Dar nimic nu ne îndreptățește să-l privim ca pe un nihilist care nu află în jurul său nici un aspect al vieții umane, apt să-i pretindă dăruirea întregii sale ființe.

El nu respinge, cu scepticismul agresiv al celor mai mulți din colegii lui de generație, posibilitatea unor sentimente mari, atotcuprinzătoare. Dimpotrivă, pentru el viața se realizează în valori uriașe, rar întîlnite în literatura modernă americană.

E un îndrăgostit de peisaje largi, ca și Whitman. Le-a cunoscut în Illinoisul natal, unde tatăl lui îl lua adesea să-l însoțească în călătoriile la care-l obliga profesia de medic. Din copilărie el a rămas cu dragostea pentru lărgimea spațiilor nesfîșite pe care să le exploreze, să descopere în ele alte și alte ipostaze ale noului. Sensul celor mai multe din povestirile cuprinse în volumul său de debut, *In Our Time* (În vremea noastră), trebuie căutat tocmai în această veșnic neliniștită scrutare a unor orizonturi noi. Pe fondul întunecat al pădurilor adînci de pe țărmurile marilor lacuri sau pe acela însîngerat al războiului și al anilor care au urmat după aceea, se desfășoară drama oamenilor nemulțumiți de viața îngustă la care sînt osîndiți. Dar, în concepția scriitorului, nu e suficient să-ți dai seama că societatea acționează ca o neasemuită forță de inerție asupra individului. Pentru el, viața nu poate fi despărțită de luptă. Numai cei care se străduiesc să se salveze supraviețuiesc. O spune eroul din *Zăpezile de pe Kilimanjaro*, în care pot fi regăsite multe din trăsăturile temperamentului lui Hemingway: „Nu mori dacă nu te dai bătut". Eroii săi, toreadorul Manolo *(Neînvinsul)*, sau Krebs *(Căminul soldatului)*, pentru a nu cita decît două exemple, deprimați și scîrbiți de viața lor fără bucurii, nu vor să admită perspectiva de a nu le avea niciodată. Ei se agață cu desperare de cea mai vagă umbră a unui ideal. Indiferent dacă acest ideal e de a-și reconstrui viața irosită, ca pentru Harry, scriitorul din *Zăpezile de pe Kilimanjaro*, sau de a cîștiga cîteva mii de dolari, ca pentru boxerul din *Cincizeci de bătrîne*. Toți ajung la constatarea că viața, așa cum au trăit-o, a fost strîmbă și nedreaptă, și vor să-i dea un sens. Dar nu izbutesc decît cei ce știu să privească mai sus, spre un ideal cu adevărat înalt. Așa e tînărul maghiar din *Revoluționarul*, ajus în Italia după eșecul revoluției din 1919. Fusese torturat de gărzile albe, plecase în exil, departe de țară. Aici, printre străini, va trebui să muncească din greu ca să-și cîștige traiul. Dar el nu cade, deznădăjduit. E susținut de credința într-o cauză a lui și a altora mulți. Eroii de acest fel se smulg din atmosfera morbidă care-i doboară pe ceilalți. Numai ei știu să reziste mizeriei și corupției care inundă toate sectoarele vieții sociale.

Pe toți acești eroi, Hemingway i-a cunoscut în lungile sale călătorii prin lume. Fiindcă el nu poate concepe literatura în afara propriei experiențe de viață. Prin urmare, interesul pentru orizonturi noi e explicat și de o necesitate vitală a scriitorului care nu poate să scrie imaginîndu-și subiecte fără să se miște din scaunul său confortabil de-acasă. Mișcarea devine o condiție sine-qua-non a creației.

Fiindcă pentru el nici un om nu se justifică în afara mișcării, iar repausul înseamnă moarte. Al doilea din cei șase copii ai unui medic din orășelul Oak-Park (Illinois), Hemingway e crescut în spiritul unei activități febrile, necontenite. Tatăl său, pescar pasionat, îl învață încă de mic

să pescuiască. La zece ani, cu pușca în mînă, străbate pădurile de pe țărmul Michiganului în căutare de vînat. A îndrăgit aceste îndeletniciri într-o atît de mare măsură, încît le va practica pînă la bătrînețe. Cel care astăzi e vicepreședintele „Ligii americane a pescarilor în larg", descoperitor al unei noi specii (consemnată de atlasele ichtiologice sub numele de *Neomerinthe Hemingwayi*) își va aduce aminte cu duioșie de zilele în care tatăl său îl învăța să arunce undița în rîu și să tragă cu meșteșug bățul de trestie, făcînd să sclipească în soare spinarea argintie a peștelui. Doctorul a fost cel dintîi vinovat de faptul că fiul său va îndrăgi mai mult hoinăreala prin pădurile fără de sfîrșit ale Michiganului decît mirosul de formol din sălile de disecție. Ernest nu va ajunge niciodată nici medic, așa cum dorea tatăl lui, nici violonist, așa cum ar fi vrut mama. El va învăța să prețuiască mai mult decît orice viața în libertate.

Oricine i se va părea că se ridică împotriva libertății cuiva va deveni dușmanul său. Astfel încît nu va putea asista cu indiferență la agresiunea Puterilor Centrale, care dezlănțuiseră măcelul din 1914—1918. Înainte chiar de declarația oficială de război din 1917 a Statelor Unite, tînărul voluntar Ernest Miller Hemingway, care nu împlinise încă 20 de ani (se născuse la 21 iulie 1898), se înrolează într-o unitate medicală și pleacă în Italia. În luptele de la Gorizia e grav rănit la genunchi și e internat într-un spital de campanie. E decorat de guvernul italian cu *Croce di Guerra*.

Perioada aceasta din viața lui Hemingway se va reflecta în romanul său *A Farewell to Arms* (Adio Armelor), publicat cîțiva ani mai tîrziu. Atmosfera sumbră a războiului, moartea, absurdă și fioroasă, sînt tratate cu o maturitate surprinzătoare pentru un tînăr de 30 de ani. Deznădejdea manifestă a eroului acestei cărți scrise la persoana întîi e simptomatică pentru tinerii generației care trăise războiul. Nu poate fi considerată drept o simplă coincidență apariția în curs de trei ani (1926—1929) a două cărți cu teme și cu atitudini similare: *Soldiers' Pay* (Răsplata soldaților) a lui William Faulkner și *A Farewell to Arms*.

În ciuda deosebirilor temperamentale și de stil dintre cei doi scriitori, în romanele lor se regăsește același sentiment tragic în fața prăbușirii nemiloase a tuturor viselor romantice, îndrăznețe, ale tinereții. Rănile dureroase săpate de război se adînceau acum, în atmosfera pestilențială a Americii postbelice. În preajma crizei generale care se vestea prin tot mai multe semne, tinerii aceștia, îmbătrîniți prematur, nu puteau găsi nici un prilej real de optimism. Războiul nu rezolvase în nici un fel nedreapta alcătuire a lumii, așa cum nădăjduiseră unii din tinerii intelectuali americani. În anii aceștia care au urmat marelui cataclism mondial s-a născut „generația pierdută".

După terminarea ostilităților din Europa, Hemingway pleacă în calitate de corespondent al ziarului *Toronto Star* în Orientul Apropiat, unde popoarele arabe luptau pentru independență, împotriva Turciei. Se părea că vrea să fie prezent pretutindeni unde s-ar fi vărsat sînge pentru libertate. La încetarea luptelor se întoarce în Europa, stabilindu-se la Paris, în Montparnasse, locuind împreună cu soția sa, cu care se căsătorise de puțină vreme, în clădirea unde trăise cîndva Verlaine. Parisul era în vremea aceea centrul tuturor curentelor așa-zise de avangardă. Hemingway se înflăcărează repede la ideea creării unei arte care să exprime într-o modalitate nouă problemele contemporaneității.

La Paris avea să fie prietenul lui Pablo Picasso și al scriitoarei Gertrude Stein, partizană a mișcărilor artistice avangardiste ale vremii. În acea perioadă, Hemingway nu publicase încă nimic în afară de unele reportaje în *Toronto Star* și a altora mai vechi, în *Kansas City Star*; dar își formulase primele postulate ale concepției sale asupra

artei. Pentru el, care înțelesese viața drept scop unic al umanității, unică valoare vrednică de orice sacrificiu, arta era, poate, singura modalitate de apărare a acestei valori. Într-o societate în care nu se precupețea nici un mijloc pentru nimicirea individului, arta slujea la conservarea trăsăturilor individuale. Astfel încît scrisul devenea pentru el totul : o armă de apărare a umanității, un mod de viață.

Era limpede că asemenea idei nu puteau fi decît îmbrățișate fără rezerve de cercurile rafinate pariziene și, în primul rînd, de Gertrude Stein, care, în același timp, admira robustețea și sinceritatea aproape brutală a tînărului american. Contactul cu concepțiile ei estetice a însemnat un moment crucial al vieții lui Hemingway. Potrivit acestor concepții, nu ideile ar forma esența literaturii, ci simplul fapt de viață. Scriitorul trebuie să re-creeze viața în cuvinte. Astfel încît materialul care contribuie în cea mai largă măsură la construcția literară este cuvîntul. Cuvîntul poate să exprime realitatea unei senzații în momentul în care ea există. Numai mijloacele de expresie pot asigura comunicarea directă dintre operă și cititor. Simplitatea extremă a frazei nu poate elimina însă ritmul interior, amplu și complex. Ritmul e dat de o nesfîrșită succesiune de notații precise... Cum aceste idei corespundeau într-o măsură părerilor anterioare, embrionare, ale lui Hemingway, el le-a adoptat de îndată.

La Paris, Hemingway își va prelucra materialul factic cules în război și în anii dinaintea măcelului, pe care-l va strînge în volumul de nuvele *In Our Time* (1924). Împreună cu *This Side of Paradise*, romanul lui Scott Fitzgerald (scriitor despre care Hemingway vorbește adesea, o dată și în *Zăpezile de pe Kilimanjaro* — unde e ascuns sub numele Julian), cartea e socotită a fi strigătul de luptă al „generației pierdute".

Relatarea simplă, goală, fără comentarii, a faptului de viață devine adevăratul scop al artei sale. În tradiția recentă a literaturii americane, găsea exemplul faimos al lui Sherwood Anderson, cîntăreț al faptului divers, prezentat în simplă imagine fotografică, lipsit de orice comentariu. Dar încă de la primele nuvele, strînse în volumul *In Our Time*, Hemingway nu se va arăta un discipol prea credincios al maestrului său. Faptul divers înfățișat de el va conține o semnificație mai adîncă decît prezentarea plată, nudă, a fragmentului de viață. Nu peste mult timp el își va da seama că opera literară nu poate fi altceva decît purtătoarea unui mesaj al autorului ei, indiferent de modalitatea plastică aleasă de acesta. Așa cum se descifrează cu ușurință în modul în care-l prezintă pe poetul dadaist din *Zăpezile de pe Kilimanjaro*, Hemingway nu aderă de fel la căutarea originalității cu orice preț. Faptul divers interesează în măsura în care spune *ceva*. Scrie *Torrents of Spring* (Torentele primăverii), operă care are drept scop parodierea scrierilor lui Anderson. Gestul acestei rupturi cu tradiția naturalismului american e primit cu nemulțumire de către admiratorii lui Sherwood Anderson. Unii au văzut în el pe inițiatorul unui nihilism total. În fond, Hemingway nu părăsise ideea prezentării faptului divers în literatură. Dar, de data aceasta, se îndreaptă spre un alt înaintaș celebru : Cehov. Faptul divers devine semnificativ, esențial. Așa cum avea să arate Alexei Tolstoi, „Hemingway nu ar fi fost ceea ce e, dacă Cehov nu i-ar fi deschis ochii asupra lumii și nu l-ar fi învățat să vadă în lucrurile mici ceva mare și tragic" [1].

Sensul tragic al operei lui Hemingway trebuie căutat, ca și la autorul *Unchiului Vania*, în amănuntul amar care punctează sfîrșitul unei prăbușiri. Însă scriitorul american

---

[1] Cf. Eugen Schileru, prefața la *Cui îi bate ceasul*, Buc. 1946.

creează mai cu seamă pe temeiul unui contrast cu adevărat dramatic: acela dintre eforturile deznădăjduite ale eroilor și înfrîngerea lor definitivă. Cu alte cuvinte, dacă personajele lui Cehov sînt înfrînte pentru că nu mai au putere de luptă, cele ale lui Hemingway se prăbușesc în plină luptă, contorsionate, zdrobite de forțele nemiloase ale mediului social înconjurător. Faptele sînt atît de puternice, încît scriitorul nu mai are nevoie să intervină aproape niciodată în desfășurarea acțiunii cu comentarii în stare să reliefeze tragismul unor situații. Introspecția, pasajele lirice sînt excluse aproape cu desăvîrșire. Grăiește faptul singur prin puterea lui excepțională de expresie.

Fără a fi însoțit de vreun comentariu, tabloul luptătorilor republicani de pe frontul spaniol din *For Whom the Bell Tolls* (Cui îi bate ceasul) se ridică la înălțimea unui imn închinat libertății, frăției dintre oamenii legați de un același ideal. Pescarul Santiago, eroul povestirii *Bătrînul și marea*, capătă grandoarea unui personaj de tragedie antică în luptă cu stihiile. Din simpla acumulare a faptelor se desprinde mult mai autentic sensul unei tragedii decît dacă Hemingway ar fi subliniat cu ostentație fiecare gest al eroului său. În fond, așa cum va afirma el în *Death in the Afternoon* (Moartea de după-amiază), amănuntul prezentat de opera literară provoacă emoția pe temeiul unei comparații inconștiente cu un fapt prezent în amintirea cititorului. Dar adevăratul mobil al emoției, detaliul ce nu va fi uitat multă vreme, e elaborat în urma unei îndelungate căutări a scriitorului. La Hemingway, mobilul acesta e realitatea însăși. Foarte mulți critici burghezi consideră că viziunea scriitorului asupra vieții ar avea drept urmare o abstractizare a realității. În felul acesta ei confundă în mod deliberat tendința operei sale de a prezenta ceea ce e *esențial* în viață, cu o anume înclinație spre abstractizare, prezentă în scrierile unor contemporani. Opera lui Hemingway se înfățișează ca o strădanie lucidă de a prezenta în chip realist o societate în care erau negate forțele vitale ale individului.

Revolta lui capătă uneori un ton sarcastic, ca în povestirea *Che ti dice la Patria ?*, în care sînt relatate cîteva aspecte ale vieții din Italia lui Mussolini, unde corupția, prostul-gust, brutalitatea, sînt ridicate la rangul de dogmă politică, de rațiune de stat.

Tînărul scriitor întors din război, unde asistase la moartea a mii de oameni, constată, în împrejurările lumii în care trăiește, distrugerea individului lipsit de orice fel de apărare în fața ofensivei societății. Individul, așa cum îl concepe scriitorul, este un exemplar înzestrat cu însușiri deosebite, ridicînd la o mare înălțime sensul cuvîntului *om*. Nesocotirea lui nu poate decît să-l indigneze pe Hemingway. Soldații, toreadorii, revoluționarii lui sînt oameni care nu știu să se resemneze în fața nedreptăților. Pentru a supraviețui, luptă. Soluția activă dată de Hemingway este inspirată de însăși viața sa, trepidantă, fabuloasă. Pînă în 1930, anul primei retrageri la Key West, în Florida, Hemingway va străbate țările Europei ca reporter al diferitelor ziare. Veșnic neliniștit, obosit de o zi de ședere mai mult decît e altul după trei zile de trudă.

Au trecut anii. Cînd forțele fasciste au dezlănțuit atacul împotriva Republicii spaniole, Hemingway împrumută 40.000 de dolari, cumpără o ambulanță sanitară și pleacă pe front în ajutorul republicanilor. Împreună cu Joris Ivens turnează filmul „Pămînt spaniol", pe care îl prezintă într-un lung turneu prin Statele Unite. Cînd, în calitate de reporter al grupului de presă „North American Papers Alliance" și al lui „New York Times", se întoarce pe front, de unde trimite articole de o mare forță de evocare a tragediei poporului spaniol, e atacat nu numai de presa italiană și germană, dar și de ziarele profasciste din toate țările, printre care și de cele conduse de grupul american Hearst. „Pămînt spaniol" e interzis în Italia și Germania.

Alături de Theodore Dreiser şi de Upton Sinclair, Hemingway vorbeşte la diverse adunări din Statele Unite cerînd ajutor pentru Republica spaniolă. Omul care luptase la Madrid cu arma în mînă avea tot dreptul să o facă.

Cînd Republica e înfrîntă, se întoarce scîrbit în vila lui de la Key West, refuzînd să mai primească pe cineva în afara unui grup restrîns de prieteni. Claustrarea aceasta, interpretată ca un simptom de individualism, nu e decît un protest împotriva societăţii americane, care lăsase Spania să moară.

În curînd, Hemingway împlineşte 60 de ani. Vîrstă la care alţii sînt bătrîni. Dar el, ars de soare, cu barba-i albă şi ţepoasă, răscolită parcă de vînturi mari, e încă foarte tînăr, sfidînd timpul. Pleacă uneori la vînătoare de lei în Africa, împreună cu Garry Cooper e autor al volumului *Green Hills of Africa* (Dealurile verzi ale Africii), amintiri ale isprăvilor sale cinegetice. Barca lui cu motor despică cu mare viteză apele Atlanticului, în căutarea bancurilor de peşti. Asistă apoi la turnarea filmului după nuvela sa, *Bătrînul şi marea*, în care, alături de Spencer Tracy, joacă şi el. Pleacă într-un sat peruvian de pescari, numai ca să găsească un peşte asemănător celui din nuvelă. Scrie un scenariu pentru filmul *Marco Polo*, în care deţine rolul titular. De pe platoul de filmare pleacă în Florida, apoi organizează un nou pescuit în Marea Antilelor, peste cîteva săptămîni presa anunţă că se află în Africa.

Pasiunea mistuitoare cu care Hemingway trăieşte fiecare act al vieţii generează întreaga atitudine morală evidentă în nuvelele sale. Ea nu îngăduie pasivitatea, indiferenţa, rictusul plictisit. De aceea otrăvitorul *spleen*, vulgaritatea hedonistă, meschinăria burgheză, îl revoltă şi îl dezgustă. Lumea în care se exaltă amoralismul ca semn de suprem bun-gust a produs oameni de felul lui Margot Macomber. Soţie a unui bogătaş american care simulează interesul pentru vînătorile de lei numai pentru că acestea sînt foarte

preţuite în „lumea bună", ea se bucură cînd soţul ei se dovedeşte a fi un laş. Pentru că astfel, el nu mai poate ridica nici un fel de pretenţii de autoritate. E liberă să trăiască cum pofteşte şi se aruncă în braţele primului venit. Cînd Francis Macomber, vînînd un tigru, se simte îndreptăţit să-şi recapete întreaga autoritate, Margot, înspăimîntată de această posibilitate, îl împuşcă. Din aceeaşi familie sufletească face parte şi eroina *Zăpezilor de pe Kilimanjaro*. Incapabilă de exploziile instinctuale ale lui Margot, ea îşi tîrăşte o existenţă searbădă, mecanică, cu sentimentele roase de excesul de alcool. Hemingway îşi dă seama că aceste exemplare cu totul dezumanizate nu pot avea un alt sfîrşit decît iremediabila prăbuşire. Chiar dacă ele sînt atrase pe nesimţite, fără voia lor, în această lume de coşmar. Lipsa oricărui efort de a se salva e sancţionată de Hemingway. Aşa e cazul lui Harry, eroul nuvelei. Numai prin moarte se mai poate purifica, mai are dreptul să viseze la zăpezile albe de pe culmea lui Kilimanjaro, simbol al liniştii şi curăţeniei veşnice. Viaţa nu îi rezervă decît mocirlă, mizerie. Sentinţa e nemiloasă, dar scriitorul îndrăgostit de om nu poate accepta o altă soluţie faţă de cei care îl batjocoresc în ei înşişi.

Aceleiaşi pasiuni i se datoreşte crearea eroilor pe care Hemingway îi îmbrăţişează cu simpatie. Aşa sînt personajele nuvelelor din *Men Without Women* (Bărbaţi fără femei). Oameni încleştaţi cu viaţa, nevoind să renunţe la visurile lor. De aceea Hemingway prezintă cu atîta dragoste figurile revoluţionarilor de pe frontul spaniol, din *Cui îi bate ceasul* sau ale exilaţilor din *The Sun Also Rises* (Soarele se înalţă şi el). Ei sînt oamenii pentru care împlinirea unui ideal are un preţ mai mare decît viaţa. Pe această linie afectivă se înţelege în mare măsură atitudinea socială a lui Hemingway. Motto-ul cu care se deschide romanul *Cui îi bate ceasul* e din acest punct de vedere o profesiune de credinţă: „Nimeni nu e o insulă, numai el

însuşi ; fiecare este o bucată ruptă din continent, o parte din toţi". Astfel încît revoluţionarii, cei ce înţeleg mai mult decît ceilalţi rostul vieţii, împlinesc idealul uman al lui Hemingway, care, din punctul de vedere al ideologiei, e încă departe de a-i înţelege pe deplin.

Viaţa sa aprigă e un elogiu al individului activ, conştient de rolul său în societate. Opera şi viaţa lui Hemingway sînt o afirmare a încrederii lui în om. În 1954 a primit premiul Nobel. Era o încununare firească a unei creaţii puse în slujba omului ; a omului puternic, activ, întristat de soarta sa într-o orînduire îngustă, dornic de spaţii largi, de libertate, aşa cum este eroul lui. Omul obişnuit, vorbind într-un limbaj de toate zilele, simplu : celebrul „stil Hemingway" nu e decît expresia acestei simplităţi măreţe.

Pentru el, proza ridică dificultăţi stilistice mult mai mari decît poezia. O proză simplă, fără artificii, care după propria-i formulare trebuie să se desfăşoare de-a lungul unei a patra şi chiar a unei a cincea dimensiuni, pentru aflarea aşa-zisului „lucru real". Căutarea aceasta e justificată artisticeşte în măsura în care se desfăşoară în limitele realităţii. Profunzimea trebuie realizată cu mijloace extrem de simple. „Măreţia cu care pluteşte un iceberg — scria el în *Death in the Afternon* — se datoreşte faptului că numai o optime din el se află deasupra apei." Intraductibilă în esenţă, limba vorbită de eroii cărţilor lui e aspră ca însăşi viaţa pe care o duc oamenii asupra cărora s-a oprit cu luare-aminte ochiul cercetător al pustnicului de la Key West.

DAN GRIGORESCU

ZĂPEZILE DE PE KILIMANJARO

(The snows of Kilimanjaro)

Kilimanjaro este un munte de 19.710 picioare, acoperit de zăpadă, şi se spune că e cel mai înalt munte din Africa. Vîrful său apusean poartă numele de Masai „Ngàje Ngài", adică „Casa Domnului". În apropierea vîrfului acestuia apusean se află leşul uscat al unui leopard. Nimeni n-a putut să-şi explice ce căuta leopardul la asemenea altitudine.

— Ce-i grozav e că nu mai simţi nici o durere, spuse el. După asta îţi şi dai seama c-a început.

— Şi eşti chiar sigur c-a început ?

— Absolut sigur. Iartă-mă însă... mirosul ăsta... Te chinuie, nu-i aşa ?

— Nu. Te rog, să nu mai vorbim despre asta.

— Ia priveşte-le, spuse el. Ce le-o fi adus aici, prezenţa noastră sau duhoarea ?

Culcuşul pe care zăcea bărbatul se afla la umbră, sub un copac de mimoze. Privind spre cîmpia scăldată într-o lumină orbitoare, văzuse trei păsări mari, şezînd necuviincios, pe vine, în timp ce în înaltul cerului vîsleau vreo alte douăsprezece, aruncînd, în trecere, lunecătoare umbre.

— Dau tîrcoale pe-aici din ziua în care s-a stricat camionul, continuă el. Dar azi e prima oară că au coborît pe pămînt. La început le-am privit cu atenţie cum zboară, gîndindu-mă că le voi descrie cîndva în vreo nuvelă. Acuma însă, gîndul acesta mi se pare caraghios.

— Nu mai vorbi aşa, zise ea.

— Vorbesc şi eu aşa, într-o doară. Cînd vorbesc, mi-e mult mai uşor. Dar n-aş vrea să te sîcîi.

— Ştii bine că nu mă sîcîi, răspunse ea. Am devenit însă teribil de nervoasă, din pricină că nu-s în stare să fac nimic. Şi totuşi trebuie s-o scoatem la capăt cum vom putea mai bine, pînă va veni avionul.

— Sau pînă nu va veni.

— Spune-mi, te rog, ce-aş putea face? Căci de făcut trebuie să fac ceva.

— Poţi să-mi amputezi piciorul, ceea ce ar opri poate cangrena, deşi eu mă îndoiesc. Sau să mă împuşti. Acuma ştii să tragi. Te-am învăţat doar eu, nu-i aşa?

— Nu mai vorbi aşa, te rog. N-ar fi mai bine să-ţi citesc ceva?

— Ce să-mi citeşti?

— Orice carte din valiză pe care n-am citit-o încă.

— Nu pot fi atent, spuse el. Mi-e mai uşor cînd stăm de vorbă. Ne certăm şi mai trece timpul.

— Eu nu mă cert. N-aş vrea să ne certăm niciodată. Hai să nu ne mai certăm. Oricît am fi de nervoşi. Poate că se vor întoarce azi cu vreun camion. Poate că vine avionul.

— Nu vreau să mă clintesc de-aici, spuse bărbatul. Acuma nu mai are nici un rost să mă mişc; numai ca să-ţi fie ţie mai uşor doar.

—Te porţi ca un laş.

— Nu mă poţi lăsa să mor în pace şi fără să mă mai insulţi? Ce rost are să mă jigneşti?

— N-ai să mori.

— Nu fi proastă. Sînt pe moarte. Întreabă bestiile astea. Şi arătă cu privirea spre locul în care păsările acelea uriaşe şi murdare, cu capetele golaşe ascunse într-un morman de pene, aşteptau. Planînd, se lăsă jos şi a patra pasăre. După ce atinse solul

se îndreptă spre celelalte, mai întîi alergînd, apoi legănîndu-se încet.

— Păsări de astea se găsesc în jurul oricărei tabere. Dar de obicei nu le observi. Dacă n-ai să te dai bătut, n-ai să mori.

— Unde ai mai citit-o şi pe asta? Eşti o aiurită fără pereche.

— Ce-ar fi să te mai gîndeşti şi la altceva?

— Pentru numele lui Dumnezeu, exclamă el. Pînă acuma n-am făcut decît asta.

După aceea se întinse şi rămase cîtva timp liniştit, privind peste cîmpia de la marginea păduricii, deasupra căreia se vedea cum tremură aerul încălzit. În lumina aurie se zăreau într-acolo cîţiva berbeci mici şi albi, iar în fundul zării, departe, se vedea o turmă de zebre profilîndu-se, albe, pe verdele tufişurilor. Era destul de plăcută tabăra aceea aşezată printre copaci înalţi, la poalele unui deal, cu apă bună de băut şi în apropierea unei bălţi aproape secate, de unde îşi luau dimineaţa zborul cocoşii sălbatici.

— N-ai vrea, totuşi, să-ţi citesc ceva? întrebă femeia. Stătea alături de patul lui de campanie, într-un şezlong. Simţi, parc-a început să sufle briza?!

— Nu, mulţumesc.

— Poate că vine camionul.

— Puţin îmi pasă de camion.

— Mie-mi pasă.

— Ţie-ţi pasă de-o mulţime de lucruri de care eu nici nu mă sinchisesc măcar.

— Nu de prea multe, Harry.

— Ce-ar fi să bem ceva?

— Se pare că nu-i prea potrivit pentru tine. În *Black's* se recomandă să se evite orice băutură alcoolică. N-ar trebui să bei.

— Molo! strigă el.
— Da, *Bwana!*
— Adu *whisky* şi sifon.
— Da, *Bwana.*
— Nu faci bine, spuse ea. Vezi, asta înseamnă să te dai bătut. Din moment ce-ţi face rău... Ştiu bine că-ţi face rău.
— Aş, de unde, mie-mi face bine!
„Aşadar, totul s-a sfîrşit", se gîndi el. De acum încolo nu va mai putea să termine niciodată ceea ce-şi pusese în gînd. Va să zică aşa se sfîrşea, cu o ceartă dacă să bea sau nu. De cînd începuse să i se cangreneze piciorul drept nu mai simţea nici o durere, şi o dată cu durerea dispăruse şi groaza, aşa că nu mai simţea decît o mare oboseală şi o nestăpînită furie că totul se sfîrşeşte. Nu era prea curios să ştie ce-o să urmeze. Ani şi ani de-a rîndul îl obsedase gîndul acesta; dar acum nimic nu mai avea nici o însemnătate. Era ciudat cît de uşor devenea totul din pricina acestei mari oboseli.
Nu va mai scrie, aşadar, niciodată ceea ce plănuise să scrie doar atunci cînd va şti cum trebuie să scrie. De fapt era bine aşa, pentru că în felul acesta n-avea să dea greş încercînd. Şi poate că nici nu-i posibil să scrii vreodată asemenea lucruri, şi de aceea le tot laşi deoparte şi tot amîni să te aşezi la masa de scris. În orice caz, acuma n-avea să mai afle adevărul niciodată.
— Ce bine ar fi fost să nu fi venit niciodată aici, zise femeia. Îl privea ţinînd paharul în mînă şi-şi muşca buzele. Aşa ceva nu ţi s-ar fi putut întîmpla niciodată la Paris. Mi-ai spus întotdeauna că iubeşti Parisul. Am fi putut rămîne acolo, sau merge în altă parte. Aş fi mers oriunde. Ţi-am spus că merg

oriunde vrei tu. Dacă aveai poftă să vînezi, am fi putut merge în Ungaria şi ne-ar fi fost mai bine.
— Afurisiţii tăi de bani, spuse el.
— Eşti nedrept, răspunse ea. Au fost ai tăi cum au fost şi ai mei. Am părăsit totul şi te-am urmat oriunde-ai vrut să mergi şi am făcut tot ce-ai vrut să faci. Dar ar fi fost mai bine să nu fi venit niciodată aici.
— Spuneai că-ţi place.
— Mi-a plăcut atîta vreme cît nu ţi s-a întîmplat nimic. Acum însă urăsc locurile astea. Nu văd de ce-a trebuit să ţi se întîmple povestea asta cu piciorul. Ce-am făcut ca să ni se întîmple aşa ceva tocmai nouă?
— Ce-am făcut e că n-am dat imediat cu iod atunci cînd m-am zgîriat la picior. Nu-mi păsa de rană, deoarece eu nu fac infecţii niciodată. Mai tîrziu însă, cînd starea rănii s-a înrăutăţit, se terminaseră celelalte antiseptice, iar soluţia aceea diluată de acid fenic pe care am întrebuinţat-o a paralizat vasele capilare, şi aşa a început cangrena. Se uită la ea. Mai vrei şi altă explicaţie?
— Nu asta voiam să spun!
— Dacă am fi angajat un mecanic bun în locul acestui nepriceput şofer *kikuyu,* ar fi controlat uleiul şi niciodată nu s-ar fi topit lagărul acela la camion.
— Nu asta voiam să spun.
— Dacă nu ţi-ai fi părăsit prietenii, snobii ăia blestemaţi din Old Westbury, Saratoga şi Palm Beach, ca să-ţi baţi capul cu mine...
— Cum poţi vorbi aşa? Te-am iubit. Nu-i drept ce spui. Te iubesc şi acum. Am să te iubesc întotdeauna. Tu nu mă iubeşti?
— Nu, spuse bărbatul. Cred că nu. Nu te-am iubit niciodată.

— Harry, ce tot spui acolo? Ţi-ai ieşit din minţi.

— Nu. Nu mai am nici un fel de minte, aşa că n-am din ce să-mi ies.

— Hai, nu mai bea, spuse femeia. Dragul meu, te rog nu mai bea. Trebuie să facem tot ce se poate face.

— N-ai decît, spuse el. Eu sînt obosit.

Atunci i se ivi în minte gara din Karagaci; stătea acolo cu raniţa în spinare, şi farurile Simplon-Orientului tăiau întunericul, iar el pleca din Tracia după retragere. Asta era unul din lucrurile pe care le lăsase deoparte ca să scrie despre ele mai tîrziu; adică dimineaţa aceea cînd, la micul dejun, se uitase pe fereastră şi văzuse munţii înzăpeziţi ai Bulgariei, iar secretarul lui Nansen îl întrebase pe bătrîn dacă nu cumva căzuse zăpadă, şi bătrînul se uitase la munţi şi spusese: „Nu, asta nu-i zăpadă. E prea devreme ca să ningă." Şi secretarul, care spusese celorlalte fete: „Nu, vedeţi, nu-i zăpadă!" Şi repetau cu toţii: „Nu-i zăpadă, ne-am înşelat". Dar era zăpadă în toată regula, şi i-au trimis să meargă prin zăpadă cînd au început schimbul de populaţie. Şi oamenii s-au tot tîrît prin zăpadă în iarna aceea pînă cînd au murit.

Şi zăpada căzuse mereu şi în săptămîna Crăciunului din anul acela cînd fusese în Gauertal, cînd locuiau în casa tăietorului de lemne. Soba, pătrată, de faianţă, ocupa jumătate din cameră, iar ei dormeau pe o saltea umplută cu frunze de fag, şi tocmai atunci venise dezertorul cu picioarele sîngerînd prin zăpadă. Spunea că poliţia e pe urmele lui, iar ei i-au dat ciorapi de lînă, şi apoi i-au ţinut de vorbă pe jandarmi pînă ce urmele de pe zăpadă au fost acoperite.

La Schrunz, în ziua de Crăciun, zăpada era atît de luminoasă, încît te dureau ochii cînd priveai prin fereastra cîrciumii la oamenii care se întorceau de la biserică. Acolo au urcat ei pe drumul de sanie îngălbenit de urină, mergînd de-a lungul rîului mărginit de dealuri abrupte, acoperite de pini; şi-i dureau umerii din cauza schiurilor, iar de acolo au coborît pe valea gheţarului de deasupra lui Madlener-haus, *şi zăpada părea netedă ca glazura unui tort şi uşoară ca puful, şi-şi amintea cum alunecau fără zgomot, coborînd cu schiurile asemeni unor păsări.*

Au stat atunci la Madlener-haus *blocaţi de nămeţi timp de o săptămînă, cît viscolise, jucînd cărţi în fumul lămpii cu gaz, şi pe măsură ce pierdea,* Herr *Lent urca mereu miza. Pînă la urmă pierduse totul. Totul, şi banii şcolii de schi şi cîştigul adunat în timpul sezonului şi chiar şi capitalul lui. Parcă-l vedea, cu nasul lui lung, luînd cărţile de pe masă şi deschizînd „pe* neve". *Jucau mereu cărţi pe vremea aceea. Cînd nu era zăpadă jucau, şi cînd era prea multă jucau de asemenea. Cît timp pierduse din viaţă jucînd cărţi!*

Dar despre asta nu scrisese niciodată nici un rînd, şi nici despre ziua aceea luminoasă şi rece de Crăciun, în care munţii se vedeau dincolo de cîmpia peste care zburase Johnson ca să bombardeze trenul cu ofiţeri austrieci plecaţi în concediu, şi pe care-i mitraliase în timp ce se risipeau în fugă. Şi-şi aminti că Johnson se întorsese pe urmă la popotă şi începuse să-şi povestească isprăvile. Ce linişte se lăsase atunci, şi deodată cineva spusese: „Eşti o canalie şi-un ucigaş!"

Cu aceiaşi austrieci pe care-i omorîse atunci, schiase el mai tîrziu. Nu, nu erau chiar aceiaşi. Hans, cu care schiase tot anul acela, făcuse parte din

Kaiser-Jägers, *iar cînd s-au dus împreună să vîneze iepuroaice sus, pe vîlceaua aceea de deasupra ferăstrăului, au vorbit despre luptele de la Pasubio și despre atacul de la Pertica și Asalone, dar niciodată n-a scris vreun cuvînt despre asta. Nici despre Monte Corno, nici despre Siete Commum, nici despre Arsiedo.*

Cîte ierni trăise el în Voralberg și în Arlberg? Patru. Și-apoi își reaminti de omul acela care avea de vînzare o vulpe, atunci cînd se duseseră la Bludenz să cumpere daruri — și de gustul de cireșe al kirșului aceluia bun, de fîșîitul zăpezii prăfuite, de cîntecul „Hi! Ho! spuse Rolly!“ *Alunecau drept la vale, apoi traversau livada în trei întoarceri, treceau peste șanț și ajungeau pe drumul înghețat din spatele cîrciumii. Își desfăceau legăturile cu o singură smucitură și-și rezemau schiurile de peretele de lemn al cîrciumii. Prin fereastră lucea lumina lămpii, iar înăuntru, în căldura cu mireasmă de vin nou, oamenii cîntau la acordeon.*

— Unde-am stat la Paris? o întrebă el pe femeia care ședea întinsă lîngă el într-un șezlong, acum, în Africa.

— La Crillon. Știi foarte bine.

— De ce să știu?

— Pentru că am stat întotdeauna acolo.

— Nu, nu întotdeauna.

— Acolo și la Pavillon Henri-Quatre, în Saint-Germain. Ziceai că iubești locurile acelea.

— Iubirea-i un morman de gunoi, spuse Harry. Iar eu sînt cocoșul care se suie deasupra ca să strige cucurigu.

— Dacă trebuie să pieri, spuse ea, e neapărată nevoie să ucizi tot ce rămîne în urmă? Trebuie să iei totul cu tine? Trebuie să-ți ucizi calul și nevasta, și să arunci în foc șaua și armura?

— Da, răspunse el. Banii tăi blestemați au fost armura mea. Scutul și spada mea.

— Încetează, te rog.

— Bine. Voi înceta. Nu vreau să te jignesc.

— Acum e cam tîrziu.

— Cu atît mai bine. Voi continua sa te jignesc. E mai amuzant. Singurul lucru care-mi plăcea într-adevăr să-l fac cu tine, acuma nu-l mai pot face.

— Nu, asta nu-i adevărat. Îți plăcea să faci multe lucruri cu mine, și tot ce-ai dorit să fac am făcut.

— Oh, pentru numele lui Dumnezeu, încetează odată cu lăudăroșenia asta!

Se uită la ea și o văzu că plînge.

— Ascultă, spuse el. Crezi că-i atît de plăcut ceea ce fac acum? Și nici nu știu de ce fac așa ceva. Cred că-i întocmai ca și cum ai încerca să ucizi ca să rămîi tu însuți în viață. Cînd am început să stăm de vorba, totul mergea foarte bine. N-aveam de gînd să pornesc pe drumul ăsta, și nici nu-mi dau seama cum de m-a apucat asemenea nebunie și de ce mă port atît de crud cu tine. Dar, draga mea, mai bine nu lua în seamă ceea ce spun. Adevărul este că te iubesc. Știi bine că te iubesc. N-am iubit pe nimeni, niciodată, așa cum te iubesc pe tine.

Alunecase iar pe panta minciunii obișnuite din care-i era țesută existența lui de toate zilele.

— Ești drăguț cu mine.

— Ești o tîrfă, spuse el. O tîrfă bogată. Asta-i poezie. Sînt plin de poezie acum. Puroi și poezie. Poezie purulentă.

— Încetează, Harry, de ce trebuie să murdărești totul?

— Nu vreau să las în urmă nimic, spuse bărbatul. Nu vreau să las în urma mea nimic.

Se însera și el se trezi. Soarele coborîse după deal, și umbrele întunecaseră cîmpia. Nenumărate vietăți mărunte își căutau hrana în apropierea taberei ; le pîndea cum țîșneau din pădurice dînd din capete și clătinîndu-și cozile. Păsările nu mai stăteau pe pămînt. Se cocoțaseră toate pe crengile unui copac. Acum erau mai multe. Servitorul lui aștepta lîngă pat.

— *Memsahib* s-a dus să vîneze, spuse băiatul. *Bwana* dorește ceva ?

— Nu.

Plecase să vîneze și, știind cît de mult îi place lui să se uite la animale, se dusese mai departe, ca să nu tulbure liniștea acestui petic de cîmpie pe care-l mai putea vedea. „Se dovedise a fi foarte chibzuită", gîndi el. Ca și în legătură cu tot ce învățase, sau citise, sau auzise vreodată.

Nu era vina ei că, atunci cînd a întîlnit-o, el era un om sfîrșit. Cum ar putea ști o femeie că nu crezi nimic din tot ceea ce-i spui ; că vorbești numai din obișnuință și ca să te simți bine ? Din clipa în care începuse să nu mai creadă nimic din ce spunea, avu mult mai mult succes la femei cu minciunile, decît pe vremea cînd le spunea adevărul.

Și de fapt nu mințea atîta, ci doar că n-avea ce adevăr să spună. Își trăise viața și totul se terminase, și apoi începuse să trăiască din nou, cu alți oameni, cu ceva mai mulți bani, avînd parte de tot ce era mai bun în exact aceleași locuri și în altele cîteva cu totul noi.

Dacă nu gîndeai, totul era minunat. Te trezeai înzestrat cu o fire mai bună, așa că nu te mai destrămai trăind în felul în care se distruseseră cei mai mulți oameni, și-ți dădeai aerul că nu-ți pasă de loc de lucrurile pe care le făcuseși pînă atunci, dar pe care acum nu le mai puteai face. Dar în sinea ta îți spuneai c-ai să scrii despre oamenii ăștia ; despre cei foarte bogați ; că nu făceai cu adevărat parte dintre ei, ci erai o iscoadă în țara lor ; că aveai s-o părăsești și să scrii despre ea, și că de data asta va scrie despre ea cineva care știe despre ce scrie. Dar n-avea să facă asta niciodată, din pricină că fiecare zi în care nu scria, fiecare zi de bună stare, fiecare zi în care trăia tot ceea ce disprețuia, îi tocea îndemînarea și îi moleșea voința de a lucra, astfel încît în cele din urmă nu mai lucră de loc. Oamenii pe care-i cunoștea acum îi erau mult mai simpatici de cînd nu mai lucra. Africa era locul în care fusese cel mai fericit în vremurile bune ale vieții sale, așa că venise aici pentru a o lua de la capăt. Închegaseră acest *safari* cu un minimum de confort. Nu era ceva primitiv, dar nici prea luxos, și se gîndise că-și va reface mîna la scris. Că va putea, într-un fel sau altul, să dea jos grăsimea care se așternuse pe sufletul lui, întocmai ca un atlet care se duce în munți să se antreneze și să-și recîștige suplețea fizică.

Ideea îi plăcuse și ei. Spunea că-i încîntată. Îi plăcea orice lucru care ieșea din comun, tot ce însemna o schimbare de peisaj, îi plăcea să întîlnească figuri noi și să vadă lucruri plăcute. Iar el avusese iluzia că-i revine pofta de lucru. Dar dacă totul se termina în felul acesta, și el știa bine că așa se va termina, n-ar trebui să se transforme într-unul din șerpii aceia care se mușcă singuri fiindcă le-a fost zdrobită șira spinării. Femeia n-avea nici o vină. Dacă n-ar fi fost ea, ar fi fost alta. Dacă trăia mințind,

trebuia să încerce să moară în același fel. Auzi o împușcătură dincolo de deal.

Țintea foarte bine această bună, această bogata tîrfă, această blîndă îngrijitoare și distrugătoare a talentului său. Fleacuri. Își ucisese talentul singur. De ce să arunce vina asupra acestei femei, numai din cauză că-l îngrijea bine? Își ucisese talentul nefolosindu-l, trădîndu-se pe sine însuși și lucrurile în care crezuse, bînd pînă la abrutizare, și toate astea din lenevie, din indolență, din snobism, din mîndrie și din prejudecată, în fel și chip. Ce erau de fapt toate astea? Un catalog de cărți vechi? Și, la urma urmei, în ce consta talentul său? Era vorba, fără îndoială, de un talent adevărat, dar în loc să-l folosească, îl comercializase. Dar nu asta era important, adică ceea ce făcuse, ci ceea ce ar fi putut face. Și el se hotărîse să-și cîștige viața în alt chip, nu cu condeiul sau creionul. Era ciudat, nu-i așa, că atunci cînd se îndrăgostea de vreo femeie, ea era întotdeauna mai bogată decît cea dinainte? Dar de cînd nu mai iubea, ci mințea numai, așa cum făcea acum, cu femeia asta, care era cea mai bogată dintre toate, care avea toate bogățiile din lumea asta, care avusese bărbat și copii, care avusese amanți, dar care-o dezamăgiseră, și care-l iubea nespus de mult atît ca scriitor cît și ca bărbat, ca pe un tovarăș și ca pe o posesiune de preț, era ciudat că acum cînd nu iubea de fel ci numai mințea, putea să-i dea mult mai mult pentru banii ei, decît atunci cînd iubise cu adevărat.

„Ar trebui să fim nimiciți cu toții pentru ceea ce facem", gîndi el. Din felul în care trăiești ți se poate vedea talentul. El vînduse, de cînd se știa, vitalitate, fie într-o formă fie în alta, iar cînd sentimentele nu intră în joc, dai totdeauna mai mult cînd e vorba de bani. Ajunsese la toate aceste concluzii, dar niciodată n-avea să scrie despre ele. Nu, nu va scrie despre toate acestea, deși merita să scrie.

O zări deodată traversînd cîmpia și îndreptîndu-se spre tabără. Purta pantaloni de călărie, și carabina îi atîrna pe umăr. Cei doi servitori mergeau în urma ei tîrînd un berbec. „Era încă o femeie bine", gîndi el, și avea un trup atrăgător. Avea mult talent și pricepere la pat; nu era frumoasă, dar obrazul ei plăcea, citea enorm, îi plăcea să călărească și să vîneze și, desigur, obișnuia să bea prea mult. Bărbatul îi murise pe cînd era relativ tînără, și o vreme se dedicase celor doi copilași — care nu aveau nevoie de ea și pe care prezența ei îi stînjenea — creșterii cailor, cărților și băuturii. Îi plăcea să citească seara înainte de masă și să bea *whisky* în timp ce citea. La masă era amețită bine, și după o sticlă de vin era, de obicei, destul de beată ca să doarmă.

Asta fusese înainte de a avea amanți. După care nu mai bău atît, deoarece nu mai avea nevoie să fie beată ca să poată dormi. Dar amanții o plictisiră. Fusese măritată cu un bărbat care n-o plictisise niciodată, iar oamenii aceia o plictiseau îngrozitor.

Apoi unul din copii îi fu ucis într-un accident de avion, și după aceea nu mai avu poftă de amanți, iar băutura nefiind un anestezic, trebui să-și facă o altă viață. Și dintr-o dată singurătatea o înfricoșă cumplit. Dar voia să fie cu cineva pe care să-l poată respecta.

Totul începuse în chipul cel mai obișnuit. Îi plăcea ceea ce scria el și-l invidiase întotdeauna pentru viața pe care o ducea. I se părea că el face numai ce vrea. Cum îl cîștigase și cum se îndrăgostise, în cele din urmă, de el erau diversele etape ale unei progresii regulate, prin mijlocirea căreia ea își clă-

dise o viață nouă, iar el își negociase ultimele rămășițe ale vechii lui vieți.

Le negociase pentru a dobîndi siguranță și confort. Nu putea nega asta. Și mai ce încă? Nu știa. Ea i-ar fi putut procura tot ceea ce ar fi dorit. Știa bine asta. Și era și o femeie al dracului de drăguță. Îi plăcea să facă dragoste cu ea mai mult decît cu oricare alta; mai degrabă cu ea, pentru că era mai bogată, pentru că era foarte atrăgătoare și atentă și pentru că nu-i făcea niciodată scene. Și acum viața aceasta pe care și-o făurise din nou lua sfîrșit, fiindcă nu folosise tinctură de iod acum două săptămîni, cînd îl zgîriase un ghimpe la genunchi, în timp ce se tîrau încercînd să fotografieze o turmă de antilope care adulmecau aerul cu capetele înălțate, cu nările dilatate și cu urechile ciulite, pentru a prinde cel dintîi zgomot ce avea să le alunge înapoi spre pădurice. De altfel fugiseră înainte de a le fi putut fotografia.

Iat-o, a ajuns.

Își întoarse capul ca s-o vadă.

— *Hello,* zise el.

— Am împușcat un căprior, spuse ea. O să-ți facă o supă gustoasă și o să-i spun să-ți pregătească pire de cartofi cu *klim*. Cum te simți?

— Mult mai bine.

— Minunat. Știi, mă gîndeam că așa o să și fie. Cînd am plecat, dormeai.

— Am dormit bine. Ai fost departe?

— Nu. Numai de partea cealaltă a dealului. Am nimerit-o bine cu... căpriorul ăsta.

— Doar știi bine că ești o ochitoare grozavă.

— Îmi place să vînez. Mi-a fost dragă Africa. Cu adevărat dragă. Dacă te faci bine, să știi că asta a fost cea mai plăcută epocă pe care am avut-o

în viață. Nici nu știi cît de mult mi-a plăcut să vînez cu tine. Mi-au fost dragi locurile astea.

— Și mie îmi plac.

— Dragul meu, nici nu știi ce bucuroasă sînt că te simți mai bine. Nu puteam îndura să te văd în halul în care erai. N-ai să-mi mai vorbești așa niciodată, nu-i așa? Îmi făgăduiești?

— Nu, spuse el, nu-mi amintesc ce am spus.

— Nu trebuie să mă distrugi. Nu-i așa? Nu sînt decît o femeie între două vîrste care te iubește și care vrea să facă tot ceea ce vrei tu. Am mai fost distrusă de vreo două, trei ori pînă acum. Nu-i așa că nu vrei să mă distrugi încă o dată?

— Mi-ar plăcea să te distrug de vreo cîteva ori în pat, zise el.

— În felul ăsta, da. Am fost făcute pentru a fi distruse în felul acesta. Mîine avionul e aici.

— De unde știi?

— Sînt sigură. Trebuie să vină. Băieții au pregătit lemnele și iarba ca să aprindă focurile. Am fost azi pe-acolo și am cercetat totul din nou. E destul loc pentru aterizare, iar semnalele sînt pregătite la amîndouă capetele terenului.

— De ce crezi c-o să vină mîine?

— Sînt sigură c-o să vină. A trecut, de altfel, și termenul. Pe urmă, în oraș o să-ți îngrijească rana de la picior și o să te faci bine, și atunci o să ne putem distruge în voie. Nu în felul ăsta îngrozitor, cu vorba.

— Nu bem ceva? Soarele a apus.

— Oare ai voie?

— O să beau un pahar.

— Să bem împreună. *Molo, letti dui whisky-soda!* strigă ea.

— N-ar fi rău să-ţi tragi cizmele cu carîmbii înalţi ca să te apere de ţînţari, îi spuse el.

— Le-ncalţ după ce-o să fac baie.

Se însera şi ei beau. Nu mai era destulă lumină ca să poţi ochi, şi tocmai atunci trecu prin luminiş o hienă, furişîndu-se spre deal.

— Bestia asta trece pe-aici în fiecare noapte, spuse bărbatul. In fiecare noapte, de două săptămîni.

— Şi urlă toată noaptea. Nu-mi pasă. Totuşi e un animal scîrbos.

Stăteau împreună şi beau. Nu mai simţea nici o durere, ci numai neplăcerea de a sta culcat mereu pe aceeaşi parte. Oamenii aprinseseră focul, umbrele se alungeau pe pînza corturilor. Şi fu cuprins din nou de sentimentul că acceptă această viaţă de plăcută capitulare. Ea *era* foarte bună cu el. Fusese crud şi nedrept după masă. Era o femeie admirabilă, minunată. Şi tocmai atunci îi trecu prin minte gîndul că e pe moarte.

Gîndul îl copleşi; nu asemeni unei năvale de ape sau a unei pale de vînt, ci ca o bruscă senzaţie de gol rău mirositor, şi ceea ce era ciudat era că pe marginea acestui gol aluneca, uşurel, hiena.

— Ce-i cu tine, Harry? îl întrebă ea.

— Nimic, spuse el. Treci, te rog, în partea cealaltă, în bătaia vîntului.

— Ţi-a schimbat Molo pansamentul?

— Da, am pus acid boric.

— Cum te simţi?

— Puţin cam ameţit.

— Mă duc să fac baie, spuse ea. Mă întorc imediat. Mănînc cu tine şi pe urmă ducem patul înăuntru.

„E mai bine aşa, îşi spuse el, da, am făcut bine c-am terminat cu cearta.“ Nu se certase niciodată prea mult cu femeia asta, pe cînd cu alte femei, pe care le iubise, se certase prea mult şi epuizase totul.

Işi aminti de vremea cînd era singur la Constantinopol, deoarece la Paris, înainte de a pleca, se certase. Işi petrecuse tot timpul destrăbălîndu-se cu femei uşoare şi apoi, cînd şi asta se terminase, fără a izbuti să-şi alunge singurătatea, ci numai să şi-o facă şi mai grea, i-a scris ei, primei, celei care-l părăsise, o scrisoare în care-i povestea că nu fusese în stare să-şi alunge singurătatea... Cum i-a venit ameţeală şi cum era cît p-aci să leşine cînd i s-a părut c-o vede o dată în faţa hotelului Régence, *şi că i se întîmpla să urmărească tot bulevardul cîte o femeie care aducea cît de cît cu ea, temîndu-se să se uite dacă e ea, temîndu-se să nu piardă cumva sentimentul pe care îl încerca. Că fiecare femeie cu care se culcase îl făcuse doar să-i simtă şi mai mult lipsa. Că tot ce făcuse ea nu avea nici o importanţă, fiindcă ştia că nu se poate vindeca de dragostea ce i-o purta. Scrisese scrisoarea asta la Club, treaz şi la rece, şi o expediase la New York cerîndu-i să-i trimită răspunsul la biroul din Paris. Aşa era mai sigur. Şi în noaptea aceea, pentru că-i lipsea atît de mult, se simţise iar îngrozitor de gol pe dinăuntru. Hoinărise pînă dincolo de piaţa* Taxim, *agăţase o fată şi o luase cu el. Apoi se duseseră într-un local să danseze; fata dansa foarte prost, şi el o părăsise pentru o armeancă, o tîrfă plină de temperament, care-şi freca pîntecele de el de i se părea că-l arde. O luase, după o încăierare, de la un subofiţer de artilerie englez. Artileristul îl chemase afară, şi se bătuseră în stradă, pe caldarîm, în întuneric. Ii trăsese doi pumni în obraz, şi cum celă-*

lalt nu căzu, își dădu seama că e vorba de o luptă serioasă. Artileristul îl lovi în piept, apoi lîngă ochi. Incercă să-l lovească din nou cu stînga, dar artileristul căzu peste el. Il trase de haină și-i smulse o mînecă. Ii dădu apoi doi pumni după ureche și în timp ce încerca să-l dea deoparte, îi mai dădu una peste față, cu dreapta. Artileristul căzu lovindu-se la cap, iar el fugi cu fata, fiindcă auziseră poliția militară care sosea. Luară un taxi și plecară la Rimmily Hissa, *de-a lungul Bosforului. Și apoi se întorseseră în noaptea răcoroasă și se culcaseră împreună. Pe cît de plăcută părea, pe atît de răscoaptă se dovedi, dulce, cu pielea roză, cu un pîntece neted, cu sînii mari, așa că nu avea nevoie de pernă sub fese. O părăsi înainte de a se deștepta, lăsînd-o acolo, răvășită, în lumina crudă a dimineții, și se întoarse la hotelul* Pera Palace *cu un ochi vînăt, ducînd haina sub braț, fiindcă-i lipsea o mînecă.*

In aceeași noapte plecă în Anatolia și își aduse aminte de această călătorie în care mersese o zi întreagă printre cîmpuri de maci, cultivați pentru opium, și toate i se păruseră bizare și chiar și distanțele înșelătoare. Își aminti de locul unde dăduseră atacul cu ofițerii proaspăt veniți din Constantine, care habar n-aveau de nimic, de artileria care trăgea în trupe în plin și de observatorul englez care plînsese ca un copil.

In aceeași zi văzuse pentru prima oară oameni morți care purtau fuste albe de balet și pantofi cu vîrful întors în sus și cu pompon. Turcii înaintaseră în rînduri strînse, și el îi văzuse pe oamenii în fuste fugind și pe ofițeri trăgînd în ei și fugind apoi și ei, iar el și observatorul englez au fugit și ei pînă a început să-l doară plămînii, iar gura îi era plină de un gust de coclează, și s-a oprit în spatele unor stînci,

în timp ce turcii continuau să înainteze în rînduri tot atît de compacte. Mai tîrziu văzuse lucruri la care nici nu se putea gîndi măcar, iar mai tîrziu văzuse lucruri și mai îngrozitoare. Așa că atunci cînd se întorsese la Paris, nu putuse vorbi despre astea, și nici suporta măcar să i se aducă aminte de asemenea lucruri. Și atunci, trecînd pe lîngă o cafenea, îl văzuse pe acel poet american care stătea cu un morman de farfurii în față, privea tîmp și vorbea despre dadaism cu un romîn care spunea că-l cheamă Tristan Tzara, care purta întotdeauna monoclu și avea dureri de cap. Și apoi se întorsese acasă cu soția, pe care acum o iubea din nou, uitînd de ceartă și de nebunia care-l apucase, fericit că-i acasă. Biroul îi trimitea poșta acasă, așa că răspunsul la scrisoarea pe care o scrisese se află într-o bună dimineață pe o tavă. Cînd văzu scrisul, luă plicul cu sînge rece și încercă să-l ascundă sub celelalte scrisori. Dar nevasta lui îl întrebă:

— De la cine e scrisoarea asta, iubitule?

Și acesta fu sfîrșitul începutului întregii povești.

Își aminti de clipele plăcute pe care le petrecuse cu toate, ca și de certuri. Se certau întotdeauna în cele mai frumoase locuri. Și de ce oare se certau mereu tocmai atunci cînd se simțea el mai bine? Nu scrisese nimic despre asta, pentru că la început nu voise să jignească pe nici una, și mai apoi pentru că i se părea că există destule lucruri despre care avea de scris și fără asta. Dar întotdeauna se gîndea că pînă la urmă va scrie și despre asta. Erau atît de multe de scris! Văzuse lumea schimbîndu-se; dar nu era vorba numai de evenimente, deși asistase la foarte multe, și observase oamenii, dar văzuse schimbări mult mai subtile, și-și amintea cum se comportau oamenii în diferite mo-

mente. Fusese în mijlocul lucrurilor, le observase și era de datoria lui să scrie despre ele; dar acum n-o va mai face niciodată.

— Cum te simți? îl întrebă ea. Ieșise din cort după ce făcuse baie.

— Foarte bine.

— Acuma poți mînca? Il zări pe Molo în spatele ei cu masa pliantă și pe ceilalți băieți cu farfuriile.

— Vreau să scriu, spuse el.

— Ar trebui să mănînci puțină supă ca să prinzi putere.

— Am să mor în noaptea asta, zise el. N-am nevoie de nici un fel de putere.

— Te rog, Harry, nu fi melodramatic.

— Ce dracu, nu mai ai miros? Am putrezit pînă la jumătatea coapsei. Pentru ce dracu să mai fac pe nebunul cu supa? Molo, adu-mi *whisky* și sifon.

— Bea supa, te rog, spuse ea cu gingășie.

— Bine.

Supa era prea fierbinte. Trebui s-o țină în ceașcă pînă se răci puțin ca s-o poată bea, și apoi o sorbi dintr-o înghițitură.

— Ești o femeie minunată, zise el. N-ar trebui să mă iei în seamă.

Il privea cu binecunoscuta și drăguța ei față din *Spur* și *Town and Country*, sau din alte reviste, arătînd doar puțin mai trecută din cauza băuturii și din cauza culcatului, dar *Town and Country* nu-i arăta niciodată sînii ei frumoși, coapsele ei harnice, nici palmele ei ușor mîngîietoare; și în timp ce-i privea binecunoscutul și plăcutul ei surîs, simți din nou apropierea morții. De data asta nu-l copleși. Fusese

doar o adiere, o suflare de vînt care înalță sau face să pîlpîie flăcăruia luminării.

— Ar fi bine să scoată hamacul afară mai tîrziu, să-l atîrne de pom și să întețească focul. In noaptea asta nu intru în cort. N-are rost să mă mișc. E o noapte senină și n-o să plouă.

Va să zică așa mori, înconjurat de șoapte pe care nu le auzi. Bine. N-o să se mai certe. Asta poate făgădui. N-avea nici un rost să rateze acum singura experiență pe care n-o încercase niciodată. Probabil însă c-o va rata. Ratezi totul. Dar poate că asta nu.

— Poți scrie după dictare?

— N-am învățat așa ceva niciodată, spuse ea.

— Bine.

Desigur, n-avea timp, deși totul se înlănțuia în așa fel că ți se părea că toate pot încăpea într-un singur paragraf dacă știi să le potrivești cum trebuie.

Era o casă din bîrne, cu tencuiala albă, așezată pe un deal de deasupra lacului. Lîngă ușă, atîrnat de un stîlp, era un clopot pentru a chema oaspeții la masă. Indărătul casei se întindea cîmpia, și dincolo de ea erau așezate stivele de cherestea. Un șir de plopi lombarzi ducea de la casă pînă la chei. Alți plopi se înșirau de-a lungul istmului. Pe lîngă el mergea un drum care urca pe deal. Pe drum ăsta culegea mure. Apoi casa arsese pînă în teme, iar puștile atîrnate pe panoplia de deasupra că-nului arseseră și ele. După aceea țevile cu plum ul topit în magazii și paturile arse zăceau într-un morman de cenușă din care se făcea leșie pentru cazanele mari de săpun, și-l întrebai pe bunicul dacă poți să te joci cu ele, și el zicea că nu. Vezi că

puştile erau ale lui, şi niciodată n-a mai cumpărat altele. Şi nici de vînat n-a mai vînat de atunci. Casa fu reclădită în acelaşi loc, de data asta din scînduri, şi fu zugrăvită în alb. Şi din tinda casei se vedeau plopii, iar dincolo de ei lacul; dar alte puşti nu mai existaseră pe acolo. Ţevile puştilor care atîrnaseră pe panoplia de pe peretele casei din bîrne zăceau mai departe în mormanul de cenuşă, şi niciodată nu se atinse nimeni de ele.

În Pădurea Neagră, după război, închiriasem un rîu în care se aflau păstrăvi şi puteai ajunge la rîu pe două poteci. Una pornea de jos, prin valea de pe Triberg, şerpuia de-a lungul şoselei din vale, prin umbra copacilor care o mărgineau, şi apoi urca peste dealuri trecînd pe lîngă multe ferme mici, cu case mari ca în Schwartzwald, pînă întîlnea rîul. Acolo începeam să pescuim.

Cealaltă potecă urca povîrnişul abrupt pînă la marginea pădurii, tăia apoi de-a curmezişul culmea dealurilor prin pădurea de pini şi ieşea afară din pădure tocmai la marginea unei poieni. Străbăteai poiana şi ajungeai la pod. Pe malul apei se înălţau mesteceni. Rîul nu era prea lat, ba mai degrabă îngust, cu o apă limpede şi repede care făcea vîrtejuri în locurile în care pătrunsese pe sub rădăcinile mestecenilor. Proprietarul hotelului din Triberg era mulţumit: era un sezon excelent. Era foarte plăcut, şi toţi eram prieteni buni. În anii următori veni inflaţia şi banii pe care-i strînsese cu un an înainte nu-i mai ajunseră pentru aprovizionarea necesară deschiderii hotelului, aşa că se spînzură.

Poţi dicta aşa ceva, dar nu poţi dicta Place de la Contrescarpe, unde florăresele îşi vopseau florile pe stradă, şi vopseaua curgea pe pavaj, acolo unde era punctul terminus al autobuselor, iar bătrînii şi bătrînele erau întotdeauna beţi de vin şi de tescovină; şi copiilor le curgea nasul de frig; mirosea a sudoare, murdărie, sărăcie şi beţie, mirosuri care veneau de la Café des Amateurs şi de la prostituatele de la Bal Musette, deasupra căruia locuiau. Portăreasa avea un amant din Garde Républicaine, şi în loja ei, pe un scaun, trona casca lui cu coadă de cal. Bărbatul chiriaşei din partea cealaltă a sălii era alergător la cursele de biciclete. Ce bucurie pe ea în dimineaţa aceea la Crémerie, cînd a deschis ziarul L'Auto şi a văzut că a ieşit al treilea în cursa Paris—Tours, prima lui cursă mare. Se îmbujorase, zîmbise şi alergase repede sus, plîngînd, cu ziarul acela sportiv, cu foile galbene, în mînă. Bărbatul femeii care ţinea Bal Musette era şofer de taxi şi cînd el, Harry, trebuia să plece cu avionul dis-de-dimineaţă, soţul bătea la uşă să-l deştepte, şi înainte de plecare beau împreună cîte un pahar de vin alb la tejgheaua barului. Pe atunci îşi cunoştea vecinii din cartier, fiindcă erau cu toţii săraci.

În piaţa asta erau două feluri de oameni: beţivii şi sportivii. Beţivii îşi înecau amarul sărăciei în vin; sportivii făcînd exerciţii. Erau urmaşii comunarzilor, şi nu le era greu să ştie ce politică trebuie să facă. Ştiau cine le-a împuşcat părinţii, rudele, fraţii şi prietenii, cînd trupele de la Versailles intraseră şi cuceriseră oraşul după căderea Comunei, cînd executaseră pe orice om cu mîinile bătătorite de muncă, care purta o şapcă sau arăta a fi muncitor. Şi în această sărăcie, şi în acest cartier, peste drum de Boucherie Chevaline şi de cooperativa de vinuri, scrisese începutul a tot ce avea să realizeze el mai tîrziu. Nu exista nici un alt cartier al Parisului pe care să-l iubească atît de mult. Cartierul ăsta cu copacii rari, cu casele vechi spoite cu var

şi cu catul de jos vopsit cafeniu, autobusele verzi în piaţa rotundă, vopseaua purpurie a florilor care se prelingea pe pavaj, coborîşul rapid spre fluviu al străzii Cardinal Lemoine *şi, de cealaltă parte, lumea care se îmbulzea pe îngusta* rue Mouffetard. *Strada care urca spre* Panthéon *şi cealaltă pe care se mergea cu bicicleta, singura stradă asfaltată din tot cartierul, netedă sub cauciucuri, cu casele înguste şi înalte, şi cu hotelul acela mizerabil în care murise Paul Verlaine. Apartamentul în care trăiau avea numai două camere, şi el închiriase o cameră la ultimul etaj al hotelului, care-l costa şaizeci de franci pe lună, unde scria şi de unde vedea acoperişurile şi coşurile caselor şi colinele Parisului.*

Din apartament nu se vedea decît curtea vînzătorului de lemne şi cărbuni. Vindea şi vin, dar un vin prost. Se mai zărea capul auriu al calului de la Boucherie Chevaline, *unde scheletele atîrnau galbene şi roşii în vitrina deschisă, şi cooperativa cu zidurile vopsite în verde, unde-şi cumpărau vinul, un vin bun şi ieftin. Incolo se zăreau numai calcane şi ferestrele vecinilor. Vecinii care, noaptea, cînd vreun beţiv zăcea în stradă, gemînd şi mormăind pradă acelei* ivresse *tipic franceză şi pe care propaganda voia să te convingă că nu există, deschideau ferestrele şi începeau să-l bombănească.*

— Unde-i sergentul? Cînd nu vrei să-l vezi, e întotdeauna prezent, păcătosul. Doarme probabil cu vreo portăreasă. Chemaţi agentul. De la fereastră cineva arunca o găleată cu apă şi gemetele încetau.

— Ce-i asta? Apă. Bună idee. Şi ferestrele se închideau.

Maria, femeia care-i făcea menajul, protesta împotriva zilei de lucru de opt ore, spunînd:

— Cînd bărbatul munceşte pînă la ora şase, nu se îmbată prea tare în drum spre casă, şi nu risipeşte prea mulţi bani. Dacă lucrează însă numai pînă la cinci, se îmbată zdravăn în fiecare noapte şi nu-i mai rămîne nici un ban. De pe urma reducerii orelor de lucru suferă numai nevasta muncitorului.

— Nu mai vrei puţină supă? îl întrebă femeia.

— Nu, mulţumesc. A fost foarte bună.

— Mai încearcă să bei puţin.

— Aş prefera un *whisky* cu sifon.

— Nu-ţi face bine.

— Nu. Imi face rău. Cole Porter a scris cuvintele şi muzica. Mă faci să cred că eşti nebună după mine.

— Ştii bine că-mi place să bei.

— Da. Numai că-mi face rău.

„Cînd o să plece? se gîndea el. Aş putea avea tot ce-mi doresc. Nu chiar tot ce-mi doresc, dar măcar tot ce e pe aici." Ah, ce obosit era! Mult prea obosit. O să doarmă puţin. Stătea liniştit, şi iată, moartea nu mai era acolo. Probabil că apucase pe alt drum. Mergea pe bicicletă, alunecînd pe şosea într-o tăcere totală.

Nu, despre Paris nu scrisese niciodată. In orice caz nu despre Parisul pe care-l iubea el. Dar parcă despre celălalt scrisese vreodată ceva?

Dar despre ranch-*ul cu tufe de salvie, cu frunzele cenuşiu-argintii, cu apa limpede şi repede din canalele de irigaţie şi cu trifoiul verde întunecat scrisese vreodată? Poteca urca peste deal şi vara vitele erau la fel de sperioase ca şi căprioarele. Şi toamna, cînd coborau în vale, văzduhul se umplea de mugetele şi de zgomotul greoi al lentei lor mişcări înecate în nori de praf. Dincolo de munţi se zăreau crestele*

profilate net pe cerul înserării, iar cînd coborai călare pe lîngă căruțe; lumina lunii lumina întreaga vale. Își amintea cum cobora prin pădure prin întuneric și se ținea de coada calului pentru că nu vedea nimic, și de toate întîmplările despre care a vrut să scrie.

Despre băiatul acela pe jumătate idiot pe care l-au lăsat o dată la fermă și i-au poruncit să nu dea voie nimănui să ia din fîn; și dobitocul acela bătrîn de la Forks, care bătuse băiatul cînd lucrase la el, s-a oprit la fermă să ia niște nutreț. Băiatul n-a vrut să-i dea, și bătrînul i-a zis c-o să-l bată din nou. Băiatul a luat pușca din bucătărie, și cînd bătrînul a încercat să intre în grajd, a tras în el, și cînd s-au întors l-au găsit înghețat în grajd. Era acolo de o săptămînă și cîinii mîncaseră o bucată din el. Au învelit ceea ce mai rămăsese într-un cearșaf, au pus cadavrul pe o sanie, l-au legat bine cu o frînghie, și băiatul le-a ajutat să-l suie în sanie și au pornit-o pe schiuri pe drumul pustiu, făcînd o sută de kilometri pînă la oraș, ca să-l predea pe băiat. Lui nici nu-i trecea prin minte că va fi arestat, gîndindu-se că și-a făcut datoria, că eram prietenii lui și că-l vom răsplăti. Ajutase să se încarce cadavrul așa, ca oricine să afle cît de rău fusese bătrînul și cum încercase să fure niște nutreț care nu-i aparținea. Și cînd șeriful i-a pus cătușele la mîini, băiatului nici nu-i venea să creadă. Apoi începu să plîngă. Și asta era una din întîmplările despre care voia să scrie mai tîrziu. Știa cel puțin vreo douăzeci de povestiri bune din vremea aceea, și nu scrisese despre nici una. De ce?

— Ai să le spui tu de ce, spuse.

— Ce să le spun, iubitule?

— A, nimic.

Acum, de cînd era cu el, nu mai bea atît de mult. Dar dacă va mai trăi, despre ea nu va scrie niciodată, știa bine asta. Nici despre altcineva dintre ei. Bogații erau plictisitori și beau prea mult, sau jucau prea mult table. Erau plictisitori și se repetau mereu. Își aduse aminte de bietul Julian, de admirația lui romanțioasă pentru cei bogați și de felul în care începuse o dată o povestire: „Oamenii foarte bogați se deosebesc de mine și de tine“ [1]. Și că cineva îi spusese lui Julian: „Da, au mai mulți bani“ [2]. Lui Julian replica nu i se păru prea amuzantă. Își închipuia că bogații sînt o rasă deosebită, și cînd descoperi că nu-i așa, se simți mult mai distrus decît îl distrusese orice altceva înainte.

El îi disprețuia pe toți cei care se lăsau distruși. Îi înțelegea, dar asta nu însemna că trebuia să-i și iubească. Credea că poate birui în orice împrejurare, fiindcă nimic nu-l putea răni atît timp cît rămînea indiferent.

Foarte bine. Acum va fi indiferent și față de moarte. Deși de durere îi fusese frică întotdeauna. Putea suporta durerea ca oricare altul. Dar dacă dura prea mult, îl epuiza. De data asta îl lovise îngrozitor, și tocmai cînd simțise că va fi înfrînt, durerea încetase.

Își aduse aminte, era mult de atunci, de Williamson, ofițerul de artilerie care fusese lovit de o grenadă aruncată de un soldat dintr-o patrulă germană, cum

[1] Aluzie la romancierul american Scott Fitzgerald și la cartea sa *All the Sad Young Men*, plină de admirație pentru lumea celor bogați (n. t.).

[2] Aluzie la un schimb de cuvinte care a avut loc între Hemingway și Fitzgerald (n. t.).

se tîra în noaptea aceea prin sîrma ghimpată şi cum urla, rugîndu-se de fiecare să-l omoare. Era un om gras, foarte curajos, şi un bun ofiţer, deşi înclinat spre viziuni fantastice. Dar în noaptea aceea fusese surprins, tîrîndu-se, şi maţele i se scurgeau afară printre sîrme, şi ca să-l aducă înapoi încă viu, au fost nevoiţi să-l desprindă din sîrme. „Impuşcă-mă, Harry, pentru numele lui Dumnezeu, împuşcă-mă!" Pe vremuri avuseseră o discuţie despre faptul că Dumnezeu nu-ţi dă niciodată nimic care să nu poată fi suportat, iar cineva lansase teoria că asta înseamnă că într-un anumit moment suferinţa trece de la sine. Dar el îşi amintea întotdeauna de Williamson şi de noaptea aceea. Şi nu izbutiseră să-i aline durerea lui Williamson pînă nu-i dăduseră toate tabletele lui de morfină, pe care le păstra ca să le folosească în caz de nevoie, dar nici astea nu-şi făcuseră efectul pe deplin.

Şi totuşi ceea ce se întîmpla acum cu el era foarte simplu. Iar dacă lucrurile aveau să se înrăutăţească, n-avea de ce să fie îngrijorat. Ar fi preferat să fie însă într-o tovărăşie mai bună.

Se gîndi o clipă la oamenii pe care ar fi vrut să-i aibă lîngă dînsul.

„Nu, gîndi el, cînd tot ceea ce faci durează prea mult, şi faci prea tîrziu, nu te poţi aştepta să-i mai găseşti pe oameni lîngă tine. Oamenii au plecat. Petrecerea s-a terminat şi ai rămas cu gazda."

„Mă plictiseşte moartea asta tot atît de mult ca orice altceva", gîndi el.

— Ce plictiseală! spuse el cu voce tare.

— Ce e, iubitule?

— Tot ce faci durează al dracului de mult.

Îi privi obrazul. Stătea între el şi foc. Se rezemase cu spatele de scaun, şi focul îi lumina trăsăturile plăcute, şi putu vedea că e somnoroasă. Auzi hiena urlînd nu prea departe de cort.

— Tocmai scriam, spuse el. Dar am obosit.

— Crezi că-ai să poţi dormi?

— Desigur. De ce nu intri înăuntru?

— Îmi place să stau aici cu tine.

— Nu simţi nimic ciudat? întrebă el.

— Nu. Numai că mi-e puţin cam somn.

— Eu simt, zise el.

Simţise tocmai că moartea trecea din nou pe lîngă el.

— Ştii, singurul lucru pe care nu l-am pierdut niciodată e curiozitatea, îi spuse el.

— N-ai pierdut niciodată nimic. Eşti omul cel mai complet pe care l-am cunoscut vreodată.

— Dumnezeule! exclamă el. Cît de puţin e în stare să priceapă o femeie! Ce-o mai fi şi asta? Intuiţia ta?

Pentru că tocmai atunci venise moartea şi-şi rezemase capul de marginea patului. Îi putea simţi respiraţia grea.

— Să nu crezi niciodată în povestea aceea cu hîrca şi coasa, îi spuse el. Se poate înfăţişa tot atît de bine şi ca doi poliţişti pe bicicletă, sau ca o pasăre. Sau poate să aibă un bot lung ca hiena.

Acuma se urcase pe el, dar nu mai avea nici o formă. Ocupa doar un loc în spaţiu.

— Spune-i să plece.

Nu plecă, ci se apropie şi mai mult.

— Duhneşti îngrozitor, îi spuse. Bestie împuţită!

Se apropia tot mai mult de el şi acum nu-i mai putea vorbi, iar cînd văzu că nu mai poate vorbi, ea se apropie şi mai mult. Acum el încerca s-o gonească fără vorbe, dar se aşezase deasupra lui, şi greutatea îl apăsa pe piept, şi în timp ce se ghemuia acolo,

iar el nu putea nici să se mişte, nici să vorbească, auzi femeia spunînd:

— *Bwana* a adormit. Ridicaţi patul încet şi duceţi-l înăuntru, în cort.

Nu putea vorbi ca să-i spună să alunge moartea, iar acum îl apăsa pe piept din ce în ce mai tare, de nici nu mai putea răsufla. Şi apoi, cînd ridicară patul, simţi deodată că totul e din nou bine şi că greutatea de pe piept dispăruse.

Era dimineaţă şi se luminase de mult, cînd auzi zgomotul avionului. Intîi se văzu doar ca un punct în depărtare, apoi descrise un cerc larg şi oamenii alergară afară să aprindă focurile turnînd gaz şi îngrămădind iarba, făcînd două muşuroaie mari la fiecare capăt al terenului. Briza dimineţii îndrepta flăcările spre tabără, şi avionul se roti deasupra încă de două ori, de data asta ceva mai jos, alunecă uşor, apoi se lăsă la pămînt şi ateriză lin, şi iată-l pe Compton, în pantalonii lui boţiţi, într-o haină de *tweed* şi cu pălăria de fetru cafenie, îndreptîndu-se spre el.

— Ce s-a întîmplat, vulpe bătrînă ?

— Am o rană la picior, îi spuse. Nu vrei să mănînci ?

— Mulţumesc, am să iau doar un ceai. Ştii, sînt cu o avionetă. N-am s-o pot lua pe *memsahib*. N-am decît un loc. Camionul vostru e pe drum.

Helen îl luase pe Compton deoparte şi-i vorbea. Compton se întoarse mai vesel ca oricînd.

— Te urcăm chiar acum în avion, spuse el. Am să mă întorc apoi s-o iau şi pe *memsahib*. Dar mă tem c-o să fie necesar să ne oprim la Arusha ca să iau benzină. Aşa că ar fi bine să ne grăbim.

— Parcă voiai să bei un ceai.

— Ca să-ţi spun drept, nu prea am poftă să beau ceai.

Băieţii ridicară patul şi-l duseră spre micul avion, ocolind corturile verzi şi luînd-o după aceea de-a lungul stîncii, spre cîmpie, trecînd pe lîngă stogurile de iarbă care ardeau acum cu flăcări strălucitoare. Fu destul de greu să-l aşeze în avion, dar o dată înăuntru, se rezemă în scaunul de piele şi-şi fixă piciorul de marginea scaunului pe care stătea Compton. Compton porni motorul, şi după aceea sări şi el în avion. Făcu semn cu mîna lui Helen şi băieţilor, şi în timp ce zgomotul elicei se transformă în bîzîitul acela uniform şi cunoscut, înconjurară terenul legănîndu-se. Compton era atent la gropi, trecură printre focuri, se ridicară cu o smucitură, şi el îi văzu pe toţi dedesubt, fluturînd din mîini, şi văzu tabăra de lîngă deal, care acum se turtea, şi cîmpia care se lăţea, trunchiurile copacilor şi păduricea care se turtea şi ea, în timp ce potecile de vînătoare alergau acum spre bălţile uscate. Şi deodată se zări o apă nouă, pe care n-o mai văzuse pînă atunci. Se zăreau acum petele mici şi rotunde ale zebrelor şi capetele mari ale bivolilor sălbatici care păreau că se caţără, în timp ce se răsfirau de-a lungul cîmpiei, ca nişte degete lungi, rărindu-se cînd se apropia de ei umbra avionului. Acum se făcuseră mici de tot, şi în mişcarea lor nu se mai putea deosebi dacă aleargă în galop, sau se mişcă agale. Şi cîmpia, cît vedeai cu ochii, era de un galben-cenuşiu, iar înaintea lui nu vedea decît haina de *tweed* a lui Compton şi pălăria lui cafenie. de fetru. Zburară apoi deasupra primelor dealuri, şi bivolii îi urmăreau. Pe urmă ajunseseră deasupra munţilor, unde se zăreau văile adînci şi verzi ale pădurilor şi pantele abrupte acoperite cu trunchiuri de bambus, şi apoi se iviră alte păduri, mari,

împrăştiate pe creste şi hăuri. După ce trecură peste lanţul de munţi şi dealurile coborîră mereu, apăru altă cîmpie, de un roşu-închis, încălzită de soare, şi din pricina căldurii avionul zvîcni, iar Compie se uită înapoi să vadă cum se simte. Şi apoi apărură alţi munţi, întunecoşi, în faţă.

Şi după aceea, în loc s-o ia spre Arusha, întoarseră la stînga, şi el îşi închipui că au destulă benzină şi, privind în jos, văzu un nor roz, rarefiat, care plutea deasupra pămîntului, şi avu deodată senzaţia c-a intrat într-un vîrtej de zăpadă care nu venea de nicăieri, şi-şi dădu seama că era un nor de lăcuste care venea dinspre sud. Începură să urce şi se părea că merg spre răsărit, apoi se făcu întuneric şi intrară într-o furtună, iar ploaia era atît de deasă, încît aveai impresia că zbori printr-o cascadă, şi apoi ieşiră afară. Compie întoarse capul şi rînji, arătînd ceva, iar acolo, în faţa lor, se înălţa uriaş cît universul, imens, înalt şi ireal de alb în soare, vîrful pătrat al muntelui Kilimanjaro. Şi atunci înţelese că se îndreptau într-acolo.

Tocmai atunci hiena încetă să mai chelălăie în noapte şi începu să urle într-un chip straniu, uman, plîngînd aproape. Femeia o auzi şi se întoarse pe partea cealaltă, enervată. Nu se deşteptă. În visul ei era acasă, în Long Island, şi era în ajunul primei recepţii date în onoarea fiicei ei. De undeva răsărise şi tatăl ei, care se purta foarte sever. Apoi urletul hienei deveni atît de puternic, încît se deşteptă, şi timp de o clipă nu-şi dădu seama unde se află şi îi fu teribil de frică. Luă lanterna electrică şi lumină celălalt pat, pe care-l aduseseră înăuntru după ce Harry adormise. Sub plasa de ţînţari se zărea forma trupului, dar nu ştiu cum de izbutise să-şi scoată afară

piciorul care-i atîrna pe marginea patului. Pansamentul căzuse, şi ea nu se putea uita la el.

— Molo, strigă ea. Molo! Molo!

Apoi spuse:

— Harry, Harry!

Apoi începu să strige:

— Harry! Te rog! Harry!

Dar nu-i răspunse şi nici nu-i auzi răsuflarea. Afară hiena urla în felul acela ciudat care-o deşteptase. Dar n-o mai auzea; inima-i bătea prea tare.

NEÎNVINSUL

(The undefeated)

Manuel Garcia urcă scările care duceau spre biroul lui Don Miguel Retana. Puse valiza jos şi bătu la uşă. Nu răspunse nimeni. Stînd pe coridor, Manuel îşi dădu seama că în odaie e, totuşi, cineva. Simţi asta prin uşă.

— Retana! spuse el şi ascultă cu atenţie.

Nu răspunse însă nimeni.

„E totuşi înăuntru, nu încape îndoială, gîndi Manuel."

— Retana! chemă el bătînd în uşă.

— Cine-i acolo? întrebă cineva din birou.

— Eu, Manolo, spuse Manuel.

— Ce vrei? întrebă vocea.

— Vreau de lucru.

Se auzi cheia răsucindu-se în broască, şi uşa se deschise larg. Manuel intră ţinînd valiza în mînă.

La celălalt capăt al camerei, în spatele biroului, şedea un om scund. Deasupra capului său era fixat, în perete, un cap de taur împăiat de un taxidermist din Madrid; pe pereţi se vedeau fotografii înrămate şi afişe pentru luptele cu tauri.

Omul cel scund se uită la Manuel.

— Am crezut că te-au omorît, spuse el.

Manuel lovi cu degetul în masă. Omuleţul îl privea din cealaltă parte.

— La cîte lupte cu taurii ai luat parte anul acesta? întrebă Retana.

— La una, răspunse el.

— Numai la aceea? întrebă omuleţul.

— Numai la aceea.

— Am citit darea de seamă în ziare, spuse Retana.

Apoi se răsturnă în fotoliu şi se uită la Manuel.

Manuel se uită la capul taurului. Îl văzuse adesea şi mai înainte. Îl privea cu un interes oarecum familiar. Îi omorîse fratele, acela care promitea atîta, cu nouă ani în urmă. Manuel îşi amintea de ziua aceea. Pe panoplia de stejar pe care era montat capul taurului, se bătuse o plăcuţă de aramă. Manuel nu putea citi ce scria acolo, dar îşi închipuia că era ceva în memoria fratelui său. Da, fusese un băiat bun.

Pe plăcuţă scria: „Taurul «Mariposa», proprietatea ducelui de Veragua, care a primit nouă *varas* [1], a ucis şapte cai şi a pricinuit moartea lui Antonio Garcia, *Novillero* [2], 27 aprilie 1909".

Retana observă că Manuel se uită la capul împăiat al taurului.

— Să vezi ce scandal o să fie cu taurii pe care mi i-a trimis ducele pentru luptele din duminica asta, spuse el. Au picioarele slabe cu toţii. La cafenea ce se spune despre ei?

— Nu ştiu, zise Manuel, de abia am venit.

— Da, aşa-i. Văd că mai ai încă valiza cu tine.

Se uită la Manuel, rezemîndu-se de spătarul fotoliului.

---

[1] Suliţele pe care le înfig picadorii în taur într-o anumită fază a luptei (n. r.).

[2] Toreador care luptă numai cu tauri tineri *(novillos)* de doi sau cel mult trei ani (n. r.).

— Ia loc, zise el. Şi scoate-ţi pălăria.

Manuel se aşeză ; fără pălărie, faţa îi era schimbată. Era palid şi *coleta*[1] lui, adusă în faţă şi prinsă pe creştet, aşa ca să nu se vadă de sub pălărie, îi dădea o înfăţişare ciudată.

— Nu prea arăţi bine, spuse Retana.

— De abia am ieşit din spital.

— Auzisem că ţi-au tăiat un picior.

— Nu, spuse Manuel, s-a vindecat.

Retana se aplecă peste birou şi împinse spre Manuel o cutie de lemn, plină cu ţigări.

— Ia o ţigară, zise el.

— Mulţumesc.

Manuel aprinse ţigara.

— Fumezi ? îl întrebă el, oferind lui Retana chibritul aprins.

— Nu, răspunse Retana făcînd un gest cu mîna. Nu fumez niciodată.

Retana se uita la el cum fumează.

— De ce nu-ţi cauţi o slujbă şi nu te apuci de lucru ?

— Nu vreau să muncesc, răspunse Manuel. Sînt toreador.

— Nu mai există toreadori, spuse Retana.

— Sînt toreador.

— Da, atîta vreme cît eşti aici.

Manuel rîse.

Retana tăcu şi se uită la el.

— Dacă vrei, te pot distribui într-o luptă nocturnă, îl îmbie el.

— Cînd ? întrebă Manuel.

— Noaptea viitoare.

[1] Şuviţă mai lungă de păr. ca un fel de coadă, care atîrnă pe ceafa toreadorului (n. r.).

— Nu-mi place să înlocuiesc pe nimeni, spuse Manuel.

In felul ăsta erau ucişi ei. Aşa fusese ucis Salvador. Bătu cu degetul în masă.

— Asta-i tot ce am, spuse Retana.

— De ce nu mă programezi săptămîna viitoare ? îl întrebă Manuel.

— N-ai priză. Toţi îl vor pe Litri, Rubito şi pe La Torre. Ăştia-s nişte băieţi grozavi.

— Or să vină poate să vadă cum lupt, spuse Manuel plin de nădejde.

— Nu, n-or să vină. Habar nu mai au cine eşti.

— Mai ştiu o mulţime de figuri.

— Iţi propun să lupţi noaptea viitoare, spuse Retana. Ai să lucrezi cu tînărul Hernandez şi ai să omori doi *novillos*.

— Ai cui sînt ? întrebă Manuel.

— Nu ştiu. Ce-or mai fi avînd şi ei prin grajduri. Şi ceea ce nu lasă veterinarii să treacă în timpul zilei.

— N-aş vrea să înlocuiesc pe nimeni, spuse Manuel.

— Cum vrei, răspunse Retana, altceva n-am.

Se apleca peste hîrtii. Nu mai avea nici o importanţă pentru el ce se întîmplă. Interesul pe care i-l stîrnise o clipă Manuel, legat de amintirea zilelor de demult, pierise. Ar fi vrut să-l înlocuiască pe Larita, fiindcă lui Manuel i-ar fi dat mai puţin. Desigur că mai sînt şi alţii pe care i-ar putea plăti mai ieftin. Ar fi vrut totuşi să-l ajute, de aceea îi şi făcuse această propunere. Acum totul depindea de el.

— Cît îmi dai ? întrebă Manuel.

Se mai amăgea cu gîndul c-o să refuze. Ştia însă că nu poate refuza.

— Două sute cincizeci de *pesetas*, spuse Retana. Se gîndise la cinci sute, dar cînd deschisese gura spusese două sute cincizeci.

— Pe Villalta îl plăteşti cu şapte mii.

— Nu eşti Villalta, spuse Retana.

— Ştiu.

— El are priză, Manolo, îi explică Retana.

— Desigur, spuse Manuel. Se ridică. Dă-mi trei sute.

— S-a făcut, spuse Retana şi băgă mîna în sertar să scoată contractul.

— Poţi să-mi dai un avans de cincizeci de *pesetas* chiar acum? întrebă Manuel.

— Desigur.

Retana scoase din portofel o bancnotă de cincizeci de *pesetas* şi o netezi pe masă. Manuel o luă şi o puse în buzunar.

— Ce-ai zice de o *cuadrilla* [1]? întrebă el.

— Am băieţii mei, care lucrează totdeauna noaptea, spuse Retana. Sînt foarte buni.

— Dar picadorii cum se prezintă? întrebă Manuel.

— Nu-s cine ştie ce, recunoscu Retana.

— Trebuie să am un picador bun, spuse Manuel.

— Fă-ţi rost de unul, zise Retana. Du-te şi adu-l.

— Nu din banii ăştia. N-o să plătesc şi o *cuadrilla* din şaizeci de *duros*.

Retana nu spuse nimic, ci se uită la Manuel peste biroul lui mare.

— Ştii că trebuie să am măcar un picador bun.

Retana nu spuse nimic, continuînd să-l privească pe Manuel ca şi cum ar fi fost foarte departe.

---

[1] Întreaga formaţie a celor care iau parte la o luptă cu tauri (n. r.).

— Nu-i drept, spuse Manuel.

Retana continua să-l măsoare din ochi, rezemat pe spate şi uitîndu-se la el ca de la o mare depărtare.

— Există picadorii noştri obişnuiţi.

— Ştiu, spuse Manuel. Îi ştiu eu pe picadorii voştri obişnuiţi.

Retana nu zîmbi. Manuel îşi dădu seama că discuţia era încheiată.

— Nu vreau altceva decît să lupt în condiţii cinstite, spuse Manuel. Cînd voi fi în arenă, vreau să am pe cineva care să mă ajute cum trebuie. Pentru asta am nevoie numai de un picador bun.

Vorbea cu un om care nu-l mai asculta.

— Dacă vrei ceva special, spuse Retana, du-te de-ţi caută. Vei avea o *cuadrilla* obişnuită. Adu-ţi cîţi picadori vrei. Comicăria o să se termine cam pe la zece şi jumătate.

— Bine, zise Manuel. Dacă tu crezi c-aşa-i bine...

— Da, aşa cred.

— Atunci pe mîine, noaptea.

— Am să fiu acolo, răspunse Retana.

Manuel îşi luă valiza şi plecă.

— Închide uşa, îi strigă Retana.

Manuel privi îndărăt. Retana se aplecase peste birou şi cerceta nişte hîrtii. Manuel închise uşa cu grijă.

Coborî pe scări şi ieşi pe poartă, în strălucirea fierbinte a străzii. Era foarte cald, şi lumina care juca pe faţadele clădirilor albe îi izbea şi-i obosea ochii. O luă, pe partea umbrită a străzii, spre *Puerta del Sol*. Umbra era deasă şi răcoroasă ca apa unui izvor. La încrucişarea străzilor, căldura îl copleşi deodată. În mulţimea de oameni pe lîngă care trecea, nu zărea nici un cunoscut.

Puţin înainte de *Puerta del Sol*, intră într-o cafenea.

În cafenea era linişte. Cîţiva oameni şedeau la mesele de lîngă perete. La o masă, patru oameni jucau cărţi. Cei mai mulţi însă şedeau rezemaţi de perete şi fumau, iar în faţa lor se vedeau ceşti de cafea şi pahare goale. Manuel străbătu sala cea lungă şi intră într-o cameră mai mică din fund. La o masă din colţ şedea un bărbat şi dormita. Manuel se aşeză şi el la o masă.

Intră un chelner şi se apropie de Manuel.

— L-ai văzut pe Zurito? îl întrebă Manuel.

— A fost aici înainte de prînz, răspunse chelnerul. Nu se întoarce pînă la cinci.

— Adu-mi o cafea cu lapte şi ceva de băut.

Chelnerul se întoarse cu o tavă pe care erau o ceaşcă mare de cafea şi un păhărel. În mîna stîngă ţinea o sticlă de coniac. Le puse pe masă, şi un picolo care-l urmase turnă cafeaua şi laptele în ceaşcă din două căni lucitoare, cu mînere lungi.

Manuel îşi scoase pălăria şi chelnerul observă *coleta* prinsă în vîrful capului. Îi făcu semn cu ochiul picolo-ului, în timp ce turna coniacul în păhărelul de lîngă ceaşca de cafea. Picolo-ul se uită plin de curiozitate la faţa palidă a lui Manuel.

— Lupţi aici? întrebă chelnerul punînd dopul la sticlă.

— Da, zise Manuel. Mîine.

Chelnerul rămase pe loc, sprijinind sticla de şold.

— Te ocupi de partea comică? întrebă el.

Picolo-ul privi în altă parte, stînjenit.

— Nu, de luptele adevărate.

— Ştiam c-o să lupte Chavez şi Hernandez, zise chelnerul.

— Nu. Eu şi încă un altul.

— Cine? Chavez, sau Hernandez?

— Cred că Hernandez.

— Ce s-a întîmplat cu Chavez?

— A fost rănit.

— Cine ţi-a spus?

— Retana.

— Hei, Luie, strigă chelnerul spre camera vecină. Chavez a primit o *cogida* [1].

Manuel desfăcu hîrtia şi puse bucăţile de zahăr în cafea. Amestecă şi după aceea bău dintr-o înghiţitură licoarea dulce, fierbinte, care-i încălzi stomacul gol. Înghiţi şi coniacul...

— Mai toarnă, spuse el chelnerului.

Chelnerul scoase dopul şi umplu paharul ochi. Încă o dată pe atîta coniac curse în farfurie. Un alt chelner veni şi el în faţa mesei. Picolo-ul plecase.

— Chavez e rănit grav? îl întrebă cel de-al doilea chelner pe Manuel.

— Nu ştiu, spuse Manuel. Retana nu mi-a spus.

— Mult îi mai pasă de asta lui Retana, spuse chelnerul cel înalt.

Manuel nu-l văzuse pînă atunci. Venise probabil abia în clipa aceea.

— Dacă eşti de-ai lui Retana, eşti om făcut în oraşul ăsta, zise chelnerul cel înalt. Dacă nu, poţi să te duci să te împuşti.

— Bine zici, întări celălalt chelner, care tocmai intra. Nici nu ştii ce bine ai brodit-o.

— Păi, te cred şi eu c-am brodit-o, spuse chelnerul cel înalt. Ştiu eu ce spun cînd vorbesc de animalul ăsta.

[1] Lovitură de corn (n. r.).

— Uite ce-a făcut pentru Villalta, spuse primul chelner.
— Şi asta nu-i tot, interveni chelnerul cel înalt. Uite ce-a făcut pentru Marcial Lalanda. Sau ce-a făcut pentru Nacional.
— Da, aşa e, băiete, încuviinţă chelnerul cel scund.
Manuel se uită la ei cum vorbeau în faţa mesei lui. Băuse şi al doilea coniac. Uitaseră de el cu totul. Nu prezenta pentru ei nici un interes.
— Ce spui de cireada asta de cămile? continuă chelnerul cel înalt. L-ai văzut vreodată pe *Nacional* al II-lea?
— L-am văzut duminica trecută, răspunse celălalt chelner.
— E o girafă, spuse chelnerul cel scund.
— Nu ţi-am zis eu? spuse chelnerul cel înalt. Ăştia-s flăcăii lui Retana.
— Ia mai toarnă aici, îi întrerupse Manuel. În timp ce chelnerii vorbeau, el îşi turnase în pahar coniacul pe care chelnerul îl lăsase să curgă în farfurioară, şi-l băuse.
Primul chelner umplu în mod mecanic paharul, şi apoi ieşiră toţi trei din odaie, vorbind.
În colţul din fund omul acela continua să doarmă cu capul rezemat de perete, sforăind uşor.
Manuel îşi bău coniacul. Simţea că-l cuprinde toropeala. Era prea cald ca să mai iasă în oraş. Şi de altfel nici n-avea ceva anume de făcut. Voia să-l vadă pe Zurito. Pînă atunci o să doarmă puţin. Împinse valiza sub masă ca să fie sigur c-o să rămînă acolo. Poate că ar fi mai bine s-o pună înapoi sub scaun, lîngă perete. Se aplecă şi o împinse sub scaun. Apoi se întinse cu capul pe masă şi adormi.

Cînd se deşteptă, cineva stătea la masa lui. Un om înalt, cu o faţă smeadă ca de indian. Stătea acolo de mai multă vreme, desigur. Îl expediase pe chelner şi citea un ziar, uitîndu-se din cînd în cînd la Manuel, care dormea cu capul pe masă. Citea ziarul cu trudă, silabisind cuvintele şi mişcîndu-şi mereu buzele. Cînd treaba asta îl obosi, se uită la Manuel. Şedea înfundat în scaun, cu pălăria lui neagră de Cordoba trasă peste ochi. Manuel îşi ridică privirea şi-l văzu.
— Bună, Zurito, spuse el.
— Bună, băiete, îi răspunse omul cel înalt.
— Am dormit, spuse Manuel, frecîndu-şi fruntea cu dosul palmei.
— Aşa mi s-a părut şi mie.
— Cum îţi merge?
— Bine. Dar ţie?
— Nu tocmai bine.
Tăcură amîndoi. Zurito, picadorul, privi faţa albă a lui Manuel. Manuel se uită la mîinile enorme ale picadorului, care împătureau ziarul ca să-l pună în buzunar.
— Manos, am să te rog să-mi faci un serviciu, zise Manuel.
Manosduros era porecla lui Zurito. De cîte ori o auzea, se gîndea la mîinile lui uriaşe. Le aşeză pe masă, plin de sine.
— Hai să bem ceva, propuse el.
— Să bem, încuviinţă Manuel.
Chelnerul intră, plecă şi reveni iarăşi. Cînd ieşi se uită înapoi la cei doi oameni care şedeau la masă.
— Ce s-a întîmplat, Manolo? întrebă Zurito, punîndu-şi paharul pe masă.
— Vrei să împungi doi tauri pentru mine, mîine

noapte? îl întrebă Manuel, uitîndu-se drept în ochii lui Zurito.

— Nu, zise Zurito, nu mai împung.

Manuel se uită în jos la paharul din fața lui. Se așteptase la acest răspuns. Acum îl primise. Ei da, ăsta era răspunsul.

— Îmi pare rău, Manolo, dar nu mai lucrez în arenă, spuse Zurito privindu-și mîinile.

— Nu-i nimic, spuse Manuel.

— Sînt prea bătrîn, adăugă Zurito.

— A fost doar o întrebare, spuse Manuel.

— Mîine e nocturnă?

— Da. Mi-am închipuit că de-aș avea un singur picador bun, aș putea s-o scot la capăt.

— Cît îți dă?

— Trei sute de *pesetas*.

— Eu primesc mai mult pentru treaba mea de picador.

— Știu, spuse Manuel. N-aveam nici un drept să-ți cer să faci asta pentru mine.

— Pentru ce vrei să mai lupți? întrebă Zurito. De ce nu-ți tai *coleta,* Manolo?

— Nu știu.

— Ești aproape tot atît de bătrîn ca și mine, spuse Zurito.

— Nu știu. Trebuie s-o fac. Dacă aș putea aranja să lupt în condiții normale! Asta ar fi totul. Trebuie să reușesc în treaba asta, Manos.

— Nu, nu trebuie.

— Ba da, trebuie. Am încercat să stau deoparte.

— Știu bine cum vine asta. Dar n-ai dreptate. Trebuie să renunți și să stai deoparte.

— Nu pot. Și, de altfel, în ultima vreme am fost în formă.

Zurito se uită la obrazul lui.

— Ai fost în spital.

— Dar eram în formă cînd am fost rănit.

Zurito nu spuse nimic. Își turnă în păhărel coniacul care cursese în farfurioară.

— Ziarele scriau că nu s-a văzut niciodată o *faena*[1] mai bună, spuse Manuel.

Zurito îl privi din nou.

— Știi doar că dacă mă pornesc, nu mă-ntrece nimeni.

— Dar ești prea bătrîn, observă picadorul.

— Nu-i adevărat. Tu ești cu zece ani mai în vîrstă decît mine.

— Cu mine e altceva.

— Nu-s prea bătrîn, repetă Manuel.

Un timp tăcură. Manuel privea atent fața picadorului.

— Eram în formă cînd am fost rănit, riscă Manuel. Ah, dacă m-ai fi văzut, Manos! continuă el cu reproș în glas.

— Nu vreau să te văd luptînd, spuse Zurito. Mă neliniștește.

— Nu m-ai văzut în ultima vreme.

— Te-am văzut de ajuns.

Zurito îl privi pe Manuel, evitînd să i se uite în ochi.

— Trebuie neapărat să te lași de asta, Manuel.

— Nu pot. Acum sînt pe calea cea bună, îți spun eu.

Zurito se aplecă, punîndu-și mîinile pe masă.

— Uite ce e: am să împung pentru tine mîine seară, dar dacă n-ai să fii grozav, renunți pentru totdeauna, înțelegi? Primești condițiile?

[1] Complexul de mișcări pe care le face toreadorul, agitînd o capă roșie, pentru a ațîța taurul (n. r.).

— Desigur.

Zurito se rezemă uşurat de spătarul scaunului.

— Trebuie să renunţi, zise el. Fără glumă. Trebuie să-ţi tai *coleta*.

— N-o să fie nevoie să renunţ, zise Manuel. Să te uiţi bine la mine şi să vezi ce tare sînt.

Zurito se ridică. Discuţia îl obosise.

— Trebuie să renunţi, zise el. Am să-ţi tai eu însumi *coleta*.

— N-ai s-o faci, zise Manuel. N-ai să ai prilejul.

Zurito chemă chelnerul.

— Acum vino, spuse Zurito. Hai, vino la mine acasă !

Manuel îşi luă valiza de sub scaun. Era fericit. Ştia că Zurito o să lupte cu el. Era cel mai bun picador în viaţă. Acum totul era simplu.

— Hai, vino acasă să mîncăm, spuse Zurito.

Manuel stătea în *patio de caballos*[1], aşteptînd să se termine partea comică a spectacolului. Zurito era lîngă el. Acolo unde stăteau era întuneric. Uşa înaltă care ducea spre ringul taurilor era închisă. Deasupra lor auziră strigăte şi apoi rîsete. După aceea se făcu tăcere. Lui Manuel îi plăcea mirosul de grajd care plutea în *patio de caballos*. Mirosea bine în întuneric. Se auzi din nou vuietul mulţimii în arenă, apoi aplauze, aplauze prelungite, care nu se mai terminau.

— I-ai văzut vreodată pe băieţii ăştia ? întrebă Zurito, care se profila în întuneric, lîngă Manuel, ca o umbră.

— Nu, răspunse Manuel.

[1] Curtea cailor (n. r.).

— Sînt amuzanţi, spuse Zurito, surîzîndu-şi singur în întuneric.

Poarta dublă şi înaltă care ducea spre ringul taurilor se deschise larg, şi Manuel zări arena în lumina puternică a reflectoarelor şi *plaza*[1] care se ridica, întunecoasă, de jur împrejur ; la marginea arenei doi oameni îmbrăcaţi ca nişte vagabonzi alergau şi salutau, în timp ce un al treilea, în uniformă de *boy* de hotel, care-i urma, se apleca mereu să ridice pălăriile şi bastoanele aruncate pe nisip şi pe care le zvîrlea înapoi, în întuneric.

In *patio* se aprinse lumina electrică.

— Am să încalec unul din poneii ăştia, pînă cînd îi aduni tu pe băieţi, spuse Zurito.

În urma lor se auzi tropotul catîrilor care intrau în arenă pentru a tîrî afară leşul taurului răpus.

Oamenii din *cuadrilla* care asistaseră din gangul dintre *barrera*[2] şi public, la spectacolul comic, se întoarseră şi începură să discute în grup, sub lampa electrică din *patio*. Un băiat chipeş, îmbrăcat într-un costum în două culori, portocaliu şi argintiu, veni lîngă Manuel şi-i surîse.

— Mă cheamă Hernandez, zise el şi-i întinse mîna.

Manuel i-o strînse.

— Taurii din noaptea asta sînt nişte adevăraţi elefanţi, spuse băiatul voios.

— Da, elefanţi cu coarne, încuviinţă Manuel.

— Ai avut ghinion, ţi i-au dat tocmai pe cei mai răi, spuse băiatul.

[1] Amfiteatrul care împrejmuieşte arena unde au loc luptele cu tauri (n. r.).

[2] Balustradă înaltă de lemn care desparte arena de amfiteatru (n. r.).

— Nu-i nimic, zise Manuel, cu cît îs mai mari, cu atît va fi mai multă carne pentru săraci.

— Dar pe asta de unde ai mai scos-o? întrebă Hernandez zîmbind.

— E veche, zise Manuel. Adună-ţi mai bine *cuadrilla*, să văd şi eu ce fel de oameni am.

— Ai cîţiva băieţi buni, spuse Hernandez. Era foarte vesel. Mai apăruse înainte în două sau trei spectacole nocturne şi începuse să aibă admiratori în Madrid. Era fericit că lupta va începe în cîteva minute.

— Unde sînt picadorii? întrebă Manuel.

— Sînt dincolo, în grajduri, şi se ceartă care să ia caii cei mai frumoşi, rînji Hernandez.

In pocnete de bici şi clinchet de clopoţei, catîrii trecură prin poartă în galop, tîrînd în urma lor tăuraşul care lăsa o brazdă adîncă în nisip.

De îndată ce tăuraşul trecu, se grupară pentru *paseo*[1].

Manuel şi Hernandez erau în frunte. Tinerii din *cuadrilla* îi urmau cu capele grele înfăşurate pe braţ. După ei veneau cei patru picadori călare ţinîndu-şi, în semiobscuritatea grajdului, lăncile cu vîrful de oţel în sus.

— Mă întreb de ce nu ne dă Retana măcar atîta lumină cît să ne putem distinge caii, spuse un picador.

— Ştie c-o să fim mai veseli dacă n-o să vedem ce mîrţoage ne-a dat, răspunse alt picador.

— Chestia asta pe care stau eu călare abia mă ţine să nu cad la pămînt, zise primul picador.

---

[1] Defilarea întregii *cuadrilla*, înainte de începerea luptelor, în jurul arenei (n. r.).

— Ce să-i faci, sînt totuşi cai.

— Desigur, sînt totuşi cai.

Discutau în întuneric, călare pe mîrţoagele lor.

Zurito nu scotea nici o vorbă. El avea singurul cal ca lumea din grup. Il încercase, învîrtindu-se cu el prin grajd şi văzuse că răspunde cum trebuie cînd îl loveai sau cînd îi dădeai pinteni. Ii scosese bandajul de pe ochiul drept şi-i tăiase sforile cu care îi erau legate urechile. Era un cal bun, puternic, care se ţinea bine pe picioare. Asta era tot ce-i trebuia. Avea de gînd să-l călărească tot timpul luptei. Şi cum stătea călare, în semiobscuritate, proptindu-se liniştit în şaua imensă şi capitonată, aşteptînd să înceapă parada, el şi văzu, în imaginaţie, cum avea să se desfăşoare *corrida*. Ceilalţi picadori continuau discuţia în stînga şi dreapta lui, dar el nu-i auzea.

Cei doi matadori stăteau unul lîngă altul, în faţa celor trei ajutoare, cu capele răsucite în acelaşi chip peste braţul stîng. Manuel se gîndea la cei trei tineri din spatele lui. Toţi trei erau din Madrid, ca şi Hernandez, băieţi de vreo nouăsprezece ani. Unul din ei, un ţigan cu faţa smeadă, serioasă, păstra o atitudine distantă. Ii plăcu privirea lui. Se întoarse.

— Cum te cheamă, băiatule? îl întrebă pe ţigan.

— Fuentes, zise ţiganul.

— Frumos nume.

Ţiganul zîmbi, arătîndu-şi dinţii.

— Cînd iese taurul, să-l aţîţi şi să-l sileşti să alerge puţin, spuse Manuel.

— In regulă, răspunse ţiganul. Faţa îi era serioasă. Incepuse să se gîndească cum va trebui să procedeze.

— Uite că porneşte, zise Manuel lui Hernandez.

— Foarte bine, hai să mergem!

Cu capul sus, în ritmul muzicii, cei doi deschiseră coloana fluturînd către public braţul drept şi traversară nisipul arenei în lumina reflectoarelor. După ei veneau cei din *cuadrilla*, apoi picadorii călare şi la urmă oamenii de serviciu, cu catîrii lor cu clopoţei. In timp ce înconjurau arena, mulţimea îl aplaudă pe Hernandez. Cu chipul trufaş, continuîndu-şi mersul ritmat, ei priveau drept înainte.

Se înclinară în faţa preşedintelui, şi după aceea procesiunea se desfăcu în părţile ei componente. Luptătorii se îndreptară spre *barrera* şi îşi schimbară mantalele grele cu capele uşoare de luptă. Catîrii fură scoşi din arenă. Picadorii începură să galopeze voioşi în jurul ringului, iar doi din ei ieşiră pe poarta pe care intraseră. Oamenii de serviciu greblau nisipul.

Manuel bău un pahar cu apă pe care i-l turnase unul din oamenii lui Retana, care avea rolul de manager şi reprezentant al său. Hernandez, care schimbase cîteva cuvinte cu managerul său, veni spre Manuel.

— Ai ceva public, băiete, îl complimentă Manuel.

— Da, le plac, spuse Hernandez fericit.

— Cum a mers procesiunea? întrebă Manuel pe omul lui Retana.

— Ca la nuntă, zise omul. Perfect. Aţi ieşit în arenă de parc-aţi fi fost marii Joselito şi Belmonte.

Zurito trecu pe lîngă el călare, masiv ca o statuie ecvestră. Îşi întoarse calul cu faţa spre *toril*, celălalt capăt al ringului, pe unde trebuia să iasă taurul. Toate păreau ciudate în lumina reflectoarelor. Prefera să împungă în după-amiezile fierbinţi, pentru sume mari. Treburi de astea însă, de noapte, cu reflectoare, nu-i plăceau. Voia să înceapă odată lupta.

Manuel se duse spre el.

— Manos, să-l împungi, zise el, să-l împungi aşa cum îmi trebuie mie.

— Am să-l împung cum trebuie, băiete, spuse Zurito scuipînd în nisip. Am să-l fac să sară din ring.

— Să te propteşti în el, Manos, adăugă Manuel.

— Am să mă proptesc în el, repetă Zurito. Dar de ce nu mai începe odată?

— Uite-l că vine, spuse Manuel.

Zurito, proptindu-se în scări, strîngea calul între pulpele-i puternice, strînse în jambiere de piele. Cu hăţurile în mîna stîngă, cu lancea cea lungă în dreapta, cu pălăria cu boruri largi trasă peste ochi ca să se ferească de lumină, se uita cu atenţie spre *toril*. Calul ciuli urechile, şi Zurito îl mîngîie cu mîna stîngă.

Poarta roşie de la *toril* se deschise, şi o clipă Zurito putu să vadă galeria goală pînă la capăt. Apoi taurul ieşi în fugă, iar cînd ajunse la lumină începu să patineze pe cele patru picioare. După aceea porni într-un galop cu mişcări line, tăcute. Pufăia zgomotos pe nările larg deschise, fericit de-a fi fost scos din boxa aceea întunecoasă.

In rîndul întîi, locţiitorul cronicarului sportiv de la *El Heraldo*, stătea aplecat înainte, uşor plictisit, şi începu să scrie sprijinindu-se pe peretele de ciment din faţă: „*Campagnero, Negro*, 42, a intrat în arenă cu 150 de km pe oră, furios".

Manuel, rezemat de *barrera*, se uita cu atenţie la taur. Făcu un semn cu mîna, şi ţiganul fugi iute, desfăşurîndu-şi capa. Taurul, în plin galop, se întoarse brusc şi atacă capa ţinîndu-şi capul în jos şi coada ridicată. Ţiganul alerga în zig-zag şi în momentul în care trecu pe lîngă animal, taurul îl zări şi abandonă capa pentru a ataca omul. Ţigănuşul o

luă la fugă şi sări peste gardul roşu al balustradei tocmai în momentul în care taurul izbi în ea cu coarnele. Lovi de două ori în gard cu coarnele, aşa că *barrera* începu să se cutremure.

Criticul sportiv de la *El Heraldo* aprinse o ţigară, aruncă chibritul spre taur şi apoi scrise în agenda sa: „Mare şi cu nişte coarne pe placul spectatorilor care plătesc, *Campagnero* manifestă tendinţa de a distruge terenul şi pe luptători".

Manuel înaintă pe nisipul tare, în timp ce taurul izbea în balustradă. Cu coada ochiului îl văzu pe Zurito stînd pe calul său alb aproape de *barrera*, cam la un sfert din distanţa care-l despărţea, spre stînga, de ring. Manuel îşi ţinea capa strînsă în faţă, cu cîte un fald în fiecare mînă, şi strigă la taur: „Ho, ho!" Taurul se întoarse, răzuind gardul cu coarnele, şi năvăli înainte, mugind, îndreptîndu-se spre capă, în timp ce Manuel, făcînd doi paşi în lături, se întoarse pe călcîie ca să facă faţă atacului şi-şi flutură capa chiar în faţa coarnelor. Cînd termină pirueta, se găsi din nou în faţa taurului, ţinîndu-şi capa în aceeaşi poziţie, strîns lipită de corp, şi se învîrti iarăşi pe loc, în timp ce taurul atacă din nou. La fiecare învîrtitură, mulţimea striga zgomotos.

De patru ori îl sili pe taur să se învîrtească în jurul lui, ridicînd capa şi fluturînd-o şi aducînd taurul, de fiecare dată, în poziţie de atac. Apoi, la sfîrşitul celei de a cincea întoarceri, puse capa pe şold şi pivotă în aşa fel, încît capa fîlfîi ca fusta unei balerine, şi îl învîrti pe taur în jurul lui ca o cingătoare, pentru a se da apoi la o parte şi a-l lăsa faţă în faţă cu Zurito, care se apropiase călărind ţeapăn pe calul lui alb. Calul stătea în faţa taurului cu urechile ciulite şi nările fremătînd; iar Zurito, cu pălăria pe

ochi, stătea aplecat, cu lancea sub braţul drept, îndreptată cu vîrfu-i triunghiular de oţel spre taur.

Locţiitorul cronicarului de la *El Heraldo*, trăgînd din ţigară şi cu ochii la taur, scrise: „Veteranul Manolo a evoluat făcînd o serie de *veronicas* [1] acceptabile, terminînd într-un *recorte* [2] de cea mai bună factură, care i-a cîştigat aplauzele publicului, şi cu asta începu atacul de cavalerie".

Zurito, pe cal, măsura distanţa dintre taur şi vîrful lăncii. În timpul acesta taurul îşi reveni şi atacă ţinîndu-şi ochii aţintiţi spre pieptul calului. Cînd taurul îşi apleacă capul ca să împungă, Zurito îi înfipse ascuţişul lăncii în masa musculoasă, umflată, de deasupra grumazului. Se lăsă cu toată greutatea pe manşa lăncii, iar cu mîna stîngă trase de hăţuri. Calul se cabră, ridicîndu-şi copitele din faţă în aer. Zurito îl trase spre dreapta, în timp ce împingea taurul în jos, astfel încît coarnele nu putură atinge burta calului. Calul reveni, tremurînd, în timp ce taurul îi mătura pieptul cu coada, atacînd capa pe care i-o întindea Hernandez.

Hernandez galopă într-o parte, atrăgînd taurul, cu capa, în direcţia celuilalt picador. Şi cu o singură învîrtitură a capei îl opri drept în faţa calului şi a călăreţului, apoi se dădu la o parte. Cînd taurul văzu celălalt cal, năvăli din nou. Lancea picadorului îi alunecă de-a lungul grumazului, iar şocul atacului ridică calul în sus, iar pe picador îl aruncă pe jumătate din şa. Cu un picior în aer, în timp ce lancea tot nu-şi putuse atinge ţinta, picadorul alunecă pe partea stîngă, pentru a pune între el şi taur calul. Străpuns

[1] Una din figurile executate de toreador cu capa, pe care o ţine cu amîndouă mîinile, în timp ce stă cu spatele către taur (n. r.).
[2] Săritură laterală (n. r.).

de coarnele taurului, calul se prăbuşi trăgînd în cădere şi taurul. Picadorul se propti cu cizmele de cal şi reuşi să scape, aşteptînd să fie ridicat, dus deoparte şi pus pe picioare.

Manuel lăsă taurul să se înfigă în calul căzut; nu era grăbit, căci picadorul era în siguranţă; de altfel era şi bine pentru un picador de teapa ăstuia să se teamă puţin. Data viitoare va fi mai serios. Picadori nenorociţi! Se uită în partea cealaltă, la Zurito, care se găsea la oarecare depărtare de *barrera*, aşteptînd, ţeapăn, pe calul său.

— Ho! urlă el spre taur. Şi-şi desfăşură capa cu amîndouă mîinile, ca să-i atragă privirea. Taurul părăsi calul şi năvăli asupra capei, iar Manuel, alergînd într-o parte şi ţinînd capa întinsă, se opri brusc, pivotă pe călcîie şi-l suci pe taur pe loc, îndreptîndu-l cu faţa spre Zurito.

„*Campagnero* a primit o pereche de *varas*, omorînd în schimb o *rosinante*, în timp ce Manolo şi Hernandez se retrag", scrise cronicarul lui *El Heraldo*. „Taurul a dat lancea deoparte, arătînd limpede că nu-i amator de cai. Veteranul Zurito a reînviat cîteva din vechile sale trucuri cu lancea, în special felul în care..."

— *Olé! Olé!*

Strigătele erau scoase de un om care stătea în spatele lui, şi se pierdură în urletele mulţimii. Omul îl bătu pe cronicar pe umăr. Criticul îşi ridică ochii de pe hîrtie şi-l văzu pe Zurito chiar sub el, aplecat mult peste cal, ţinînd sub braţ, aproape de capăt, lancea ridicată în unghi ascuţit, şi împingînd-o cu toată greutatea corpului. Aceasta îl ţinea departe de taur, care încerca să se apropie de cal. Zurito, la distanţă, deşi deasupra lui, îl menţinea pe loc, îl menţinea mereu, rotindu-şi calul încetişor ca să-l scoată

de sub apăsarea atacului, pînă ce, în cele din urmă, îl eliberă. Zurito simţi momentul cînd calul se găsi în afară de pericol şi cînd taurul putu să treacă pe lîngă el. Slăbi presiunea cu care apăsa asupra lăncii, şi vîrful ei triunghiular de oţel sfîşie grumazul taurului, în timp ce acesta se depărta pentru a se găsi cu botul drept în faţa capei lui Hernandez. Atacă orbeşte capa, iar băiatul îl atrase la o parte, în mijlocul arenei.

Zurito rămase liniştit, mîngîindu-şi calul şi uitîndu-se la taur, care ataca capa pe care Hernandez i-o învîrtea în faţă, în lumina puternică o reflectoarelor, în timp ce mulţimea striga.

— Ţi-a plăcut? îl întrebă el pe Manuel.

— A fost minunat, spuse Manuel.

— De data asta l-am lovit în plin, zise Zurito. Ia te uită acuma la el!

La sfîrşitul unei întoarceri foarte bruşte a capei, taurul alunecă în genunchi. Se ridică imediat, dar Manuel şi Zurito văzură lucind pe nisip o şuviţă de sînge, care se prelingea de pe grumazul negru al taurului.

— De data asta l-am atins, spuse Zurito.

— E un taur bun, zise Manuel.

— Dacă mă mai lasă să-l ating o dată, îl ucid, zise Zurito.

— O să ne dea ocazia în partea a treia, spuse Manuel.

— Uită-te acum la el, răspunse Zurito.

— Trebuie să mă duc acolo.

Şi, spunînd acestea, Manuel porni în fugă spre partea cealaltă a arenei, unde băieţii trăgeau de căpăstru un cal, lovindu-l peste picioare cu ce le cădea în mînă. Încercau să-l împingă spre taur, care stătea

cu capul plecat, lovind pămîntul cu copitele, nefiind hotărît încă să atace.

Zurito, călare, se îndreptă întunecat spre taur, atent la tot ce se întîmpla.

În cele din urmă taurul atacă, cei care aduseseră calul fugiră spre *barrera,* picadorul ţinti însă prea departe, iar taurul ajunse sub cal, îl ridică în coarne şi-l aruncă pe spate.

Zurito era numai ochi. Băieţii, în cămăşile lor roşii, alergară în ajutorul picadorului. Picadorul, care stătea acum în picioare, înjura şi dădea din mîini. Manuel şi Hernandez stăteau cu capele pregătite. Şi taurul, taurul mare şi negru, era cu calul în spate, care-şi agita copitele în aer, iar hăţurile îi erau prinse în coarne. Taurul negru, cu calul în spinare, se împletici pe picioarele lui scurte, apoi îşi arcui gîtul şi-şi zvîrli, scuturîndu-se, încărcătura din spinare, şi calul alunecă jos. Apoi se repezi la capa pe care Manuel i-o întindea înadins.

Manuel simţea că taurul se mişcă mai lent acuma. Sîngera din plin. O dîră de sînge îi lucea pe pîntece.

Manuel îi întinse din nou capa. Cu ochii larg deschişi, înfiorător, taurul veni întins, uitîndu-se la capă. Manuel făcu un pas într-o parte, ridică braţele strîngînd capa şi se pregăti pentru o *veronica.*

Acum era drept în faţa taurului. Da, capul acestuia atîrna puţin. Era uşor plecat într-o parte. Şi asta datorită lui Zurito.

Manuel lăsă să-i cadă capa; uite-l că vine; făcu un pas lateral şi se învîrti într-o altă *veronică.* „Atacă îngrozitor de bine, gîndi el. S-a săturat de luptă şi acuma e atent. E pus pe vînătoare. Mă pîndeşte. Dar îi întind mereu capa.“

Îşi flutură capa spre taur; uite-l că vine; se dădu la o parte. De data asta fusese îngrozitor de aproape. „Nu vreau să lucrez atît de aproape de el.“

Marginea capei se umezise de la sîngele care curgea din grumazul taurului, pe care-l atinsese în trecere.

„In regulă, asta-i ultima.“

Manuel, înfruntînd taurul, după ce făcu cu el mai multe învîrtituri, îi întinse capa cu ambele mîini. Taurul se uita la el. Cu ochii atenţi, cu coarnele drept înainte, taurul se uita la el, pîndindu-l.

— *Ho! Toro!* strigă Manuel lăsîndu-se pe spate şi-şi flutură capa înainte. Uite-l că vine. Făcu un pas lateral, învîrti capa la spate, se răsuci în aşa fel ca taurul să poată urmări fîlfîirea capei, după care nu mai văzu nimic, oprindu-se încremenit, stăpînit de capă. Manuel îi trecu capa pe sub bot cu o singură mînă, pentru a arăta că taurul e încremenit, apoi se îndepărtă.

Nu aplaudă nimeni.

Manuel străbătu arena, ducîndu-se spre *barrera,* în timp ce Zurito ieşi din ring. Trompetele sunaseră schimbarea actului şi începerea înfigerii de *banderillos* [1], încă de pe cînd Manuel mai lucra cu taurul. El nu observase lucrul acesta. Băieţii aruncau prelate peste caii morţi, iar de jur împrejurul acestora, rumeguş.

Manuel se îndreptă spre *barrera* pentru a bea apă. Omul lui Retana îi dădu ulciorul poros şi greu.

Fuentes, ţiganul cel înalt, stătea cu o pereche de *banderillos* în mînă, ţinîndu-le lipite una de cealaltă,

[1] Un fel de ţepuşe lungi, cu vîrful ca un cîrlig de undiţă, care se înfig în grumazul taurului cu mîna (n. r.).

nişte ţepuşe roşii, subţirele, cu un vîrf ca de undiţă. Se uita la Manuel.

— Du-te într-acolo, spuse Manuel.

Ţiganul plecă în pas alergător. Manuel lăsă ulciorul jos şi privi cu atenţie. Îşi şterse faţa cu batista.

Cronicarul lui *El Heraldo* întinse mîna spre sticla de şampanie caldă, pe care-o ţinea între picioare, trase o înghiţitură şi-şi termină paragraful.

„...bătrînul Manolo nu obţine nici un fel de aplauze pentru seria lui de pase obişnuite cu capa, şi astfel am ajuns la partea a treia a luptei".

Singur, în centrul arenei, taurul stătea tot aşa, încremenit. Fuentes, înalt, ţanţoş, se îndrepta spre el mîndru, cu braţele întinse, cu cîte o ţepuşă roşie, subţire, în fiecare mînă, ţinînd-o cu vîrful drept înainte. Fuentes înainta. În spatele lui şi pe una din părţi era cîte un *peón* [1], cu cape. Taurul îl privi, şi încremeneala îi dispăru.

Îl pîndea din ochi pe Fuentes, care stătea acum liniştit. Ţiganul se lăsă pe spate şi strigă la taur. Roti apoi ţepuşele, şi luciul de pe vîrfurile lor de oţel atrase privirile taurului.

Îşi înălţă coada şi atacă.

Veni de-a dreptul, cu ochii aţintiţi la om. Fuentes stătea liniştit, înclinat puţin pe spate, cu cele două *banderillos* îndreptate înainte. În momentul în care taurul îşi lăsă capul în jos ca să împungă, Fuentes se aplecă înapoi, braţele-i împreunate i se ridicară, mîinile i se atinseră, iar cele două linii roşii ale ţepuşelor coborîră. Plecîndu-se înainte, Fuentes înfipse cele două ţepuşe în grumazul taurului, aplecîndu-se mult peste coarne şi apăsînd. Se învîrti apoi, cu pi-

[1] **Nume dat băieţilor care fac parte din personalul auxiliar al unei *cuadrilla* (n. r.).**

cioarele strînse, cu trupul curbat într-o parte, pentru a lăsa taurul să treacă.

— *Olé!* strigă mulţimea.

Taurul dădea din copite sălbatic, sărind ca un păstrăv, cu picioarele deasupra pămîntului. Panglicile roşii ale ţepuşelor fîlfîiau.

Manuel, care stătea lîngă *barrera,* observă că taurul se uita tot timpul spre dreapta.

— Zi-i să înfigă viitoarea pereche pe dreapta, spuse el băieţaşului, care o lua tocmai la fugă spre Fuentes, cu noua pereche de *banderillos*.

O mînă grea se lăsă pe umărul său. Era Zurito.

— Cum te simţi, băiete? întrebă el.

Manuel se uita atent la taur.

Zurito se aplecă peste *barrera,* lăsîndu-se cu toată greutatea trupului pe braţe. Manuel se întoarse către el.

— Ai făcut treabă bună, zise Zurito.

Manuel dădu din cap. N-avea nimic de făcut acum, pînă la viitorul act. Ţiganul se pricepea la *banderillos.* Aşa că taurul va fi în formă pentru viitorul act. Era un taur de treabă. Pînă acum totul a fost uşor. Singurul lucru de care era îngrijorat era partea finală, cu sabia. De fapt nu era prea îngrijorat. Nici nu se gîndea la asta. Dar stînd acolo, se simţi totuşi stăpînit de un puternic sentiment de teamă. Se uita la taur, plănuindu-şi în cap *faena,* căci ceea ce va face cu pînza roşie va fi numai pentru a obosi taurul şi a-l face mai docil.

Ţiganul se îndrepta din nou spre taur, în pas de plimbare, într-un fel insultător, ca un dansator într-o sală de bal, cu fundele roşii de la *banderillos* săltînd în ritmul mersului. Taurul se uita la el atent, pîndindu-l, dar aşteptînd să ajungă destul de aproape

ca să fie sigur că-l va lovi, că-şi va putea înfige coarnele în el.

În timp ce Fuentes înainta, taurul atacă. Fuentes făcu o jumătate de semicerc, în timp ce taurul ataca, şi în momentul în care trecu pe lîngă el făcu cîţiva paşi înapoi, se opri, se învîrti, se ridică pe vîrfuri, şi cu braţele întinse înainte împlîntă ţepuşele drept în muşchii de pe grumazul lat al taurului, care nu-l nimerise.

Mulţimea urla sălbatic.

— Băiatul ăsta n-o să rămînă multă vreme în luptele astea de noapte, spuse omul lui Retana către Zurito.

— E bun, spuse Zurito.

— Ia uită-te!

Se uitară amîndoi la ţigan.

Fuentes se sprijinea cu spatele de *barrera*. Doi băieţi din *cuadrilla* stăteau în spatele lui, cu capele pregătite pentru a le fîlfîi peste balustradă, în scopul de a distrage atenţia taurului.

Taurul, cu limba scoasă, răsuflînd greu, se uita la ţigan. Era sigur că acum îl va nimeri. Stătea cu spatele spre gardul cel roşu, numai la mică distanţă de el. Taurul continua să-l pîndească.

Ţiganul se lăsă pe spate şi-şi trase braţele înapoi, cu ţepuşele îndreptate spre taur. Strigă la taur şi bătu din picior. Taurul era însă neîncrezător. Voia să nimerească omul. Nu mai avea chef de ţepi în grumaz.

Fuentes se apropie şi mai mult de taur. Se lăsă pe spate. Strigă din nou. Cineva din mulţime îi atrase atenţia să se ferească.

— E prea al dracului de aproape, zise Zurito.

— Fii atent, spuse omul lui Retana.

Lăsat pe spate, aţîţînd taurul cu cele două *banderillos,* Fuentes sări cu ambele picioare în aer. În momentul în care sări, taurul îşi ridică coada şi atacă. Fuentes se lăsă pe vîrful picioarelor, cu braţele întinse drept înainte, cu trupul încovoiat, şi înfipse ţepuşele drept în jos, în timp ce, cu o învîrtitură, îşi feri trupul de cornul drept.

Taurul se prăvăli cu coarnele în gard, unde îi atrăseseră privirea capele, în timp ce pierduse din vedere omul.

Ţiganul alergă de-a lungul gardului spre Manuel, culegînd aplauzele mulţimii. Vesta îi era sfîşiată, căci nu se putuse feri complet de vîrful cornului. Era fericit de întîmplare, arătîndu-şi vesta spectatorilor. Făcu înconjurul arenei. Zurito îl văzu trecînd surîzător, arătîndu-şi vesta. Zîmbi şi el.

Un alt băiat înfipse ultima pereche de *banderillos,* dar nimeni nu-i mai dădu nici o atenţie.

Omul lui Retana înfăşură un baston în pînza roşie a unei *muleta* [1] şi i-l întinse lui Manuel peste *barrera.* Apoi scoase din caseta de piele o sabie şi, ţinînd-o de teaca de piele, o întinse lui Manuel peste gard. Manuel trase lama de mînerul roşu, şi teaca căzu jos.

Se uită la Zurito. Uriaşul îl văzu că asudă.

— Acuma termină cu el, băiete, zise Zurito.

Manuel încuviinţă din cap.

— E în formă, spuse Zurito.

— Exact aşa cum ţi-l doreşti, îl asigură omul lui Retana.

Manuel încuviinţă din nou cu capul.

---

[1] O bucată de pînză roşie fixată pe un baston subţire, cu ajutorul căreia este aţîţat taurul în ultima fază a luptei (n. r.).

Trompetistul, de sub acoperiş, sună actul final, iar Manuel străbătu arena şi se îndreptă spre locul unde se aflau lojile negre, acolo unde ştia că trebuie să fie preşedintele.

In rîndul din faţă, locţiitorul cronicarului sportiv de la *El Heraldo* sorbi ceva mai îndelung din şampania caldă. Hotărîse că nu era cazul să scrie un reportaj mai detailat şi că va face darea de seamă a luptei la redacţie. In fond, ce era toată chestia asta? Doar o luptă de tauri în nocturnă. Dacă-i va scăpa ceva, va putea afla, în orice caz, din ziarele de dimineaţă. Mai trase o înghiţitură de şampanie. Avea o întîlnire la ora douăsprezece la „*Maxim*". Şi apoi cine erau luptătorii ăştia? Nişte puşti şi nişte vagabonzi. O ceată de vagabonzi. Vîrî hîrtiile în buzunar şi aruncă o privire spre Manuel, care stătea singur în arenă, salutînd cu pălăria spre o lojă ceva mai îndepărtată, pe care n-o putea vedea, din întunecata *plaza*. In arenă taurul stătea liniştit, cu privirea pierdută.

— Inchin taurul acesta dumneavoastră, domnule preşedinte, şi publicului din Madrid, cel mai inteligent şi generos public din lume, fu ceea ce spuse Manuel. Era o formulă. El o spuse în întregime. Era puţin cam prea lungă pentru a fi folosită la o luptă în nocturnă.

Făcu o plecăciune în întuneric, apoi îşi îndreptă spatele, îşi aruncă pelerina peste umeri şi, cu *muleta* în mîna stîngă şi cu sabia în dreapta, păşi spre taur.

Manuel se îndreptă spre taur. Taurul îl privi; ochii îi jucau în cap. Manuel observă felul în care-i atîrnau ţepuşele în partea stîngă a grumazului şi dîra lucitoare de sînge care şiroia din locul de unde-l lovise Zurito. Observă atent şi felul în care-şi ţinea taurul picioarele. In timp ce păşea înainte, ţinînd *muleta* în mîna stîngă şi sabia în dreapta, se uita cu atenţie la picioarele taurului. Acesta nu putea ataca fără să-şi ţină picioarele strînse unul lîngă celălalt. Acum stătea bleg, cu picioarele depărtate.

Manuel se îndreptă spre el, atent la picioare. Totul era în regulă. O să-l poată doborî. Trebuie să lucreze astfel încît taurul să-şi plece capul, aşa ca el să-l poată lovi între coarne şi să-l omoare. Nu se gîndea nici la sabie, nici la uciderea taurului. Nu se gîndea decît la un singur lucru. Dar lucrurile care aveau să vină îl apăsau totuşi. Păşind înainte, atent la picioarele taurului, el observă, într-o succesiune de imagini, ochii, botul umed şi coarnele largi, ale căror vîrfuri erau îndreptate înainte. In jurul ochilor taurul avea nişte dungi mai deschise. Ochii lui îl pîndeau pe Manuel. Avea certitudinea c-o să-l ucidă pe micuţul ăsta cu faţa albă.

Stînd nemişcat şi întinzînd pînza roşie a *muletei* cu sabia, şi înţepînd-o uşor cu vîrful astfel ca sabia, ţinută acuma în mîna stîngă, să întindă stofa roşie ca pînza unei bărci, Manuel se uita cu atenţie la vîrfurile coarnelor. Unul din ele era puţin crăpat, din pricina loviturilor date în *barrera*. Celălalt era ascuţit ca ţeapa unui arici. Manuel observă, în timp ce întindea *muleta*, că baza albă a cornului se înroşise. In timp ce observa toate aceste lucruri, nu pierdea din ochi picioarele taurului. Taurul continua să-l privească ţintă pe Manuel.

„Acum e în defensivă, gîndi Manuel. Işi menajează forţele. Trebuie să-l scot din poziţia asta şi să-l silesc să stea cu capul plecat. Intotdeauna trebuie silit să stea cu capul plecat. Zurito l-a făcut să-şi plece capul o dată, dar acum şi-a revenit. O să sîngereze dacă am să-l pun în mişcare, şi asta o să-l silească să-şi plece capul."

Cu sabia în mîna stîngă, ţinînd *muleta* şi desfăşurîndu-i-o drept în faţă, începu să strige la taur.

Taurul se uită la el.

Manuel se lăsă pe spate batjocoritor şi-i flutură în faţă pînza întinsă.

Taurul zări *muleta*. Sub lumina electrică era de un roşu aprins. Picioarele taurului se apropiară.

Uite-l că vine. Ooh! Manuel se întoarse, în timp ce taurul se apropia, şi ridică *muleta* astfel, încît trecu peste coarnele taurului şi-i mătură spatele lat de la cap la coadă. Taurul parcă ar fi sărit în aer. Manuel nici nu se mişcase.

La sfîrşitul acestei figuri taurul se întoarse uşor, ca o pisică, şi-l înfruntă pe Manuel.

Era din nou în ofensivă. Slăbiciunea îl părăsise. Manuel observă sîngele proaspăt care-i lucea pe grumazul negru şi-i picura în jos, pe picioare. Trase sabia din *muleta* şi-o luă în mîna dreaptă. Cu *muleta* atîrnînd în mîna stîngă, aplecat spre stînga, strigă la taur. Taurul îşi strînse picioarele, cu ochii ţintă la *muleta*. „Iată-l că vine, gîndi Manuel. Uuh!"

În timpul atacului Manuel se întoarse, trecînd *muleta* prin faţa taurului, rămînînd ferm pe picioare, sabia urmărindu-i curba, un fulger strălucitor în lumina reflectoarelor.

Taurul atacă din nou după terminarea figurii, şi Manuel ridică *muleta* pentru un *pase de pecho*[1]. Înfipt bine pe picioare, taurul îi trecu chiar pe lîngă piept, sub *muleta* ridicată. Manuel îşi lăsă capul pe spate ca să evite ţepuşele care se clătinau. Trupul fierbinte al taurului negru îi atinse pieptul în trecere.

---

[1] Una din figurile pe care le face toreadorul cu *muleta* în aşa fel încît taurul să treacă chiar prin faţa lui (n. r.).

„Mult prea aproape", gîndi Manuel. Zurito, aplecîndu-se peste *barrera*, vorbi repede cu ţiganul, care alergă spre Manuel cu o capă. Zurito îşi trase bine pălăria pe cap şi se uită atent spre Manuel.

Manuel înfrunta din nou taurul, cu *muleta* lăsată în jos, spre stînga. Capul taurului se aplecase, spionînd *muleta*.

— Dacă ar fi făcut asemenea figuri Belmonte, ar fi înnebunit cu toţii, spuse omul lui Retana.

Zurito nu spuse nimic. Il urmărea atent pe Manuel, care se afla în centrul arenei.

— De unde l-o mai fi scos şi patronul pe individul ăsta? întrebă omul lui Retana.

— Din spital, zise Zurito.

— Acolo o să se şi întoarcă, şi încă repede de tot, zise omul lui Retana.

Zurito se întoarse spre el.

— Bate-n asta, spuse, arătînd spre gardul împrejmuitor.

— Glumeam doar, măi omule, răspunse aghiotantul lui Retana.

— Bate-n lemn.

Omul lui Retana se aplecă înainte şi ciocăni de trei ori în *barrera*.

— Fii atent la *faena*, zise Zurito.

În centrul arenei, sub lumina orbitoare, Manuel îngenunchease în faţa taurului şi, în timp ce ridica *muleta* cu ambele mîini, taurul atacă ţinîndu-şi coada ridicată.

Manuel zvîcni cu trupul într-o parte şi, în timp ce taurul atacă din nou, învîrti *muleta* într-un semicerc care sili animalul să se lase în genunchi.

— Dar bine, omule, ăsta e un mare toreador, zise omul lui Retana.

— Nu, nu e, zise Zurito.

Manuel se ridică în picioare și, cu *muleta* în mîna stîngă, cu sabia în dreapta, mulțumi publicului, care aplauda.

Taurul se ridicase și el și aștepta cu capul atîrnînd în jos.

Zurito spuse ceva celorlalți doi băieți din *cuadrilla*, și aceștia alergară să se așeze în spatele lui Manuel cu capele lor. In spatele lui se aflau acum patru oameni. Hernandez venise după el de la început, de cînd ieșise cu *muleta*. Fuentes urmărea atent, cu capa apropiată de trup, înalt, detașat, pîndind cu ochii leneși. Acum veniseră și ceilalți doi. Hernandez le făcu semn să stea fiecare în cîte o parte. Manuel înfrunta taurul singur.

Manuel făcu semn oamenilor cu capele să se îndepărteze. Pășind îndărăt cu atenție, ei îi văzură fața albă, plină de broboane de sudoare.

Oare nu știau că trebuie să se țină departe? De ce voiau să atragă privirile taurului cu capele lor, după ce el îl fixase și era gata? Avea îndeajuns de multe griji și fără chestiile astea.

Taurul se proptise pe picioare, privind *muleta*. Manuel învîrti *muleta* în mîna stîngă. Ochii taurului o urmăreau cu atenție. Trupul îi atîrna greu pe picioare. Își ținea capul jos, dar nu îndeajuns de jos.

Manuel ridică *muleta* spre el. Taurul nu se mișcă. Il urmărea doar din ochi.

„Parc-ar fi de plumb, gîndi Manuel. E ca de piatră. E bine făcut. O să poată primi lovitura."

Gîndea în termeni folosiți la luptele cu tauri. Cîteodată îi venea o idee, dar nu găsea cuvîntul popular care să i se potrivească, și atunci nu-și mai putea duce gîndul pînă la capăt. Instinctul și priceperea lui lucrau mecanic, iar creierul lui lucra încet și numai în cuvinte. Știa totul despre tauri. Nu era nevoit să gîndească despre ei. Făcea tocmai ce trebuia. Ochii lui observau tot felul de lucruri, iar corpul lui executa mișcările necesare fără să gîndească. Dacă ar fi trebuit să se gîndească și la lucrurile astea, s-ar fi terminat cu el de mult.

Acum, înfruntînd taurul, era conștient de mai multe lucruri deodată. Erau întîi coarnele, unul ușor crăpat, celălalt bine ascuțit, necesitatea de a se îndrepta spre cornul stîng, de-a se lansa cu o mișcare bruscă și bine țintită, de-a lăsa *muleta* în jos, așa ca taurul s-o poată urmări și, atacîndu-l peste coarne, să înfigă sabia pînă în manșă, într-un loc mititel cît o monedă de cinci *pesetas*, drept la baza gîtului, între crestele grumazului. Trebuie să facă toate astea, iar apoi să iasă dintre coarne. Era conștient de toate astea, dar singurul său gînd se exprima în cuvintele: *Corto y derecho.*

„Corto y derecho", gîndi el, înfășurînd *muleta*. Scurt și de-a dreptul. *Corto y derecho*, parcă scosese cuvintele din *muleta*. Se îndreptă spre cornul stîng, crăpat, lăsă *muleta* în jos de-a lungul corpului și-și duse mîna dreaptă, cu sabia, la nivelul ochilor, făcu semnul crucii și, ridicîndu-se pe vîrfuri, privi de-a lungul lamei săbiei la locușorul acela dintre umerii taurului.

Se aruncă asupra taurului. *Corto y derecho.*

Urmă un șoc și deodată se simți ridicat în aer. Împinse sabia în timp ce era ridicat și răsturnat, iar sabia-i zbură din mînă. Se izbi de pămînt și taurul veni peste el. Manuel, întins pe pămînt, lovi cu picioarele în botul taurului. Il lovea mereu, și taurul, ațîțat peste măsură, îl izbea cu capul, își înfigea coarnele în nisip, dar nu-l nimerea. Dînd din picioare ca un om care ar ține o minge în aer, Manuel izbuti să împiedice taurul să-l lovească direct.

Manuel simți în spate adierea capelor fluturate în fața taurului, și apoi taurul dispăru, dispăru peste el, în fugă. Văzu negru cînd animalul trecu cu burta peste el. Nici măcar nu pășise peste el.

Manuel se ridică și-și apucă *muleta*. Fuentes îi dădu sabia. Era îndoită acolo unde atinsese omoplatul. Manuel o îndreptă pe genunchi și alergă spre taur, care stătea acum lîngă unul din caii morți. În timp ce alerga, jacheta, care fusese sfîșiată subsuoară, începu să fluture.

— Scoateți-l de acolo, strigă Manuel la țigan. Taurul adulmecase sîngele calului mort și spintecase prelata cu coarnele. Atacă capa lui Fuentes cu prelata atîrnînd de cornul crăpat, și mulțimea rîse. Apoi își smuci capul, pentru a scăpa de prelată. Hernandez alergă în spatele taurului și prinse capătul prelatei, trăgîndu-i-o ușor de pe corn.

Taurul o urmări într-un semiatac și apoi se opri, încremenit. Era din nou în defensivă. Manuel se îndreptă spre el cu sabia și *muleta*. Manuel învîrti *muleta* în fața lui. Taurul nu voia să atace.

Manuel se îndreptă spre taur, uitîndu-se de-a lungul ascuțișului lamei. Taurul stătea nemișcat, ca și cum ar fi murit în picioare, incapabil de un nou atac.

Manuel se ridică pe vîrfurile picioarelor și, uitîndu-se de-a lungul lamei, atacă.

Din nou urmă șocul, și se simți aruncat înapoi dintr-o zvîrlitură și trîntit cu putere pe nisip. De data asta nu mai avea nici o șansă să dea cu picioarele. Taurul era chiar peste el. Manuel zăcea ca și mort, cu capul între brațe, iar taurul îl lovi. Îl lovi în spate și-l împinse cu fața în nisip. Simți cornul intrînd în nisip, între brațele-i încrucișate. Taurul îl lovi în spate. Fața îi intră în nisip. Cornul intră într-una din mîneci și taurul o rupse. Dar Manuel scăpă să mai

fie pisălogit de coarnele taurului, căci acesta urmărea acum capele.

Manuel se ridică, își găsi sabia și *muleta*, încercă vîrful sabiei cu degetul și apoi alergă spre *barrera* pentru a lua altă sabie.

Omul lui Retana îi înmînă sabia peste balustradă.

— Șterge-ți fața, spuse el.

Manuel, alergînd din nou spre taur, își șterse fața plină de sînge cu batista. Nu-l zărise pe Zurito. Unde era Zurito?

Cei din *cuadrilla* se îndepărtaseră de taur și așteptau cu capele. Taurul, după ce atacase, stătea din nou greoi și întunecat.

Manuel se îndreptă spre el cu *muleta*. Se opri și o flutură. Taurul nu răspunse. O trecu de la dreapta spre stînga și de la stînga spre dreapta prin fața botului taurului. Ochii taurului o urmăreau și se întorceau după ea; nu voia să atace. Il spiona pe Manuel.

Manuel era îngrijorat. Nu era nimic altceva de făcut decît să meargă drept spre el. *Corto y derecho!* Se apropie de taur, agită *muleta* în fața corpului și atacă. În timp ce împinse sabia, își smuci corpul spre stînga spre a evita cornul. Taurul trecu pe lîngă el și sabia sări în aer, scînteind în lumina electrică, pentru a cădea pe nisip.

Manuel alergă și o luă de jos. Era îndoită și el o îndreptă pe genunchi.

Alergînd spre taur, din nou împietrit, trecu pe lîngă Hernandez, care stătea cu capa.

— E numai oase, zise băiatul, încurajator.

Manuel încuviință din cap, ștergîndu-și fața. Puse batista plină de sînge în buzunar.

Iată din nou taurul. Era aproape de *barrera*. Afurisit să fie! Poate că era într-adevăr numai oase.

Poate că nu era nici un loc în care să intre sabia. Să fie al dracului de nu era așa. O să le arate el.

Încercă o figură cu *muleta,* dar taurul nu se mișcă. Manuel vîntură *muleta* încolo și încoace în fața taurului. Nimic de făcut.

Înfășură *muleta,* trase sabia, ținti și atacă taurul. Simți sabia arcuindu-se în timp ce împingea, apăsînd cu toată greutatea corpului pe ea, dar sabia sări sus, în aer, în mijlocul mulțimii. Manuel se dăduse la o parte în momentul cînd sabia sărise.

Primele perne aruncate din întuneric nu-l nimeriră. Apoi una îl nimeri în fața-i sîngerîndă, care privea spre public. Începuseră să cadă repede. Cineva din apropiere aruncă o sticlă de șampanie goală. Îl lovi pe Manuel în picior. Stătea acolo, spionînd întunericul din care veneau lucrurile. Apoi ceva fîșîi prin aer și trecu pe lîngă el. Manuel se aplecă și o luă. Era sabia lui. O îndreptă pe genunchi și făcu un gest cu ea spre public.

— Mulțumesc, zise el, mulțumesc.

Oh, blestemații! Blestemații! Oh, ce bestii blestemate! Fugi și se împiedică într-o pernă.

Iată și taurul. La fel ca și înainte. Prea bine, scîrbă, bestie blestemată!

Manuel trecu cu *muleta* prin fața botului negru al taurului.

Nici o mișcare.

Nu vrei? Bine! Se apropie și băgă vîrful ascuțit al *muletei* în botul umed al taurului.

Deodată taurul năvăli peste el, și în timp ce Manuel sări înapoi, căzînd peste o pernă, simți cornul intrîndu-i în corp, într-o parte. Prinse cornul cu ambele mîini și se dădu înapoi, ținînd bine cornul. Taurul îl aruncă și el scăpă. Zăcea liniștit. Totul era în regulă. Taurul plecase.

Se ridică în picioare tușind și se simți distrus, pierdut. Bestii blestemate!

— Dați-mi sabia, strigă el. Dați-mi sabia!

Fuentes veni cu *muleta* și sabia.

Hernandez îl luă de mînă.

— Du-te la infirmerie, omule, zise el. Nu fi nebun!

— Lasă-mă-n pace, zise Manuel. Du-te dracului de aici!

Se depărtă de el. Hernandez dădu din umeri. Manuel alergă spre taur.

Taurul stătea acolo, greoi, bine înfipt în picioare. Bestie! Manuel trase sabia din *muleta,* ținti din nou cu aceeași mișcare și se aruncă pe taur. Simți sabia intrînd pînă în gardă. Patru degete și degetul cel mare în taur. Simțea sîngele fierbinte pe mîini și el era deasupra taurului.

Taurul se clătină cu el deasupra, părînd că se scufundă; Manuel se desprinse și se uită la taurul care se prăbușea încet pe o parte, după care își ridică deodată toate cele patru picioare în aer.

Apoi Manuel gesticulă spre public, cu mîna caldă de sîngele taurului.

Ați văzut, bestiilor?! Voia să spună ceva, dar începu să tușească. Îi era cald și se sufoca. Căută *muleta* pe jos. Trebuia să se ducă de partea cealaltă, să-l salute pe președinte. La dracu cu președintele! Se așeză jos, uitîndu-se la ceva. Era taurul. Cu cele patru picioare în sus. Cu limba-i groasă, scoasă afară. Cu ceva care șerpuia pe burtă și pe sub picioare. Șerpuia pe-acolo unde era părul mai subțire. Un taur mort. La dracu cu taurul! La dracu cu toții! Încercă să se ridice în picioare, dar începu să tușească. Se așeză din nou jos, tușind. Cineva veni și-l ridică.

Îl duseră de-a lungul arenei, spre infirmerie, alergînd cu el pe nisip, oprindu-se la poartă în timp ce

intrau catîrii, înconjurînd apoi pasajul întunecos, în timp ce oamenii mîrîiau cînd îl duseră pe scări în sus, ca apoi să-l coboare din nou.

Doctorul și doi oameni în alb îl așteptau. Il întinseră pe o masă. Ii tăiară cămașa. Manuel se simți obosit. Tot pieptul îl durea pe dinăuntru. Incepu să tușească și îi duseră ceva la gură. Erau foarte ocupați cu toții.

Lumina unei lămpi electrice îi bătea drept în ochi. Inchise ochii.

Auzi pe cineva urcînd greoi treptele. Apoi nu mai auzi nimic. Și apoi auzi iar un zgomot, îndepărtat de tot. Era publicul. Ce să-i faci, cineva va trebui să omoare și celălalt taur. Ii tăiaseră cămașa. Doctorul îi zîmbi. Uite-l și pe Retana.

— Noroc, Retana ! zise Manuel.

Nu-și mai putea auzi vocea. Retana îi surîse și spuse ceva. Manuel nu-l auzi.

Zurito stătea lîngă masă, aplecat peste locul unde lucra doctorul. Era în hainele lui de picador, fără pălărie.

Zurito îi spuse ceva. Manuel însă nu-l putea auzi.

Zurito vorbea cu Retana. Unul din oamenii în alb zîmbi și-i întinse lui Retana o pereche de foarfece. Retana dădu foarfecele lui Zurito. Zurito spuse ceva lui Manuel. Dar el nu-l auzi.

La dracu cu masa asta de operație ! A fost de nenumărate ori înainte pe masa de operație. N-o să moară. Dac-ar fi fost pe moarte, ar fi fost acolo un preot.

Zurito îi spunea ceva, ținînd foarfecele în sus.

A, asta era ! Voia să-i taie *coleta*. Da, aveau de gînd să-i taie coada.

Manuel se ridică de pe masa de operație. Doctorul se întoarse supărat. Cineva îl apucă și-l ținu.

— Nu poți face așa ceva, Manos, spuse el.

Deodată auzi limpede vocea lui Zurito.

— E în regulă, zise Zurito. N-am s-o fac, glumeam.

— Am făcut treabă bună, zise Manuel. Numai că n-am avut noroc. Asta a fost totul.

Manuel se întinse la loc. Ii puseră ceva peste față. Totul era foarte obișnuit. Inspiră adînc. Se simțea foarte obosit. Era foarte, foarte obosit. Apoi luară lucrul acela de pe fața lui.

— Eram în formă, zise Manuel cu vocea sfîrșită, eram în formă.

Retana se uită la Zurito și porni spre ușă.

— Am să rămîn aici cu el, spuse Zurito.

Retana dădu din umeri.

Manuel deschise ochii și se uită la Zurito.

— Manos, nu-i așa c-am fost în formă ? întrebă el cerîndu-i confirmarea.

— Desigur, spuse Zurito, ai fost grozav.

Asistentul doctorului îi puse masca pe față și Manuel inspiră adînc. Zurito stătea încurcat, uitîndu-se cu atenție.

CHE TI DICE LA PATRIA?

Şoseaua care şerpuia prin trecătoare era stîncoasă, dar netedă şi încă necolbuită în acele ore ale dimineţii. Dedesubt se vedeau colinele acoperite cu stejari şi castani, iar departe, jos, marea. De cealaltă parte se înălţau munţii acoperiţi cu zăpadă.

După ce am ieşit din trecătoare, am coborît prin pădure. Pe marginea drumului erau grămezi de cărbune de lemn, şi printre copaci se zăreau colibele cărbunarilor. Era într-o duminică şi drumul, aici urcînd, aici coborînd, pierzînd însă continuu din înălţimea trecătorii, şerpuia printre tufişuri şi de-a lungul cîtorva sate. Satele erau înconjurate de podgorii. Pămînturile erau cafenii, iar viţa de vie aspră şi groasă. Casele erau albe, iar oamenii, îmbrăcaţi în haine de duminică, jucau popice pe uliţă. Pe lîngă zidurile unora din case se înălţau cîţiva peri cu crengile ca nişte candelabre fixate în pereţii albi. Fuseseră stropiţi cu soluţie de piatră vînătă şi pe pereţii caselor se vedeau pete de un verde-albăstrui, metalic. In jurul satelor se deschideau mici poieni în care creştea viţă de vie, dincolo de care începeau iar pădurile.

Intr-un sat, cam la douăzeci de kilometri de Spezia, se adunase în piaţă un grup de oameni, şi un tînăr, ţinînd în mînă o valiză, se apropie de maşină şi ne rugă să-l ducem pînă la Spezia.

—Nu sînt decît două locuri, şi amîndouă sînt ocupate, i-am spus. Aveam un Ford de tip vechi.

— O să merg pe scara maşinii.

— N-o să poţi, e greu.

— Nu-i nimic. Trebuie să mă duc la Spezia.

— Să-l luăm? îl întrebai pe Guy.

— Nu vezi că, oricum ar fi, tot merge cu noi? răspunse Guy.

Tînărul ne dădu un pachet prin geam.

— Aveţi grijă de el, spuse. Doi oameni îi legară valiza în spatele maşinii, deasupra valizelor noastre. Dădu mîna cu fiecare şi ne spuse că pentru un fascist şi un om obişnuit să călătorească aşa cum călătorea el, nu era de loc greu. Se urcă pe scara din partea stîngă a maşinii şi se ţinu de maşină, trecîndu-şi mîna dreaptă prin geamul deschis.

— Ii puteţi da drumul, ne spuse. Oamenii adunaţi în piaţă fluturară din mîini, şi el le răspunse cu mîna pe care o avea liberă.

— Ce-a spus? mă întrebă Guy.

— Că putem porni.

— Nu-i drăguţ? întrebă Guy.

Drumul trecea pe lîngă un rîu. Dincolo de rîu erau munţii. Razele topeau bruma îngheţată de pe firele de iarbă. Soarele strălucea, dar era rece, iar prin geamul deschis aerul pătrundea în maşină.

— Crezi că-i place să stea acolo? mă întrebă Guy privind înaintea noastră. Nu se putea uita în lături, deoarece oaspetele nostru îi bloca vederea. Tînărul se profila într-o parte a maşinii ca o carenă de vapor.

Îşi ridicase gulerul de la haină şi-şi trăsese pălăria peste ochi, iar nasul i se învineţise de frig.

— O să se sature să stea acolo, spuse Guy. În partea aceea e şi roata de rezervă.

— A, dacă plesneşte cauciucul, o să ne lase în pace, spusei. Doar n-o să-şi murdărească hainele de voiaj.

— N-am nimic cu el, zise Guy, numai că nu-mi place felul în care se apleacă în afară la viraje.

Nu se mai vedeau păduri ; drumul se depărtase de rîu ca să urce din nou. Radiatorul fierbea ; tînărul se uita plictisit şi bănuitor la aburi şi la apa ruginie ; motorul hîrîia, Guy apăsa cu amîndouă picioarele pe pedala de acceleraţie. Mai sus şi iar mai sus, înapoi şi înainte, tot mai sus, iar în cele din urmă pe drum neted. Hîrîitul încetă, şi în linişteа care se făcuse se auzi bolboroseala zgomotoasă a radiatorului. Eram în vîrful ultimelor coline de deasupra Speziei şi a mării. Drumul cobora în serpentine scurte, deabia rotunjite. La cotituri oaspetele nostru se apleca mult în afară, aproape să tragă după el maşina noastră greoaie.

— Nu-i poţi spune să nu mai facă aşa ? îi spusei lui Guy. Nu-i decît instinctul lui de conservare.

— Marea calitate a italienilor.

— Cea mai mare calitate a italienilor.

Coboram de-a lungul serpentinelor prin praful gros, care pudra ramurile de măslin. Spezia se desfăşura în faţa noastră, de-a lungul ţărmului. Drumul cotea în afara oraşului. Oaspetele nostru îşi vîrî capul pe ferestruica maşinii.

— Aş vrea să mă opresc.

— Opreşte, îi spusei lui Guy.

Încetinirăm şi ne oprirăm la marginea drumului. Tînărul coborî şi se duse în spatele maşinii să-şi ia valiza.

— Cobor aici, aşa că n-o să aveţi nici o supărare din pricină că aţi transportat pasageri. Pachetul.

Îi dădui pachetul. Duse mîna la buzunar.

— Cît vă datorez ?

— Nimic.

— Cum asta, nimic ?

— Aşa.

— Atunci mulţumesc, spuse tînărul. Nu „vă mulţumesc" sau „vă mulţumesc foarte mult" sau „vă mulţumesc de mii de ori", formule pe care le spuneai în Italia ori de cîte ori îţi înmîna cineva un mers al trenurilor sau ţi se explica încotro să apuci. Tînărul spusese doar „mulţumesc", formula cea mai scurtă de mulţumire, şi ne privi bănuitor în timp ce Guy punea motorul în mişcare. Îi făcui semn cu mîna. Era prea demn ca să-mi răspundă. Intrarăm în Spezia.

— E un tînăr care-o să ajungă departe în Italia, îi spusei lui Guy.

— Da, da, răspunse Guy, cu noi a şi mers douăzeci de kilometri.

O MASĂ ÎN SPEZIA

Intrarăm în Spezia şi căutarăm un loc unde să mîncăm. Străzile erau largi şi casele înalte, cu ziduri galbene. Ne luarăm după liniile de tramvai şi ajunserăm în centrul oraşului. Pe zidurile caselor se vedeau desenate, cu şablonul, cîteva portrete de ale lui Mussolini, cu ochii bulbucaţi, iar dedesubtul lor era scris, de mînă, *viva,* iar din cei doi *v* spoiţi cu

vopsea neagră, se scurseseră pe perete cîteva picături. Străzi laterale duceau spre port. Era o zi luminoasă, şi toţi oamenii ieşiseră în stradă să se bucure de ziua de duminică. Pavajul de piatră fusese stropit, şi dîre de umezeală brăzdau praful. Ca să evităm un tramvai, ne apropiarăm de bordura trotuarului.

— Să mîncăm undeva, într-un restaurant modest, spuse Guy.

Ne oprirăm în faţa firmelor a două restaurante. Erau de partea cealaltă a străzii, şi eu cumpărai cîteva ziare. Restaurantele erau unul lîngă altul. O femeie şedea în pragul unuia şi ne zîmbea, aşa că traversarăm strada şi intrarăm acolo.

Înăuntru era întuneric. În fundul odăii, aşezate în jurul unei mese, şedeau trei fete şi o bătrînă. În faţa noastră, la altă masă, se afla un marinar. Şedea şi nici nu mînca, nici nu bea. Ceva mai încolo, un tînăr într-un costum albastru sta la o masă şi scria. Părul lui era pomădat şi lucitor. Era îmbrăcat elegant şi arăta cît se poate de bine.

Lumina venea prin uşă şi prin fereastra în care erau aranjate, ca într-o vitrină, zarzavaturi, fructe, bucăţi de carne şi cotlete. O fată veni şi luă comanda, iar o altă fată se duse la intrare. Observarăm că nu purta nimic pe ea sub halat. Fata care ne luă comanda îl apucă pe Guy de gît în timp ce ne uitam la lista de mîncare. Erau cu totul trei fete, şi fiecare din ele se ducea să stea cu rîndul la intrare. Bătrîna care şedea la masa din fundul camerei le spuse ceva, şi ele se aşezară din nou cu ea la masă.

Din cameră nu puteai să te duci în altă parte, ci numai în bucătărie. Intrarea era acoperită cu o perdea. Fata care ne luase comanda veni din bucătărie

cu farfuriile cu *spaghetti*. Le puse pe masă, ne aduse o sticlă cu vin roşu şi se aşeză şi ea la masă.

— Ei, îi spusei lui Guy, ai vrut să mănînci undeva, într-un restaurant mai simplu.

— Aici nu-i simplu de loc, ci dimpotrivă, destul de complicat.

— Ce spuneţi? ne întrebă fata. Sînteţi nemţi?

— Nemţi din sud, îi spusei. Nemţii din sud sînt oameni blînzi şi iubitori.

— Nu înţeleg, spuse.

— Cum se obişnuieşte pe aici? mă întrebă Guy. Trebuie s-o las să mă ia de gît?

— Desigur, spusei eu. Mussolini a desfiinţat bordelurile. Aici e restaurant.

Fata purta o rochie dintr-o singură bucată. Se aplecă peste masă, îşi puse mîinile pe sîni şi zîmbi. Zîmbea mai frumos cu o parte a feţei decît cu cealaltă, şi se întorsese spre noi cu partea care zîmbea frumos. Farmecul acestei părţi fusese accentuat de cine ştie ce întîmplare în urma căreia fusese turtită, de parc-ar fi fost de ceară caldă. Cu toate acestea nasul ei nu aducea de loc a ceară caldă. Era foarte rece şi solid, atît numai că era turtit.

— Îţi plac? îl întrebă ea pe Guy.

— Te adoră, îi spusei, dar nu ştie să vorbească italieneşte.

— *Ich spreche deutsch*[1], spuse fata şi-l mîngîie pe păr.

— Vorbeşte-i doamnei în limba ta natală, Guy.

— De unde sînteţi? întrebă fata.

— Din Potsdam.

— Şi mai rămîneţi cîtva timp aici?

— În prea frumoasa Spezia? întrebai eu.

---

[1] Vorbesc nemţeşte (în limba germană, în original) (n. r.).

— Spune-i că trebuie să plecăm, interveni Guy. Spune-i că sîntem grav bolnavi şi că n-avem bani.
— Prietenul meu e un misogin, îi spusei, un bătrîn german misogin.
— Spune-i că-l iubesc.
— I-am spus.
— Ţine-ţi gura şi hai să plecăm de aici, se răsti Guy. Fata îl apucase de gît cu amîndouă braţele.
— Spune-i că-i al meu, îmi zisea ea. Îi spusei.
— Nu vrei să plecăm odată de aici?
— Vă certaţi, zise fata. Nu ţineţi unul la celălalt.
— Sîntem germani, spusei eu mîndru, vechi germani din sud.
— Spune-i că-i un băiat pe cinste, zise fata.
Guy are treizeci şi opt de ani şi e oarecum mîndru de faptul că în Franţa e luat drept voiajor comercial.
— Eşti un băiat pe cinste, îi spusei.
— Cine spune asta? mă întrebă Guy. Tu, sau ea?
— Ea. Eu nu fac altceva decît să traduc. Nu pentru asta m-ai luat cu tine?
— Mă bucur c-o spune ea, zise Guy. N-aş fi vrut să fiu silit să te las aici şi pe tine.
— Mai ştii? Spezia e un oraş drăguţ.
— Spezia, spuse fata. Vorbiţi despre Spezia.
— Drăguţ oraş, spusei.
— E patria mea, spuse ea. Spezia e casa mea, şi Italia patria mea.
— Zice că Italia e patria ei.
— Spune-i că patria i se potriveşte întocmai, zise Guy.
— Ce aveţi ca desert? o întrebai.
— Fructe, spuse ea. Banane.
— Banane? Straşnic! spuse Guy. Au piele.
— A, ia nişte banane, spuse fata. Şi îl îmbrăţişă pe Guy.

— Ce spune? mă întrebă el, ferindu-şi capul.
— E bucuroasă că iei banane.
— Spune-i că nu mai iau banane.
— *Signor* nu doreşte să ia banane.
— A, spuse fata dezamăgită, nu mai ia banane.
— Spune-i că iau o baie rece în fiecare dimineaţă, spuse Guy.
— *Signor* ia în fiecare dimineaţă o baie rece.
— Nu înţeleg, zise fata.
Marinarul din faţa noastră nici nu se clintise. Nimeni nu-i dădea nici cea mai mică atenţie.
— Socoteala, te rog, spusei.
— Nu se poate. Mai rămîneţi.
— Hei, spuse tînărul prezentabil de la masa la care scria, lasă-i să plece. Ăştia doi nu fac nici două parale.
Fata mă luă de mînă.
— Nu mai rămîneţi? Nu-i spui să mai rămînă?
— Trebuie să plecăm, spusei. Trebuie să ajungem la Pisa, sau dacă e posibil, chiar la Florenţa, şi chiar în noaptea asta. Ne vom putea distra acolo, la sfîrşitul zilei. Acum însă e ziuă, amiaza mare. Ziua trebuie să mergem.
— Rămîneţi cît mai e timp frumos.
— Numai la lumina zilei se poate călători.
— Ascultă, spuse tînărul prezentabil. Nu te mai osteni să vorbeşti cu tipii ăştia. Îţi spun că nu fac nici două parale, şi eu ştiu ce spun.
— Adu-ne socoteala, spusei. Aduse nota de la bătrînă, se întoarse şi se aşeză la masă. O altă fată veni de la bucătărie şi, traversînd camera, se duse să stea la uşă.
— Nu te mai osteni cu ăştia doi, spuse tînărul prezentabil cu o voce plictisită. Vino să mănînci. Nu fac nici două parale.

Plătirăm şi ne sculărăm de la masă. Fetele, bătrîna şi tînărul prezentabil şedeau la masă împreună. Marinarul şedea cu capul în mîini. Nimeni nu-i adresase nici un cuvînt în tot timpul cît fuseserăm la masă. Fata ne aduse restul pe care i-l numărase bătrîna şi se duse înapoi la masă.

Lăsarăm pe masă un bacşiş şi plecarăm. Cînd eram în maşină, gata de plecare, fata ieşi şi rămase în uşă. Plecarăm şi-i făcui semn cu mîna. Nu-mi răspunse, dar rămase acolo mai departe, uitîndu-se după noi.

DUPĂ PLOAIE

Ploua cu găleata cînd trecurăm prin mahalalele Genovei, şi chiar dacă mergeam foarte încet în urma tramvaielor sau camioanelor, stropii de noroi ţîşneau de o parte şi de alta a maşinii, aşa că oamenii se refugiau în pragul uşilor cînd ne vedeau venind. În San Pier d'Arena, cartierul industrial dinafara oraşului, există o stradă largă, cu două sensuri pentru automobile, şi noi mergeam în mijlocul străzii ca să evităm să-i stropim cu noroi pe oamenii care se întorceau acasă de la lucru. În stînga era Mediterana. Marea era agitată, valurile se spărgeau la mal, iar vîntul aducea o burniţă fină care şiroia pe capota maşinii. Albia unui rîu care, atunci cînd venisem în Italia, era largă, uscată şi plină de pietre, era acum plină de o apă cafenie care se revărsa peste maluri. Apele lui cafenii decolorau undele mării, şi valurile, spărgîndu-se de mal, se limpezeau şi se făceau tot mai mici, aşa că lumina se reflecta în apele gălbui, iar crestele, luate de vînt, şfichiuiau şoseaua.

Un automobil greu trecu pe lîngă noi mergînd repede, şi o pleasnă de apă murdară ne acoperi parbrizul şi radiatorul. Ştergătorul automat al parbrizului se mişca încolo şi-ncoace, împrăştiind o peliculă fină, lichidă, peste geam. Ne oprirăm la Sestri ca să mîncăm. Restaurantul nu era încălzit, aşa că nu ne dezbrăcarăm de pardesie şi nu ne scoaserăm pălăriile. Prin fereastră puteam vedea maşina. Era plină de noroi, şi alături de ea erau nişte bărci aruncate la mal de valurile mării. În restaurant ieşeau aburi cînd respirai.

Pasta asciuta[1] era bună ; vinul avea gust de piatră vînătă şi turnarăm apă în el. După aceea chelnerul ne aduse o friptură cu cartofi prăjiţi. Un bărbat şi o femeie şedeau la celălalt capăt al restaurantului. El era de vîrstă mijlocie, iar ea era tînără şi îmbrăcată în negru. Tot timpul mesei femeia se distră suflînd şi scoţînd aburi din gură. Bărbatul se uita la ea şi clătina din cap. Mîncau fără să vorbească, şi bărbatul o ţinea de mînă pe sub masă. Era drăguţă şi arătau amîndoi foarte trişti. Alături de ei era o valiză.

Luasem ziare, aşa că-i citii lui Guy cu voce tare reportajul despre luptele de la Shangai. După masă, el plecă împreună cu chelnerul ca să găsească un loc care nu era în restaurant, iar eu curăţai cu o cîrpă parbrizul, farurile şi plăcuţa cu numărul maşinii. Guy se întoarse şi plecarăm. Chelnerul îl dusese peste drum, într-o casă veche. Locatarii casei erau bănuitori, şi chelnerul rămăsese cu Guy ca să nu fure ceva.

— Deşi nu sînt instalator, nu ştiu de ce se aşteptau să fur ceva, îmi spuse Guy.

Cînd ajunserăm pe o colină dincolo de oraş, vîntul izbi în maşină, mai-mai s-o răstoarne.

— E bine, ne îndepărtează de mare, spuse Guy.

— Ştii, spusei, pe aici pe undeva s-a înecat Shelley.

[1] Macaroane (în limba italiană, în text) (n. r.).

— Nu aici, mai jos, pe lîngă Viareggio, spuse Guy. Mai ții minte pentru ce am venit în Italia ?

— Da, spusei eu, dar n-am reușit să obținem nimic.

— La noapte n-o să mai fim în Italia.

— Dacă vom putea trece de Ventimiglia.

— O să vedem. Nu-mi place să merg noaptea cu mașina de-a lungul acestui țărm.

Era încă după-amiază, devreme, și soarele strălucea pe cer. Dedesubt, marea era albastră cu creste de spumă albă care alergau spre Savona. Îndărăt, dincolo de cap, apele cafenii și albastre se uneau. În fața noastră, un vapor se îndrepta spre țărm.

— Mai vezi Genova ? mă întrebă Guy.

— Da, desigur.

— Primul cap mai mare o să ne împiedice s-o mai vedem.

— O s-o mai vedem încă o bună bucată de vreme. Mai pot vedea încă și Capul Portofino, îndărătul ei.

Pînă la urmă nu mai văzurăm Genova. Priveam înapoi, dar nu se mai vedea decît marea și, dedesubt, în largul golfului, linia plajei cu vasele de pescuit și deasupra, înspre coline, un oraș, apoi capurile din depărtare.

— Nu se mai vede, îi spusei lui Guy.

— A trecut de mult timp.

— Dar nu putem fi siguri pînă cînd nu ne depărtăm cu totul.

O placardă cu semnul S indicînd o cotitură și cuvintele *Svolta Pericolosa*[1] se ivi. Drumul cotea în jurul unui promontoriu și vîntul bătea în parbriz. Dedesubtul promontoriului era o fîșie netedă de pămînt, de-a lungul mării. Vîntul uscase noroiul și roțile începuseră să stîrnească praful. Pe drumul lin trecurăm pe lîngă un fascist pe bicicletă, care avea pe șold un revolver greu, într-o teacă. Mergea prin mijlocul drumului cu bicicleta, așa că trebuirăm să-l ocolim. Se uită la noi. În fața noastră era o trecere de cale ferată, și cînd ajunserăm acolo, bariera coborî.

În timp ce așteptam, fascistul ne ajunse din urmă. Trenul trecu, și Guy porni motorul.

— Stați ! strigă omul de pe bicicletă, în spatele mașinii. Numărul vostru e acoperit de noroi.

Ieșii cu o cîrpă în mînă. Numărul fusese curățat la prînz.

— Se poate citi, spusei.

— Crezi ?

— Citește-l.

— Nu-l pot citi, e plin de noroi.

Îl ștersei cu cîrpa.

— Cît costă treaba asta ?

— Douăzeci și cinci de lire.

— Cît ? Puteai să-l descifrezi. E murdar din cauza halului în care sînt drumurile.

— Nu-ți plac drumurile italienești ?

— Sînt murdare.

— Cincizeci de lire. Scuipă în drum. Mașina ta e murdară și tu ești murdar.

— Bine. Dă-mi o chitanță pe care să-ți scrii numele.

Scoase un chitanțier cu copii, perforat, așa că o parte a chitanței putea fi înmînată celui amendat, iar cealaltă parte completată și păstrată la cotor. Nu avea carbon, așa ca să poată rămîne pe cotor ce scria și pe partea înmînată celui amendat.

— Dă-mi cincizeci de lire.

Scrise cu creion chimic, rupse chitanța și mi-o înmînă. O citii.

[1] Curbă periculoasă (în limba italiană, în text) (n. r.).

— Păi aici scrie douăzeci şi cinci de lire.
— Am greşit, spuse el şi schimbă douăzeci şi cinci în cincizeci.
— Şi acuma şi pe cealaltă parte, pe cotor. Scrie cincizeci şi pe cotor.
Surîse cu un frumos zîmbet italienesc şi scrise ceva pe cotorul chitanţei, în aşa fel încît să nu pot vedea despre ce e vorba.
— Pleacă, spuse el, înainte ca numărul să nu se murdărească din nou.
Am mai mers două ore după ce se întunecă şi am dormit în noaptea aceea în Mentone. Totul părea foarte atrăgător, curat, drăguţ şi igienic. Făcuserăm drumul cu maşina de la Ventimiglia la Pisa şi Florenţa prin Romagna la Rimini, şi apoi prin Forli, Imola, Bologna, Parma, Piacenza şi Genova înapoi la Ventimiglia. Întreaga călătorie durase numai zece zile. Evident, într-o călătorie atît de scurtă n-am putut avea prilejul să ne dăm seama cum e ţara sau poporul.

CINCIZECI DE BĂTRÎNE

(Fifty grand)

— Ia spune-mi, Jack, cum te simţi ? îl întrebai.
— Pe Walcott ăla l-ai mai văzut vreodată ?
— La antrenament doar.
— Ei, spuse Jack, cu flăcăul ăsta trebuie să am noroc, nu glumă.
— Lasă că nu te cafteşte el pe tine, interveni Soldier.
— Dracu să-l ia, parcă eu ce-aştept ? spuse Jack.
— Nu poate să te caftească el nici c-o ploaie de pumni.
— Ei, ploaie, pe dracu, zise Jack, nu-mi pasă de nici o ploaie.
— Pare uşor de doborît, spusei eu.
— Te cred, încuviinţă Jack, ăsta nu ţine multă vreme. N-o să ţină cît mine sau cît tine, Jerry. Dar acum e în formă.
— Cu stînga ta poţi să-l cureţi.
— Poate, zise Jack. Desigur, dacă am şansa să-i plasez o stîngă.
— Aranjează-l cum l-ai aranjat pe Richie Lewis.
— Richie Lewis, spuse Jack. Tîrtanul ăla !

Eram toţi trei, Jack Brennan, Soldier Bartelett şi cu mine în barul lui Hanley. La masa de alături stăteau cîteva cocote şi beau.

— Ce vrei să spui cu asta, tîrtan? interveni una din femeile de la masa vecină. Ce vrei să zici cu asta, namilă irlandeză ce eşti?

— Ce ai auzit, zise Jack. Asta e.

— Tîrtan, continuă femeia. Namilele astea de irlandezi n-au decît vorba asta în gură. Ce vrei să spui cu asta, tîrtan?

— Haideţi, hai s-o luăm din loc.

— Tîrtan, continuă femeia. V-a văzut cineva vreodată pe voi făcînd cinste cuiva cu un păhărel? Nevasta îţi coase buzunarele în fiece dimineaţă. Şi mai au încă irlandezii ăştia nas să vorbească de tîrtani? Şi să ştii că Richie Lewis te doboară cît ai zice peşte.

— Vezi să nu, zise Jack. Şi voi daţi totul de pomană, nu-i aşa?

Ieşirăm. Aşa era Jack. Cînd îi abate lui să spună un lucru, îl spune.

Jack începuse să se antreneze la ferma lui Danny Hogan, un fel de casă de sănătate situată în Jersey. Era frumos pe acolo, numai că lui Jack nu-i prea plăcea să fie departe de nevastă şi de plozi, şi era mai tot timpul posomorît şi nemulţumit. Pe mine mă iubea şi ne înţelegeam de minune; şi cu Hogan se împăca bine. După cîtva timp însă Soldier Bartlett începu să-l calce pe nervi. Intr-o fermă ca asta un tip zeflemisitor devine cu timpul îngrozitor, mai ales cînd se ţine de bancuri răsuflate. Soldier îşi bătea joc de Jack într-una; nu făcea altceva toată vremea decît să-şi bată joc de el. Nu era nici prea amuzant, nici prea inteligent şi începuse să-l enerveze pe Jack. Lucrurile se întîmplau cam în felul ăsta. Jack îşi termina, de pildă, exerciţiile la greutăţi şi la mingea de antrenament şi-şi punea mănuşile de box.

— Vrei să lucrăm? îi spunea lui Soldier.

— Desigur, şi cum vrei să te lucrez? îl întreba Soldier. Să te lucrez tare ca Walcott? sau vrei să te fac *knock-out* de cîteva ori?

— Chiar aşa, răspundea Jack. Dar nu-i plăcea asta de loc.

Intr-o dimineaţă eram cu toţii pe şosea. Făcuserăm o bucată bună de drum şi acum ne întorceam. Mergeam trei minute cu paşi repezi, apoi un minut în pas de plimbare, şi iar trei minute repede. Jack n-a fost niciodată ceea ce se numeşte un sprinter. Dacă era nevoie, pe ring se mişca repede, dar la mers nu se arăta niciodată prea iute de picior. Soldier îşi bătuse joc de el tot drumul. Ajunsesem pe deal, lîngă fermă.

— Ştii ce, Soldier, îi spuse deodată Jack, ar fi mai bine să te întorci în oraş.

— Nu înţeleg.

— Intoarce-te în oraş şi rămîi acolo.

— Dar ce s-a întîmplat?

— M-am săturat de trăncăneala ta.

— Da? zise Soldier.

— Da, răspunse Jack.

— Ce-o să te mai saturi tu cînd o să te aranjeze Walcott!

— De, făcu Jack, poate c-o să mă satur. Acum însă ştiu că m-am săturat de tine.

Aşa că Soldier plecă în aceeaşi dimineaţă cu trenul la oraş. L-am condus la gară. Era supărat rău. Stăteam şi aşteptam pe peron.

— Pentru nişte bancuri, zise el. Să ştii, Jerry, cu mine n-o să-i meargă chestia asta.

— E nervos şi acru, spusei eu. Dar să ştii că-i un băiat bun, Soldier.

— Pe dracu! Niciodată n-a fost un băiat bun.
— Bine. La revedere, Soldier!
Trenul intrase în gară. Îşi luă valiza şi se urcă.
— La revedere, Jerry, zise el. Mai vii în oraş înainte de meci?
— Nu cred.
— Atunci o să te văd la meci.
Intră în compartiment. Conductorul dădu semnalul, şi trenul plecă. M-am întors la fermă cu căruţa. Jack stătea în cerdac şi scria o scrisoare nevestii-si. Poşta sosise, aşa că am luat ziarele, m-am dus în cealaltă parte a cerdacului şi m-am aşezat să le citesc. Hogan ieşi din casă şi veni spre mine.
— S-a certat cu Soldier?
— Nu s-au certat, i-a spus doar să se întoarcă în oraş.
— Am ştiut c-o să se întîmple aşa, zise Hogan. Nu-l prea înghiţea pe Soldier.
— Nu, nu-s prea numeroşi cei pe care-i înghite.
— Da, e un tip cam rece, zise Hogan.
— Nu ştiu, cu mine a fost întotdeauna cum trebuie.
— Şi cu mine, zise Hogan. N-am nimic cu el, totuşi e un tip cam rece.
Hogan se întoarse în casă şi eu rămăsei în cerdac să citesc ziarele. Venea toamna şi priveliştea dealurilor din Jersey e foarte frumoasă toamna, aşa că după ce am citit toate ziarele de la un cap la altul, am mai zăbovit o vreme, uitîndu-mă cînd sus spre dealuri, cînd jos spre şoseaua din marginea pădurii, pe care treceau automobilele stîrnind praful. Vremea era minunată, şi priveliştea la fel. Hogan apăru în uşă şi îi spusei:
— Ascultă, Hogan, nu se găseşte nici un fel de vînat pe aici?

— Nu, zise Hogan, numai potîrnichi.
— Ai văzut ziarele? îl întrebai pe Hogan.
— Ce mai scriu?
— Sande a dat ieri gata trei inşi.
— Am aflat asta prin telefon încă de aseară.
— Aşa de aproape-i urmăreşti, Hogan? îl iscodii eu.
— Aş! ţin doar legătura cu ei, zise Hogan.
— Ce zici de Jack? îl întrebai. Mai e în combinaţie cu ei?
— El? zise Hogan. Il vezi tu făcînd aşa ceva?
Tocmai atunci apăru Jack din spatele casei cu scrisoarea în mînă. Purta o vestă de lînă, o pereche de pantaloni vechi şi ghete de box.
— Hogan, n-ai un timbru? întrebă el.
— Dă-mi mie scrisoarea, zise Hogan. O pun eu la poştă.
— Ia spune, Jack, nu te duci la cursele de ponei?
— Ba da.
— Ştiam eu. Eram sigur că te-am întîlnit la Sheepshead.
— Şi de ce te-ai lăsat de curse? îl întrebă Hogan.
— Pierdut paralele.
Jack se aşeză lîngă mine. Se rezemă de un stîlp. Inchise ochii din pricina soarelui.
— Vrei un scaun? întrebă Hogan.
— Nu, zise Jack, stau foarte bine şi aşa.
— Frumoasă zi, spusei. E plăcut aici la ţară.
— Pe dracu, aş prefera mai degrabă să fiu în oraş cu nevastă-mea.
— Las' că nu mai ai decît o săptămînă.
— Da, zise Jack, asta aşa-i.
Stăteam în cerdac. Hogan se întorsese în casă.
— Ce părere ai, sînt în formă? mă întrebă Jack.

— Greu de spus, zisei. Cred că mai ai o săptămînă bună pînă să fii în formă.
— Hai, nu mă duce cu zăhărelul.
— Ei bine, i-am mărturisit, află că nu prea ești într-o formă grozavă.
— Nu dorm, zise Jack.
— În cîteva zile ai să te simți bine.
— Nu, spuse el, am insomnii.
— Ce te frămîntă?
— Mi-e dor de nevastă-mea.
— Spune-i să vină aici.
— Nu, sînt prea bătrîn pentru asta.
— O să facem o plimbare mai lungă înainte de culcare și ai să fii obosit.
— Obosit, zise Jack. Tot timpul sînt obosit.
Așa fusese întreaga săptămînă. Nu închidea ochii toată noaptea și cînd se scula dimineața, se simțea așa cum te simți atunci cînd n-ai putere să strîngi nici pumnul.
— E turtit ca o plăcintă, spuse Hogan. Nu-i bun de nimic.
— Nu l-am văzut niciodată pe Walcott, zisei.
— O să-l omoare, zise Hogan. O să-l facă bucățele.
— Ce vrei, odată și odată fiecare ajunge aici.
— Dar nu în halul ăsta, zise Hogan. O să creadă lumea că nu s-a antrenat de loc. Asta o să facă fermei mele o faimă proastă.
— Ai auzit ce-au scris reporterii despre el?
— Ei, asta-i! Eu să nu aud? Au scris că-i într-o formă îngrozitoare. Au spus că n-ar trebui lăsat să lupte.
— N-are nici o importanță. Ziarele o scrîntesc mai întotdeauna, nu-i așa?
— Da, zise Hogan. Dar de data asta au dreptate.

— Pe dracu. De unde să știe ei dacă un om e în formă sau nu?
— În orice caz, zise Hogan, să știi că nu-s chiar atît de proști.
— Tot ce știu e că l-au dat pe Willard favorit la Toledo. Ia întreabă-l pe Lardner ăsta, reporterul, care face acum pe deșteptul, cum s-a făcut de l-a dat pe Willard cîștigător la Toledo.
— Păi el nici n-a fost acolo, zise Hogan. El nu face decît meciurile mari.
— Puțin îmi pasă ce meciuri face, îi spusei. La ce naiba s-or fi pricepînd ei de fapt? Or fi știind să scrie, dar altceva ce dracu mai știu?
— Nu cumva vrei să spui că Jack e în formă? mă întrebă Hogan.
— Dimpotrivă, e la pămînt. Nu-i mai lipsește decît să-l dea Corbett favorit, pentru ca să fie totul terminat.
— N-ai nici o grijă, Corbett o să-l dea ca favorit, zise Hogan.
— Cred și eu c-o să-l dea.
În noaptea aceea Jack nu dormi de loc. A doua zi dimineață era ultima zi înainte de meci. După micul dejun am ieșit din nou pe verandă.
— Jack, la ce te gîndești cînd nu poți să dormi? îl întrebai eu.
— O, îmi fac griji, zise Jack. Mă necăjesc din pricina proprietății mele din Bronx, mă necăjesc din pricina celei din Florida. Îmi fac griji cu puștii. Mă gîndesc la nevastă. Cîteodată mă gîndesc la meciuri. Mă gîndesc la tîrtanul ăla de Richie Lewis și mă înfurii. Am ceva acțiuni și mă frămînt din pricina lor. Dar la ce dracu nu mă gîndesc?
— În orice caz, spusei, mîine seară totul o să se termine.

— Sigur, rînji Jack. Crezi că asta mă ajută foarte mult, nu-i aşa ? Asta le aranjează pe toate, presupun. Sigur !

Toată ziua a fost supărat. N-am lucrat de loc. Jack a făcut ceva mişcări, apoi a simulat cîteva figuri de box. Nici cînd făcea asta nu arăta prea bine. Apoi a sărit puţin coarda. Nu putea să transpire.

— Mai bine n-ar mai lucra de loc, zise Hogan.

Stăteam acolo şi-l urmăream cum sare coarda.

— Nu mai transpiră de loc ?

— Nu poate să transpire.

— Nu cumva s-o fi îmbolnăvit ? Înainte cîştiga uşor în greutate ?

— Nu, nu-i de loc bolnav. Numai că s-a golit de tot pe dinăuntru.

— Ar trebui să asude, zise Hogan.

Jack veni spre noi sărind coarda. Sărea coarda în faţa noastră, înainte şi înapoi, încrucişînd braţele la fiecare trei sărituri.

— Ce tot vorbiţi acolo ? zise el.

— Cred că n-ar mai trebui să lucrezi, zise Hogan. Ai să fii obosit.

— Asta ar fi îngrozitor, zise Jack şi continuă să sară, izbind coarda de podea.

În după-amiaza aceea John Collins veni la fermă. Jack era sus, în camera lui. John venise din oraş cu automobilul. Adusese şi cîţiva prieteni. Automobilul se opri şi se dădură jos cu toţii.

— Unde-i Jack ? mă întrebă John.

— Sus în odaia lui, se odihneşte.

— Se odihneşte ?

— Da.

— Cum e ?

Mă uitai la cei doi tipi care erau cu John.

— Sînt prieteni de-ai lui, zise John.

— Stă cam prost, spusei eu.

— Da' ce s-a întîmplat cu el ?

— Nu doarme.

— Ei, asta-i acuma, zise John. Irlandezul ăsta nu putea niciodată să doarmă.

— Nu-i e bine, spusei.

— Pe dracu, zise John. Niciodată nu i-a fost bine. Îl ştiu de zece ani şi pînă acum nu i-a fost niciodată bine.

Tipii care erau cu el izbucniră în rîs.

— Să ţi-l prezint pe domnul Morgan şi pe domnul Steinfelt, zise John. Acesta e domnul Doyle. Îl antrenează pe Jack.

— Îmi pare bine, zisei eu.

— Să urcăm, să-l vedem pe Jack, propuse individul căruia i se spunea Morgan.

— Să-l vedem cum mai arată, adăugă Steinfelt.

Urcarăm cu toţii.

— Unde-i Hogan ? întrebă John.

— E dincolo, în magazie, cu cîţiva din clienţii lui, i-am spus.

— Are mulţi clienţi acum ? se interesă John.

— Numai doi.

— E linişte pe aici, nu-i aşa ? zise Morgan.

— Da, încuviinţai eu. E destulă linişte.

Eram lîngă camera lui Jack. John bătu în uşă. Nimeni nu răspunse.

— Poate că doarme, zisei eu.

— Cum naiba să doarmă în timpul zilei ?

John apăsă pe clanţă şi intrarăm cu toţii. Jack era întins pe pat şi dormea. Stătea pe burtă, cu faţa înfundată în pernă, strîngînd perna în braţe.

— Hei, Jack ! strigă John.

Capul lui Jack se mişcă puţin pe pernă.

— Jack ! strigă iar John, aplecîndu-se deasupra lui.

Jack își înfundă și mai adînc capul în pernă. John îl atinse pe umăr. Atunci Jack se ridică și se uită la noi. Era nebărbierit și purta tot jacheta cea veche.

— Pentru numele lui Dumnezeu! De ce nu mă lăsați să dorm? îi spuse el lui John.

— Nu fi supărat, zise John. N-am vrut să te scol.

— O, nu, zise Jack. Sigur că n-ai vrut!

— Pe Morgan și pe Steinfelt îi cunoști? întrebă John.

— Îmi pare bine, spuse Jack.

— Cum te simți, Jack? îl întrebă Morgan.

— Perfect, zise Jack. Cum dracu vrei să mă simt?

— Arăți splendid, spuse Steinfelt.

— Da, nu-i așa? întrebă Jack. Ascultă, se întoarse el către John: ești managerul meu, ai un procent destul de mare, de ce dracu n-ai fost aici cînd au venit reporterii? Ce voiai să le spunem eu și cu Jerry?

— Îl aveam pe Lew într-un meci la Philadelphia, zise John.

— Și ce-mi pasă mie de asta? spuse Jack. Ești managerul meu. Ai un procent destul de mare, nu-i așa? Nu pentru mine făceai bani la Philadelphia, nu-i așa? De ce dracu nu ești aici cînd am nevoie de tine?

— Era aici Hogan.

— Hogan, zise Jack. Hogan e tot atît de priceput ca și mine.

— Ia spune, Soldier Bartlett n-a fost și el aici cu tine un timp? zise Steinfelt ca să mai schimbe vorba.

— Da, a fost aici, încuviință Jack. Într-adevăr, a fost aici.

— Ascultă, Jerry, mi se adresă John, n-ai vrea să-l cauți pe Hogan și să-i spui că vrem să-l vedem cam într-o jumătate de oră?

— Ba da, zisei.

— Ce dracu, nu poate să stea aici? zise Jack. Stai aici, Jerry!

Morgan și Steinfelt se uitară unul la celălalt.

— Liniștește-te, Jack, îi spuse John.

— Mai bine mă duc să-l caut pe Hogan, zisei eu.

— Bine, dacă vrei să te duci, cedă Jack. Dar să știi că nici unul din tipii ăștia n-au voie să te expedieze de aici.

— Mă duc să-l caut pe Hogan, zisei eu.

Hogan era în sala de gimnastică din magazie. Clienții lui erau acolo, cu mănușile pe mîini. Nici unul din ei nu voia să-și lovească adversarul, de teamă că celălalt o să riposteze.

— Ajunge, zise Hogan cînd mă văzu intrînd. Puteți opri măcelul. Duceți-vă să faceți un duș, domnilor, iar Bruce o să vă maseze.

Săriră peste frînghii, și Hogan veni spre mine.

— A venit John Collins cu cîțiva prieteni să-l vadă pe Jack, îl anunțai.

— I-am văzut venind cu automabilul.

— Cine-s tipii ăia doi care-s cu John?

— Sînt ceea ce s-ar numi niște băieți deștepți, zise Hogan. Nu-i cunoști de loc pe ăștia doi?

— Nu, zisei.

—Unu-i Happy Steinfelt, și celălalt Lew Morgan. Au un tripou.

— Da?! Știi, am lipsit multă vreme, îi amintii eu.

— Desigur, zise Hogan. Happy Steinfelt ăsta e un mare afacerist.

— Am auzit de el, răspunsei.

— E un tip destul de îndemînatic, zise Hogan, face parte dintr-o bandă.

— Oricum ar fi, zisei eu, vor să ne vadă peste jumătate de ceas.

— Vrei să spui că nu vor să ne vadă decît peste o jumătate de ceas ?

— Întocmai.

— Vino cu mine în birou, zise Hogan. Să-i ia dracu pe toţi şmecherii ăştia.

După vreo treizeci de minute, Hogan şi cu mine am urcat la etaj. Am bătut la uşa lui Jack. Stăteau de vorbă în cameră.

— Aşteaptă puţin, se auzi o voce.

— Ce dracu mai e şi cu chestia asta ? strigă Hogan. Cînd vreţi să mă vedeţi o să mă găsiţi jos, în birou.

Cineva descuie uşa. Steinfelt deschise.

— Intră, Hogan, ne invită el. Hai să bem ceva cu toţii.

— Asta da, zise Hogan, aşa mai zic şi eu.

Intrarăm. Jack stătea pe pat, John şi Morgan în fotolii. Steinfelt era în picioare.

— Ce tipi misterioşi mai sînteţi şi voi, zise Hogan.

— *Hello*, Danny, spuse John.

— *Hello*, Danny, spuse şi Morgan şi-i strînse mîna. Numai Jack nu spuse nimic. Stătea acolo pe pat. Dar parcă nu era acolo. Era singur cu el însuşi. Purta aceeaşi bluză veche, tricotată, pantalonii şi ghetele de box. Era nebărbierit. Steinfelt şi Morgan erau întotdeauna puşi la punct. Şi John era un tip destul de elegant. Iar printre ei Jack arăta atît de irlandez şi de necioplit !

Steinfelt scoase o sticlă, Hogan aduse nişte pahare şi băurăm cu toţii. Jack şi cu mine am băut doar cîte un pahar, ceilalţi băură fără să se oprească cîte două-trei pahare.

— Mai bine să păstraţi ceva şi pentru înapoiere, spuse Hogan.

— N-avea tu grijă. E berechet, zise Morgan.

În afară de primul pahar, Jack nu mai bău nimic. Se ridicase în picioare şi îi privea. Morgan era întins pe patul pe care şezuse Jack.

— Mai ia un pahar, Jack, zise John şi îi întinse paharul şi sticla.

— Nu, zise Jack, nu mi-au plăcut niciodată aldămaşurile astea.

Rîseră cu toţii. Jack nu rîse.

Cînd au plecat, erau cu toţii grozav de bine dispuşi. Jack rămase pe verandă, şi ei se urcară în automobil. Îi făceau semne cu mîna.

— La revedere, le zise Jack.

După aceea ne-am dus la masă. Jack n-a scos un cuvînt în tot timpul mesei, afară de „Eşti bun să-mi dai asta ?“ sau „Eşti bun să-mi dai cealaltă ?“ Ceilalţi doi „pacienţi“ mîncau la aceeaşi masă cu noi. Erau nişte tipi foarte drăguţi. După ce am terminat masa, am ieşit pe verandă. Se înnoptase devreme.

— Vrei să facem o plimbare, Jerry ? mă întrebă Jack.

— Sigur că vreau, zisei.

Ne-am pus hainele şi am pornit. Am făcut un drum bunicel pînă la şoseaua principală şi apoi ne-am mai plimbat de-a lungul şoselei încă vreo doi-trei kilometri. Automobilele treceau pe lîngă noi, şi noi ne dădeam la o parte pînă ce ne depăşeau. Jack nu scotea nici un cuvînt. La un moment dat intrarăm într-un tufiş ca să lăsăm o maşină mare să treacă, şi Jack zise deodată :

— Dă-o dracului de plimbare. Hai să ne întoarcem la Hogan.

Am apucat-o pe un drum lateral care tăia peste deal şi apoi de-a lungul cîmpiei, înapoi la Hogan. De pe deal se vedeau luminile casei. Am înconjurat casa. În cerdac, în faţa uşii, şedea Hogan.

— Aţi făcut o plimbare bună ? ne întrebă el.

— Foarte bună, zise Jack. Ascultă, Hogan, n-ai ceva de băut ?
— Am, rîse Hogan. Da' ce-ţi veni ?
— Trimite-mi o sticlă în cameră. In noaptea asta am de gînd să dorm.
— Tu ştii ce faci, spuse Hogan.
— Vino la mine, Jerry, mă chemă Jack.
Sus, Jack se aşeză pe pat cu capul în mîini.
— Ce viaţă mai e şi asta ! oftă el.
Hogan aduse o sticlă şi două pahare.
— Vrei bere ?
— Da' ce-ţi închipui, că vreau să mă îmbolnăvesc ?
— Am întrebat şi eu aşa, într-o doară... zise Hogan.
— Nu bei şi tu un pahar ? întrebă Jack.
— Nu, mulţumesc, răspunse Hogan şi ieşi.
— Dar tu, Jerry ?
— Păi, am să beau şi eu un pahar, zisei.
Jack turnă şi băurăm cîteva pahare.
— Şi acuma, spuse el, aş vrea s-o luăm încet şi lin.
— Atunci pune puţină apă în *whisky*, îi spusei.
— Da, răspunse Jack, cred că-i mai bine.
Am mai băut cîteva pahare fără să scoatem un cuvînt. Jack vru să-mi umple din nou paharul.
— Nu, i-am spus, mie îmi ajunge.
— Bine, zise el.
Işi mai turnă, şi după aceea amestecă băutura cu apă. Incepuse să fie mai bine dispus.
— Ce bandă şi tipii ăştia care au fost pe aici după-masă, spuse el. Ăstora doi nu le place să rişte.
Apoi un timp nu mai spuse nimic.
— In sfîrşit, îşi continua el gîndul, au dreptate. De ce dracu să rişte ?! Jerry, tu nu mai vrei un pahar ? Hai, bea cu mine, băiete.
— Nu simt nevoia, Jack, îl refuzai eu. Mă simt şi-aşa foarte bine.

— Numai un pahar, te rog, mă îmbie Jack, pe care băutura începuse să-l moleşească.
— Bine, toarnă.
Jack îmi turnă un păhărel, şi pentru el luă unul mare.
— Să-ţi spun ceva, zise el. Grozav îmi place să beau. Dacă n-aş fi boxat, aş fi băut solid.
— Te cred, îl aprobai.
— Ştii, urmă el, m-am lipsit de multe din cauza boxului.
— In schimb ai cîştigat o grămadă de bani.
— Păi asta am şi vrut. Dar să ştii, Jerry, c-am şi pierdut multe.
— Ce vrei să spui ?
— Păi, spuse el, de pildă cu nevasta. Lipsesc aşa de mult de acasă ! Şi nici fetelor mele nu le e mai bine. Dacă puştii ăia din lumea bună le întreabă : „Dar bătrînul vostru ce face ?“ ele trebuie să răspundă : „Bătrînul nostru e Jack Brennan !“ Şi asta nu le foloseşte la nimic.
— Pe dr·cu, zisei eu. Singurul lucru care contează e dacă au bani.
— Păi de bani am avut eu grijă.
Işi mai turnă un pahar. Sticla era aproape goală.
— Mai pune puţină apă, spusei.
Jack îşi turnă apă.
— Ştii, nici nu-ţi poţi închipui cît de mult îmi lipseşte nevasta.
— Te cred.
— Habar n-ai. Tu nici nu-ţi poţi închipui ce-i aia.
— Totuşi e mai bine la ţară, decît în oraş.
— Pentru mine, zise Jack, acuma nici nu mai contează unde stau. Habar n-ai tu ce-i aia.
— Hai, bea !
— Nu cumva m-am îmbătat ? Vorbesc prostii ?

— Da' de unde, totul e în ordine.
— Habar n-ai ce-i aia. Nimeni nu-şi poate închipui cum e.
— Afară de nevastă-ta, zisei eu.
— Ea ştie, zise Jack... Ştie ea bine. Adică ştie... Te cred că ştie.
— Mai toarnă puţină apă în băutură, zisei eu.
— Jerry, spuse din nou Jack, habar n-ai cum devine chestia.
Era beat turtă. Se uita fix la mine, cu ochii ţintă, imobili.
— Ai să dormi splendid, zisei eu.
— Ascultă, Jerry, zise Jack. Vrei să faci ceva parale ? Pariază pe Walcott.
— Da ?
— Ascultă, Jerry, şi Jack puse paharul pe masă. Uită-te la mine, nu sînt beat. Ştii cît pariez pe el ? Cincizeci de bătrîne. Ăştia-s bani, nu glumă.
— Cincizeci de bătrîne, continuă Jack. Cu doi la unu. Am să cîştig 25.000 de dolari. Pariază şi tu, Jerry.
— Mda, pare o afacere bună, zisei eu.
— Cum l-aş putea bate ? continuă Jack. Nu-i nici o pungăşie la mijloc. Cum l-aş putea bate ? Şi atunci de ce să nu fac parale pe chestia asta ?
— Mai toarnă nişte apă în sticlă, zisei eu.
— Cu meciul ăsta am terminat, urmă Jack. Am terminat cu boxul. De data asta o s-o încasez. Şi de ce să nu fac bani din asta ?
— Bineînţeles.
— Nu dorm de-o săptămînă, zise Jack. Stăteam treaz toată noaptea şi-mi plesnea capul de atîtea griji. Nu pot dormi, Jerry. Habar n-ai ce înseamnă asta să nu poţi dormi.
— Mda !

— Nu pot dormi. Asta-i tot. Nimic altceva : nu pot dormi. La ce bun să te îngrijeşti, cum am făcut eu toţi anii ăştia dacă nu poţi dormi ?
— Asta-i rău.
— Habar n-ai cum e, Jerry, cînd nu poţi dormi.
— Mai toarnă apă în sticlă, zisei.
Cam pe la unsprezece Jack a adormit şi l-am urcat în pat. Era într-un asemenea hal, că nu se mai putea să nu doarmă. L-am ajutat să-şi scoată hainele şi l-am băgat în pat.
— Ai să dormi splendid, Jack ! zisei.
— Te cred, spuse Jack, acum am să dorm.
— Noapte bună, Jack ! i-am urat eu.
— Noapte bună, Jerry ! răspunse Jack. Tu eşti singurul prieten pe care-l am.
— Pe dracu, am răspuns eu.
— Eşti singurul meu prieten, repetă Jack, singurul meu prieten.
— Şi acum, culcă-te, i-am spus.
— O să dorm, răspunse Jack.
Jos în birou, Hogan stătea la masă şi citea ziarele. Îşi ridică ochii spre mine.
— Ei, ţi-ai băgat prietenul în pat ?
— E beat turtă.
— E mai bine aşa, zise Hogan, decît să nu doarmă.
— Te cred.
— O să ai mare balamuc să le explici toate astea reporterilor sportivi, zise Hogan.
— Ei, acum mă duc şi eu la culcare, zisei.
— Noapte bună, zise Hogan.
Dimineaţa am coborît pe la opt şi am luat micul dejun. Hogan, în magazie, făcea exerciţii cu cei doi clienţi ai lui. M-am dus şi eu să-i privesc.
— Unu ! Doi ! Trei ! Patru ! Hogan număra mişcările pentru ei. *Hello*, Jerry, zise el. Jack s-a sculat ?

— Nu. Mai doarme.

M-am întors în camera mea şi mi-am împachetat lucrurile pentru drum. Pe la nouă şi jumătate l-am auzit pe Jack sculîndu-se în odaia vecină. Cînd l-am auzit coborînd, m-am dus jos după el. Jack stătea la masă şi-şi lua micul dejun. Şi Hogan intrase şi stătea lîngă masă.

— Cum te simţi, Jack? îl întrebai eu.

— Binişor.

— Ai dormit bine? se interesă Hogan.

— Am dormit minunat! zise Jack. M-am sculat cu limba cleioasă, dar fără dureri de cap.

— Perfect! zis Hogan. Băutura era bună.

— Atunci pune-o la socoteală, zise Jack.

— Cînd vrei să pleci? întrebă Hogan.

— Înainte de prînz, zise Jack; cu trenul de unsprezece.

— Stai jos, Jerry, îmi spuse Jack.

Hogan ieşi. M-am aşezat la masă. Jack mînca un grepfrut. Cînd găsea cîte o sămînţă o scuipa în linguriţă şi apoi o punea pe farfurie.

— Mi se pare că m-am cam cherchelit aseară, începu el.

— Da, ai băut, nu glumă.

— Mi se pare c-am spus o mulţime de prostii.

— Nu era cine ştie ce.

— Unde-i Hogan? întrebă el, după ce termină de mîncat grepfrutul.

— E în faţă, în birou.

— Ce ţi-am povestit despre pariul pentru meci? întrebă Jack.

Ţinea linguriţa în mînă şi din cînd în cînd strivea coaja de grepfrut cu ea.

Fata aduse ouă cu şuncă şi strînse de la masă farfuria cu grepfrutul.

— Mai adu-mi un pahar cu lapte, îi spuse Jack.

Fata ieşi din cameră.

— Ziceai că ai pus cincizeci de bătrîne pe Walcott, zisei.

— Aşa şi e.

— Aştia-s bani grubă!

— Nu mă simt prea bine în toată povestea asta, zise Jack.

— S-ar putea întîmpla ceva.

— Nu, zise Jack, Walcott e mort după titlu. Băieţii merg cu el la sigur.

— Nu se ştie niciodată.

— Nu. Ţine morţiş la titlu. Pentru el asta face toţi banii.

— Bine, dar şi cincizeci de bătrîne sînt bani, nu glumă, zisei eu.

— Aşa-s afacerile, zise Jack. Eu nu pot cîştiga. Ştii bine că orice-ar fi nu pot cîştiga.

— Cît timp eşti pe ring ai totuşi o şansă.

— Nu, zise Jack. Cu mine s-a sfîrşit. Şi asta nu e altceva decît o afacere.

— Cum te simţi?

— Destul de bine, zise Jack. Somnul ăsta a fost tocmai ce-mi trebuia.

— S-ar putea întîmpla să te ţii bine.

— Am să le dau un spectacol frumos, zise Jack.

După micul dejun, Jack vorbi cu nevastă-sa la telefonul interurban.

În timp ce era în cabină şi telefona, Hogan îmi atrase atenţia:

— E prima oară c-o cheamă de cînd e aici.

— I-a scris în fiecare zi.

— Bineînţeles, răspunse Hogan, o scrisoare costă numai doi cenţi.

Hogan își luă rămas bun de la noi și Bruce, maserul negru, ne conduse la gară cu căruța.

— Adio, domnule Brennan, zise Bruce cînd sosi trenul. Sînt sigur c-ai să-i spargi capul.

— La revedere, spuse Jack, și-i dădu lui Bruce doi dolari. Bruce îl masase tot timpul și părea cam dezamăgit. Jack observă că mă uitam la Bruce cum ține în mînă cei doi dolari.

— Totul e pus în nota de plată, zise el. Hogan mi-a pus la socoteală și masajul.

Tot drumul, în tren, Jack nu scoase nici un cuvînt. Stătea în colțul compartimentului cu biletul de tren pus în panglica de la pălărie și privea pe fereastră. O singură dată s-a întors spre mine, spunîndu-mi:

— I-am spus nevestei-mi c-am să iau o cameră la hotelul Shelby pentru noaptea asta. E foarte aproape de Madison Square Garden. O să mă duc acasă mîine dimineață.

— Asta-i o idee strașnică, spusei eu. Nevastă-ta te-a văzut vreodată luptînd, Jack?

— Nu, zise Jack. Nu m-a văzut niciodată luptînd.

Mă gîndeam că omul se așteaptă să încaseze o bătaie îngrozitoare dacă nu dorește să se ducă acasă după aceea. Cînd am ajuns în oraș am luat un taxi și ne-am dus la Shelby.

A ieșit un *boy*, ne-a luat valizele și ne-a prezentat la ghișeu.

— Cît costă camerele? întrebă Jack.

— Avem numai camere cu două paturi, zise funcționarul. Pot să vă dau o cameră frumoasă cu două paturi pentru zece dolari.

— Asta e cam exagerat.

— Pot să vă dau o cameră cu două paturi pentru șapte dolari.

— Cu baie?

— Bineînțeles.

— Ce-ar fi să stai cu mine, Jerry? propuse Jack.

— Lasă, spusei eu. Mă duc să dorm la cumnatul meu.

— Nu trebuie să plătești. Voiam doar să nu dau banii de pomană.

— Vă rog să vă treceți numele în registru, ne invită funcționarul.

După ce citi numele, zise:

— Numărul 238, *mister* Brennan. Am urcat cu liftul. Camera era spațioasă și frumoasă. Avea două paturi și o ușă care dădea în baie.

— E drăguță, zise Jack.

Boy-ul, care ne însoțea, trase perdelele și aduse înăuntru valizele noastre. Jack nu făcu nici un gest, așa că îi dădui băiatului douăzeci și cinci de cenți. După ce ne-am spălat, Jack propuse să ieșim să mîncăm ceva.

Am prînzit la localul lui Jimmy Hanley. Erau acolo mulți dintre băieți. Eram pe la jumătatea mesei, cînd intră John și se așeză lîngă noi. Jack nu vorbi prea mult.

— Cum stai cu greutatea, Jack? îl întrebă John.

Jack termina tocmai o masă mai mult decît abundentă.

— Stau bine chiar dacă aș rămîne cu hainele pe mine, zise el.

Nu trebuia să-și bată capul niciodată în ceea ce privea greutatea. Era un luptător de categorie grea înnăscut, și niciodată nu se îngrășa. De altfel la ferma lui Hogan mai pierduse ceva din greutate.

— Așa-i, uitasem că de asta nu trebuie să ai grijă niciodată, zise John.

— Da, așa-i, încuviință Jack.

După masă ne-am dus pînă la Madison Square Garden, la cîntar. Meciul era fixat la greutatea de 67 kilograme, pentru ora 3. Jack se urcă pe cîntar, purtînd în jurul mijlocului doar un ştergar. Indicatorul nu se mişcă. Înaintea lui se cîntărise Walcott, care stătea acum deoparte, înconjurat de o mulţime de oameni.

— Ia să vedem cît cîntăreşti, Jack, zise Freedman, managerul lui Walcott.

— În regulă. Atunci cîntăreşte-l pe el, zise Jack, făcînd semn cu capul spre Walcott.

— Aruncă ştergarul! zise Freedman.

— Cît am? îi întrebă Jack pe băieţii care-l cîntăreau.

— 65 de kilograme, zise grasul, care stătea la cîntar.

— Ai slăbit frumuşel, Jack, spuse Freedman.

— Cîntăreşte-l acum şi pe el, propuse atunci Jack.

Walcott se urcă pe cîntar. Era un tip blond, cu umeri largi şi braţe de halterofil. Picioarele nu erau cine ştie ce. Jack era cu o jumătate de cap mai mare decît el.

— *Hello,* Jack, salută el. Avea o faţă plină de cicatrice.

— *Hello,* spuse Jack. Cum te simţi?

— Bine, zise Walcott.

Aruncă şi el ştergarul şi se urcă pe cîntar. Avea umerii şi spatele cel mai lat pe care le-am văzut vreodată.

— 66 de kilograme şi 900 grame.

Walcott se dădu jos şi rînji la Jack.

— Ei vezi, îi zise John, Jack are un avans de aproape două kilograme faţă de tine.

— Deseară o să fie şi mai mare, băiete, zise Walcott. Acuma mă duc să mănînc.

Ne-am întors în cabină şi Jack s-a îmbrăcat.

— Solid băiat, îmi spuse Jack.

— După cum arată s-ar părea c-a primit ceva lovituri la viaţa lui.

— Asta aşa-i, zise Jack. Nu-i greu să-l loveşti.

— Unde te duci? îl întrebă John pe Jack cînd fu gata îmbrăcat.

— Înapoi la hotel, zise Jack.

— Ai avut grijă de toate?

— Da, spuse John. Totul e în regulă.

— Am să mă odihnesc puţin, zise Jack.

— Vin să te iau la şapte fără un sfert şi mergem să mîncăm.

— În regulă.

La hotel Jack se descălţă, îşi scoase haina şi se culcă puţin. Eu am scris o scrisoare. M-am uitat de cîteva ori la el, dar nu dormea. Stătea întins şi complet nemişcat, dar din cînd în cînd deschidea ochii. În cele din urmă se ridică.

— Vrei să jucăm o partidă de cărţi, Jerry?

— Desigur, zisei eu.

Scoase pachetul de cărţi din valiză şi carneţelul. Am jucat o partidă şi mi-a luat trei dolari. John bătu la uşă şi intră.

— Nu vrei să joci o partidă, John? îl întrebă Jack.

John puse pălăria pe masă. Era udă; şi haina îi era udă.

— Plouă? întrebă Jack.

— Toarnă! spuse John. Taxiul cu care am venit n-a mai putut să înainteze din cauza îmbulzelii prea mari, şi a trebuit să cobor şi să merg pe jos.

— Hai să jucăm! zise Jack.

— Ar trebui să te duci să mănînci.

— Nu, zise Jack, încă nu mi-e foame.

Așa că se așezară și jucară vreo jumătate de oră, iar Jack cîștigă un dolar și jumătate și de la el.

— Ei, acuma cred că trebuie să mergem să mîncăm, zise Jack.

Se sculă, se duse la geam și privi afară.

— Mai plouă ?

— Da.

— Să mîncăm la hotel, zise John.

— În regulă, zise Jack; te mai fac o partidă, să vedem cine plătește masa.

După un timp Jack se sculă și spuse:

— Tu plătești masa, John!

Am coborît și am mîncat în sala cea mare a restaurantului. După masă ne-am urcat din nou în cameră și Jack a jucat iarăși cărți cu John și a mai cîștigat încă doi dolari jumătate. Era bine dispus. John adusese o valiză cu tot echipamentul. Jack își scoase cămașa și gulerul, îmbrăcă o flanelă și un pulover ca să nu răcească cînd o ieși, și își puse apoi echipamentul și halatul de baie în valiză.

— Ești gata ? îl întrebă John. Să sun să ne aducă un taxi.

După cîteva minute telefonul sună și ni se anunță că taxiul ne așteaptă.

Am coborît cu liftul, am traversat holul, ne-am urcat în taxi și am luat-o spre Madison Square Garden. Ploua cu găleata, dar pe stradă era destul de multă lume. La Madison Square Garden nu mai era nici un loc liber. Abia după ce am intrat, mergînd spre cabină, am observat cît era de plin. Pînă la ring părea că e o distanță de un kilometru. Totul era cufundat în întuneric, numai peste ringul de box străluceau luminile reflectoarelor.

— Tot e bine că n-au încercat să organizeze meciul în parc, pe ploaia asta, spuse John.

— E ceva lume, zise Jack.

— Asta-i un meci care ar fi putut atrage mai mulți oameni decît încap în Madison Square Garden.

— Niciodată nu poți ști cum o să fie vremea, adăugă Jack.

John veni pînă în ușa cabinei și-și vîrî capul înăuntru. Jack ședea îmbrăcat în halatul de baie, cu brațele încrucișate și privea în pămînt.

Împreună cu John mai veniseră și alți cîțiva manageri, care se uitau peste umărul lui. Jack ridică capul.

— El a intrat ? întrebă el.

— Acum a coborît, zise John.

Am coborît și noi. Walcott tocmai intra pe ring. Mulțimea îl primi cu aplauze furtunoase. Trecu printre frînghii, ridică mîinile împreunate și zîmbi, salutînd publicul, întîi de o parte a ringului, apoi de cealaltă, după care se așeză. Jack fu întîmpinat și el cu aplauze furtunoase cînd coborî prin mulțime. Jack e irlandez, și irlandezii au întotdeauna o galerie bună. La New York un irlandez nu are priza pe care o are un evreu sau un italian, dar totuși sînt aplaudați întotdeauna. Jack urcă pe ring, se aplecă pentru a trece pe sub frînghii, și Walcott veni din colțul său și ținu frînghiile cu piciorul, ca să-l ajute pe Jack să treacă. Publicului îi plăcu gestul ăsta. Walcott puse mîna pe umărul lui Jack și rămaseră așa cam vreo secundă.

— Va să zică ai de gînd să devii un campion cu popularitate, îi zise Jack. Ia mai dă jos laba asta împuțită de pe mine.

— Simte-te, spuse Walcott.

Pentru public însă gestul ăsta fusese grozav. Cît de sportiv se comportă băieții înaintea meciului! Cum își urează noroc unul celuilalt!

Solly Freedman veni din colțul său spre noi în timp ce Jack își bandaja mîinile, iar John făcea același lucru în colțul lui Walcott. Jack își trecu degetul mare prin tăietura bandajului și apoi își înfășură mîna cu grijă. I-am fixat bandajul cu leucoplast, o dată pe încheietura mîinii și de două ori peste degete.

— Hei, zise Freedman, de ce pui atîta leucoplast ?

— Pipăie, îl invită Jack. Nu-i moale, ce zici ? Nu fi țoapă.

Cît timp Jack își bandajă și mîna cealaltă, Freedman nu se mișcă din loc. Unul din băieții care aveau să-l asiste în timpul meciului îi aduse mănușile de box, iar eu i le pusei și i le aranjai.

— Măi Freedman, întrebă Jack, ce neam mai e și Walcott ăsta ?

— Nu știu, zise Solly. Mi se pare că-i danez.

— E țigan, zise băiatul care adusese mănușile.

Arbitrul îi chemă în centrul ringului și Jack se duse. Walcott veni zîmbind. Cînd se apropiară unul de altul, arbitrul își puse brațele pe umerii lor.

— *Hello*, popularitate cu ochi ! îi spuse Jack lui Walcott.

— Vezi-ți de treabă !

— De ce îți zice ție „Walcott" ? întrebă Jack. Nu știai că ăsta a fost un negru ?

— Ascultați... începu arbitrul, și dă-i și dă-i cu placa obișnuită. La un moment dat Walcott îl întrerupse. Îl apucă pe Jack de braț și îl întrebă :

— Pot să-l lovesc cînd e în poziția asta ?

— Jos labele de pe mine, zise Jack. Acum nu te filmează nimeni.

Se întoarseră la locurile lor. Îi scosei lui Jack halatul de baie, și el se rezemă de frînghii, făcu cîteva mișcări de genuflexiune și-și frecă ghetele pe sacîz.

Gongul bătu, și Jack se întoarse repede și înaintă. Walcott se îndreptă spre el, își atinseră mănușile și îndată ce Walcott își lăsă mîinile jos, Jack îi repezi două stîngi în obraz. Nimeni nu boxase vreodată mai bine decît Jack. Walcott îl urmărea, înfruntîndu-l tot timpul cu capul în piept. Era un fel de brută și-și ținea mîinile destul de jos. Tot ce știa era să se vîre în om și să-i care la pumni. Dar de fiecare dată cînd se apropia, Jack îi repezea stînga în obraz. Parcă era un automat. Jack ridica doar stînga, și iat-o în falca lui Walcott. De vreo trei sau patru ori Jack îl atinse și cu dreapta, dar îl lovi pe Walcott în umăr sau sus, pe lîngă creștet. Era însă la fel ca toate brutele astea. Nu se temea decît de un singur lucru, adică de una de aceeași teapă cu el. Parc-ar avea o carapace, și n-aveai cum s-o găurești. Puțin îi pasă de-o stîngă în falcă.

După vreo patru runde Jack îl umplu de sînge, iar pielea obrazului îi plesni, dar ori de cîte ori se apropia Walcott de el îi trăgea niște directe atît de puternice, încît Jack avea acum sub coaste două pete roșii. Ori de cîte ori se apropia de el, Jack îl apuca strîns, apoi, liberîndu-și o mînă, îi repezea cîteva upercuturi. Dar cînd Walcott își libera mîinile îi ardea lui Jack asemenea directe în piept, încît se auzea și de afară din stradă. Era un adevărat bătăuș Walcott ăsta.

Lucrurile au mai mers așa încă vreo trei runde. Nu scoteau nici un cuvînt. Luptau tot timpul. Între runde îl masam pe Jack cît mai bine puteam. Nu arăta de loc bine, dar pe ring nu se deplasa niciodată prea mult, și stînga lui funcționa ca un automat conectat de fălcile lui Walcott, așa că Jack n-avea decît să i-o lipească de fiecare dată. Jack era întotdeauna calm în lupta corp la corp și nu-și risipea puterile. Cu-

noştea absolut totul despre lupta corp la corp şi ştia să scoată din ea tot ce se putea. O dată, cînd ajunseră în colţul nostru, am remarcat cum îl apucă strîns în braţe pe Walcott, cum îşi liberează dreapta, o întoarce şi-i trimite o directă care-i atinge nasul acestuia cu partea de sus a mănuşii. Sîngerînd rău de tot, Walcott căzu cu nasul pe umărul lui Jack şi-l umplu şi pe el de sînge. Iar Jack îşi săltă nu ştiu cum umărul şi i-l repezi în nas. Apoi făcu acelaşi lucru şi cu mîna dreaptă.

Walcott era înfuriat la culme. În momentul cînd se terminase a cincea rundă, îl ura pe Jack de moarte. Jack nu era furios; mai bine zis nu era mai furios decît era de obicei. E adevărat că avea meteahna să-i facă pe cei cu care lupta să urască boxul. Asta era pricina pentru care îl ura atît de mult pe Richie Lewis. Niciodată nu izbutise să-l scoată din sărite pe Lewis. Richie Lewis ştia întotdeauna două-trei pungăşii noi, pe care Jack nu le putea face. Jack era ca o cetate cît timp era pe ring, cît timp se simţea puternic. Fără discuţie că se purta cam scîrbos cu Walcott. Partea caraghioasă era că Jack făcea impresia că e un adevărat boxer clasic. Şi asta deoarece era în stare să şi fie.

După runda a şaptea, Jack îmi spuse:

— Stînga a început să-mi amorţească.

Din clipa aceea începu să mănînce bătaie. În primele clipe nu se observă. Dar în loc să conducă el lupta, o conducea Walcott. În loc să fie tot timpul la adăpost, el era acela care încasa. Nu-l mai putea ţine la respect cu stînga. Privit dinafară, totul păreau ca şi înainte, numai că de data asta, în locul loviturilor dinainte care nici nu-l atingeau, încasa mereu. Mîncă o bătaie straşnică la corp.

— La ce rundă sîntem? întrebă Jack.

— La a unsprezecea.

— Nu mai rezist, zise atunci Jack. Mă lasă picioarele.

Walcott îl lovea de o bună bucată de vreme. Era ca un jucător de *baseball* care prinde mingea, dar se resimte şi din pricina şocului. Walcott începuse să atace solid. Era o adevărată maşină de cărat directe. Jack nu încerca altceva decît să blocheze fiece lovitură. Nici nu se vedea ce bătaie groaznică încasa. Între runde îi masam picioarele. Muşchii îi zvîcneau sub mîinile mele tot timpul cît îi masam. Era al dracului de dărîmat.

— Cum merge? îl întrebă el pe John, întorcîndu-şi spre el faţa umflată.

— Meciul e al lui.

— Cred c-am să pot rezista, zise atunci Jack. N-aş vrea ca gorila asta să mă oprească.

Lucrurile se petreceau aşa cum plănuise el. Ştia că nu poate să-l bată pe Walcott. Nu mai avea destulă putere. Totuşi era liniştit. Banii îi erau asiguraţi, şi acum voia să termine meciul după pofta inimii. Nu voia să fie făcut *knock-out*.

Gongul sună şi-l împinserăm în ring. Se desprinse încet. Walcott veni spre el. Jack îi trimise o stîngă în falcă, şi Walcott o încasă, se strecură pe sub ea şi începu să-l lucreze pe Jack pe tot corpul. Jack încercă să-l strîngă în braţe, dar era ca şi cum ar fi vrut să ţină în mînă un ferăstrău circular. Jack se desprinse, dar nu-l putu nimeri cu dreapta. Walcott îi puse o piedică cu stîngul, şi Jack căzu. Căzu pe mîini şi genunchi şi se uită la noi. Arbitrul începu să numere. Jack se uită la noi şi dădu din cap. La opt John se îndreptă spre el. Nu se mai auzea nimic din

cauza mulţimii. Jack se ridică. Arbitrul îl ţinea pe Walcott deoparte, cu braţul, în timp ce număra.

Cînd Jack se ridică pe picioare, Walcott se îndreptă spre el.

— Bagă de seamă, Jimmy! îl auzii strigînd pe Solly Freedman.

Walcott se îndreptă spre Jack, uitîndu-se drept la el. Jack întinse mîna stîngă spre el. Walcott îşi mişcă doar capul. Il împinse pe Jack în corzi, îl măsură, îi dădu una cu stînga într-o parte a capului şi o directă în corp cît putu mai tare şi atît de jos cît se pricepu. Trebuie să-l fi lovit cel puţin cu zece centimetri sub centură. Am crezut că lui Jack o să-i iasă ochii din cap. Se holbă şi căscă gura.

Arbitrul îl dădu deoparte pe Walcott. Jack făcu cîţiva paşi înainte. Dac-ar fi căzut, s-ar fi terminat cu cei cincizeci de mii de dolari. Păşea ca şi cum toate măruntaiele stăteau să-i iasă afară.

— N-a fost o lovitură joasă, zise el. A fost un accident.

Mulţimea urla încît nu se putea auzi nimic.

— N-am nimic, zise atunci Jack.

In momentul acela se aflau chiar lîngă noi. Arbitrul se uită la Jack, apoi dădu din cap.

— Fă-te-ncoa, porc de cîine! îi zise Jack lui Walcott.

John se aplecă peste corzi. Avea ştergarul pregătit, gata să-l arunce pe el. Jack stătea la o mică depărtare de corzi. Făcu un pas înainte. Văzui cum îi curge sudoarea pe faţă, ca şi cum l-ar fi stors cineva, şi o broboană mare i se prelingea pe nas.

— Fă-te-ncoa şi luptă! îi zise Jack lui Walcott.

Arbitrul se uită din nou la John şi îi făcu semn lui Walcott să se apropie.

— Vino-ncoa, prăpăditule! zise el.

Walcott intră în luptă. Nici el nu ştia ce să mai facă. Nu-şi închipuise că Jack va putea rezista. Jack îi băgă iarăşi stînga în falcă. In jur urletele deveniseră infernale. Luptătorii se aflau acum în faţa noastră. Walcott îl lovi de două ori. Obrazul lui Jack era cel mai îngrozitor lucru pe care l-am văzut vreodată! Incerca să reziste cît mai mult, şi asta se putea vedea din felul în care-şi ţinea tot corpul. Nu se gîndea decît la asta şi-şi trecea mîna peste locurile unde fusese cel mai rău lovit.

Apoi începu să lovească. Avea o faţă groaznică. Incepu să lovească jos, de o parte şi de alta, ciocănindu-l pe Walcott. Cînd Walcott se acoperea cu mîinile, Jack îl mitralia cu stîngi nebuneşti în cap. Apoi îl lovi deodată cu stînga în plex, iar cu dreapta exact în locul unde-l lovise acesta mai înainte. Cu mult sub centură. Walcott căzu jos, se închirci şi se încolăci.

Arbitrul îl apucă pe Jack şi-l împinse spre colţul lui. John sări pe ring. Urletele nebuneşti din sală nu se mai isprăveau. Arbitrul discuta cu judecătorii, apoi crainicul veni pe ring cu un megafon şi spuse:

— Walcott doborît prin lovitură joasă.

Arbitrul intră în vorbă cu John şi-i spuse:

— Ce puteam face? Jack n-a vrut să recunoască, atunci cînd a încasat-o de la Walcott, că-i vorba de-o lovitură joasă. Şi acum, cînd abia se mai ţine pe picioare, i-a dat el o lovitură joasă.

— Ar fi pierdut în orice caz, zise John.

Jack stătea pe taburet. I-am scos mănuşile. Se ţinea cu ambele mîini de corzi. Cînd avea de ce să se sprijine, faţa nu-i mai arăta aşa rău.

— Du-te la el şi spune-i că-ţi pare rău, îi şopti John în ureche. O să facă impresie bună.

Jack se ridică, şi broboanele de sudoare începură să i se prelingă pe toată faţa. Ii pusei halatul de

baie pe umeri și, ținîndu-se cu o mînă pe sub halat, traversă ringul. Băieții îl ridicaseră pe Walcott și-l masau. În colțul lui Walcott se adunaseră o mulțime de oameni. Nimeni nu-i vorbea lui Jack. El se aplecă peste Walcott.

— Îmi pare rău, zise Jack. N-am vrut să-ți dau o lovitură joasă.

Walcott nu scoase un cuvînt. Se pare că-i era al dracului de rău.

— Ei, acum tu ești campionul ! îi zise Jack. Sper c-o să te distrezi bine.

— Lasă băiatul în pace, zise Solly Freedman.

— *Hello*, Solly, zise Jack. Îmi pare rău că ți-am atins băiatul cu o lovitură joasă.

Freedman nu-i acordă nici o atenție.

Jack se îndreptă spre colțul său cu un pas șovăitor și foarte caraghios. L-am scos printre corzi pe lîngă masa reporterilor și l-am dus pînă jos, în cabină. O mulțime de oameni voiau să-l bată pe Jack pe umăr. Îmbrăcat în halatul de baie, trecu prin toată mulțimea spre cabină. Walcott repurtase o victorie populară. Asta e felul în care se făceau bani, prin pariuri, la Madison Square Garden.

O dată intrați în cabină, Jack se întinse jos și închise ochii.

— Acum trebuie să mergem la hotel și să chemăm un doctor, zise John.

— M-a făcut pilaf, zise Jack.

— Să știi că-mi pare grozav de rău, zise John.

— Lasă, nu-i nimic, replică Jack.

Zăcea acolo cu ochii închiși.

— Cred că nu te mai îndoiești că au încercat un joc dublu, zise John.

— Prietenii tăi, Morgan și Steinfelt, zise Jack. Grozavi prieteni mai ai !

Zăcea acolo cu ochii deschiși. Fața avea expresia aceea groaznică a omului înecat.

— Curios cît de repede poți gîndi cînd e în joc o grămadă de bani, zise Jack.

— Măi băiete, să știi că ești cineva, zise John.

— Nu, zise Jack. A fost un fleac.

CUPRINSUL

Responsabil de carte : C. Frunzetti
Tehnoredactor : V. Basarab
Corector : Lucian Bunescu

Dat la cules: 07.02.58. Bun de tipar: 20.05.58. Tiraj: 12.150 ex. Hîrtie tipar de 50 gr. m^2, Ft. 700 × 1000/32. Coli ed. 5,94. Coli de tipar 4,25. Ediția I. Comanda 2957. A. nr. 0111. Pentru bibliotecile mici indicele de clasificare : 8 A — 32 = R.

Tiparul executat sub com. nr. 230 de Tipografia C.C.S. str. Pitagora nr. 16-18. București — R. P. R.

Scanare și prelucrare digitală

de

Anonim

și

CAT Graur

Antwerpen

2023

